

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiæ, 1605

Litteræ Annua Iaponenses, Annorum 1591 Et 1592. A Lvdovico Froes
Scriptæ Ad R. P. Clavdivm Aquaviva, Præpositum Generalem Societatis
Iesv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

LITERÆ ANNVA
IAPONENSES, ANNO-
RVM 1591 ET 1592.

A LVDOVICO FROES SCRIP-
PTAE AD R. P. CLAVDIVM
AQVAVIVA, PRÆPOSITVM
GENERALEM SOCIE-
TATIS IESV.

TSI ex breui compendio rerum in IAPON
anno XCI. gestarum, per Sinenſes quosdam
ſo, V. Paternitas Statum harum regionum
cognouerit: nunc tamen ANNVAſ plen
hoc eſt, vberiorẽm hiftoriam eorum, quæ hiſ
nis duobus XCI & XCII, vſque ad Octobres
quo ſoluent naues, contrigerunt, mittendam exiſtimau. Neq
tamen idcirco omnia pertexam, quæ ſigillatim in ſingulis Reſ
dentiis cognitione non indigna euenerunt, ſed breuiter tantu
& generatim quadam attingam, ne prolixitas pariat ſaſtidium
cætera accuratiuſ & fuſiuſ exponi poſſint.

STATVS igitur Societatis hiſce annis variuſ fuit & inco
tus: nam cum multo tempore nullum reſponſum acciperemus
Legatione ad Quabacondonum, vnde pendeſat quaſtio, num
P. Viſitator eſſet diſceſſurus, nec ne? num Procurator Romanuſ
mittenduſ? nihil certi aut ſicti aut conſtitui potuit, atque
factum eſt, vt adhuc vnã cum hiſce Chriſtianis in iſdem anguſti
hareamus.

Sumuſ de Societate omneſ numero 137, diſtincti in 23 Reſ
ſidentias, in quibus quadam mutationeſ factæ ſunt. Ex An
meuſi neſtri ob mandatum Quabacondoni ſeceſſerunt in lo
cum magis tutum, medio miliari a munitione diſiunctum. Et
Omurana quoque eadem de cauſa receſſerunt in alium locum
ab Vrbe vno miliario diſtante. Reliquæ omneſ Reſidentia
priſi-

pristinum retinent Statum, quanquam ob vicinum Quabacondonum nostri se domi studiosius contineant. Et quamuis in his motibus non defuerint, vt solent, turbationes & calamitates, nihilominus omnes nostri incolumes & sani remanserunt, exceptis duobus, quos Deus ad meliorem vitam euocauit: è quibus fuit frater Laurentius, vnus ex primis Christianis tempore P. FRANCISCI XAVERII piæ memoriæ Aman-guccii olim baptizatis, qui cum multo tempore socius nostrorum fuisset cum magna ædificatione & fructu proximorum, tandem post vigesimum annum & amplius in societatem receptus est. Fuit is primus omnium fratrum Iaponensium, qui Societatem sunt ingressi; & quamuis esset idiota, & litterarum ignarus, parentisque haberet admodum pauperes: tamen ab eo, qui ignobilia mundi & contemptibilia elegit, vt per eos efficeret mirabilia, assumptus est instrumentum ad conuertendam ditio-nem Meacensium. Permulti enim eius sermonibus permoti Christianis se adjunxerunt, atque ex iis principes ferè viri, quos nunc habemus, vt Darius, Iustus Vcondonus, Augustinus, Sa-gandonus, Icondonus, aliique plures, etsi id temporis non essent nisi priuati equites & viri nobiles; nunc autem ad tantam prou-cti sunt dignitatem, vt ipsi quoque Quabacondono sint formi-dabiles.

ALTER verò eorum, qui vita defuncti sunt, fuit P. Geor-gius Carauialis, qui cum in insula Firandensi multos sustinuis-set labores, audiendis per Quadragesimam gentis illius confes-sionibus, ac insuper post Pascha in quadam insula vicina eos-dem labores audiendis multis pauperibus Christianis repeti-uisset, dolore capitis lethaliq̃ febre oppressus ad quintum Maij, anni XCII, expirauit, cum in Iapone decem, in So-cietate autem viginti tres annos consumpsisset. Quadragesi-mum secundum ætatis annum attigerat, magnus profecto o-perarius, admodum pius & religiosus, quod facile liquebat ex quotidianis eius sermonibus, qui ferè erant de rebus piis & sanctis.

INTER motus verò & vicissitudines huius biennii, adju-uante diuina gratia, suus quoque nostris constitit fructus domi, tam in virtutis religiosæ quàm litterariæ exercitationis cursu: sic enim res omnes constitutæ fuerunt, vt scholastici nostri, & alumni seminarii, ne vna quidem prælectione aliõve exercitio litterario destituti fuerint, multiq̃ idonei effecti sint ad capessenda altiora studia. Sed neque Magistrorum penuria

laboramus, nam præter multos Iaponenses fratres nostros ad-
cendum idoneos plurimi quoque præstò sunt Europæi, literis
ternis probè exculti, & lingua Iaponica non ignari, sic ut
gistorum munere faciliè perfungi possint. Labores quoque
nostros non parum imminuit prælum Typographicum ex
ropa allatum, quo multos libros latino & Iaponico idioma
pressimus.

Ex hoc eodem fonte varii deinde virtutum riuuli manarunt
alios. Ut enim multi erant idiomatis patrii gnari, ita seles
cem cohortationibus, collationibus, aliisque id genus ad-
nibus ad omnem religionem inflammaverunt, ac minimum les
quoque anno exercitiis spiritualibus animum excolere con-
tuerunt. Breuiter sic affecti sunt nostri, ut si Deo placuerit op-
tam pacem & tranquillitatem Ecclesiæ suæ restituere, & p-
tam patefacere Euangelicæ prædicationi, minimè dubium
maximam hominum conuersionem ad Dei Optimi Maximi
riam consecuturam.

Et quamuis Christiana religio, ob mutationem statum
à Quabacondono factam, in magnas redacta sit angustias
ademptaque nobis loquendi agendique libertas pristina,
men ex Ethnicis, qui sedes suas fixerunt in ditionibus
minorum Christianorum, atque ex iis qui ad audiendum ad-
stris Carechismum ex diuersis partibus concurrerunt, denique
ex iis qui in missionibus Patrum fratrumque nostrorum Chri-
adiuncti sunt, hoc biennio sacris aquis expiata sunt duodecim
millia gentilium: inter quos fuit gener Augustini, Domini Ca-
mensis. Et antequam Pater Visitator reuenteretur Meaco, o-
boni Christiani optimè sperarent de felici institutæ Legatio-
exitu, certisque rumoribus didicissent, magna humanitate
trem Visitatorem à Quabacondono esse receptum, ut dice-
caperunt iterum aperire templa festosque agitare dies, tanto
delium concursu, ut faciliè appareret, flagello persecutionis,
tam extinctam, quam potius mirum in modum in pectoribus
illorum inflammata esse pietatem; instar fluminis, cuius
cursus, quo coheretur magis, hoc maiore impetu, diffractis
omnibus repagulis, in alueum erumpit.

Quamuis verò paulo post necesse fuerit occludere Ecclesi-
quotquot exstabant in locis publicis, per quæ transibant Gen-
les, non tamen ideo ministeris nostris exercendis omnis erip-
ocasio. nam confitentium numerus solito fuit maior, sic ut
ter vnus vna Quadragesima audiuerit Confessiones general-
plur

plures quadringentis. Vnde apparet, quàm graue & moleſtum foret onus audiendarum Confessionum, tam ordinariarum quàm extraordinariarum, (nam & infirmis à tribus, quatuor, ſex miliaribus, per imbres & frigora huc ventitantibus, diu noctuque hoc officium continenter præſtatur) niſi Dominus noſter conſolationis ſpiritualis atque etiam ſanitatís corporalis dono illud affatim leniret. nam beneficio huius Sacramenti non exigua acceſſio ad Chriſtianorum gregem facta eſt.

Quod ad vniuerſalem Iaponiæ ſtatum attinet, aliàs ſcriptum eſt, Quabacondonum vendicare Imperium in totam Iaponiam. Et certè nunquam vllus tam latè ſines imperii ſui propagauit, ac iſte: ac indies illos nouis auget ſucceſſibus, vt perfectam conſtituat Monarchiam, vt poſteris nomen relinquat immortale. Neque enim ei ſatis eſt ad faſtigium omnis dignitatis conſcendiſſe, ex abiectiſſimo vitæ ſtatu, qui erat, ſecare ligna, humerisque ea in forum deferre, vñnumque exponere, vt haberet papem quotidianum; (quemadmodum ipſe ſuo ore non ſemel confeſſus eſt) verùm etiam amplificatione regni grauiſſimisque bellis conatur æternam ſui relinquere apud omnes memoriam. Itaque hoc anno prorsus conſtituit bellum mouere Sinenſibus, ſecumque in aciem educere omnes Iaponiæ Principes: & quamuis id videatur panè impoſſibile, dexterritate tamen ſua id effecit, vt omnes, repugnante nullo, ſe compararint ad expugnandum regnum Corai, vt inde cum omnibus Dominis Chriſtianis vno curſu tranſmittat in Sinas: & quod peius eſt, dicitur cogitare de mutandis ſtatibus dittonis Scimo, & ſtatu Corai relinquere velle dictis Principibus Chriſtianis: ſed, vt ante paucos dies cognouimus, non poterit hoc tempore Quabacondonus hæc ſua conſilia perficere, talemque mutationem inſtituere.

Quomodo verò Quabacondonus hoc toto biennio erga nos ſe geſſerit, deinceps exponam. Magna fuit rerum viciffitudo. Principio enim, cum videretur ei P. Viſitatoris aduentus fuiſſe gratiſſimus, planè ſperabamus meliori loco fore omnia, ſed votis non reſpondit euentus: nam falſis quorundam informationibus deceptus Quabacondonus, planè ſuſpectã habere cepit Legationem, vnde nos in magnum vitæ periculum coniecti fuiſſemus, niſi diuino nutu mitigatus fuiſſet hominis furor, vti deinceps prolixius declarabimus.

DE P. VISITATORIS DISCESSV PER MEACUM
cum & statu rei Christiana in illis locis.

COGNITO aduentu P. Visitatoris, munerumque Patris Regis Indiæ, quæ secum attulerat QVABACONDONVS, qui id temporis distinebatur bello Cantanum mandauit per Aconodangium, qui eum de nostro aduentu certiore reddiderat, resque nostras agebat, eum proficisci Meacum. Quod ille ita perfecit, vt viro cuidam primario imperit, vt exeunte Nouembre, paratis nauigijs exciperet Patrem & Meacum transportaret, vbi circa medium Decembris aduentem expectaret è bello Cantano Quabacondonum; quæ de re etiam literas ad eundem Patrem dedit. Qui dum Nangasaci reditum illius Domini expectat, QVABACONDONVS Meacum rediit, Aconodangio Cantu relicto, vt viro suas obiret, exequereturque, quæ in istis regnis mutanda creuerat, vbi Aconodangius æquo diutius hæere coactus est & ita quoque impediti sunt, qui Patrem debebant Nangasaci perducere Meacum. Atque interea non dormierunt aduentum illi, qui conati sunt QVABACONDONO persuadere, Legationem illam esse totam commentitiam & merum figmentum Patrum, vt ita in gratiam eius redirent: quæ calumnia eorumque animum hominis occupauit, vt verbis etiam indicaret, parui aut etiam nihili facere istam Legationem. Quare Quabacondonus, vt Eucunocamindonus, aliique Domini Christiani scripserunt Patri, vt paucis de Societate, plurimis autem Lusitanis comitatus Meacum veniret; si secus faceret, fore, vt QVABACONDONVS suspiciones suas augeat, & minoris Legationem faciat. Idem iudicabant Dominus Protasius, Dominus Sansius, ceterique Domini de Scimo. Ratio eorum erat, quòd cum hoc ipso tempore in aulam regiam aduenisset Legatus Regis Corrai trecentis stipatus asseclis, non videbatur conuenire, vt Vicerex Indiæ iusto careret comitatu; eoque magis, quòd Pater esset ex numero eorum, qui exulare iussi essent è Iapone, & Quabacondonus ob suspiciones obortas non parum esset abalienatus. Lusitani certè, qui cum Patre appulerant, libentissimis animis se comites adiunxerunt, omnesque cum quatuor Dominis Legatis Iaponicis, qui Romam ierant & redierant, annumeratis etiam famulis & aliis, numerum confecerunt viginti sex personarum.

Dum

Dum verò Pater Visitator in dies expectat, quos Aconodâgius erat amandaturus, deducendi Patris causa; duo gentiles Domini, quorum alteri nomen erat Iconocami, alteri Cangonocami, portus Nangasachani praefecti, non dubitarunt Quabacondonû interpellare de protectione Patris, & nouum impetrarunt mandatum de eo Meacum transportando, atque id fecit Cangonocamus, vt venaretur gratiam D. Protasij. Cùm enim D. Protasius primarius sit competitor Cangonocami, ac proinde pro suo inimico habeat Dominum Sancium eius limitibus proximum, idcirco hic Dominus, quantumuis gentilis, magno tenetur desiderio colendæ pacis & amicitiae cum Christianis, probè intelligens sic facilem sibi quoque aditum fore, ad conciliandos illos duos Dominos: quæ res non exiguum pòdus habet ad alendam tranquillitatem, & factam rectam conseruandam incolumitatem sui status. Atque his de causis, vnâ cum Iconocamo Domino propugnaculi de Cocura, aulico Quabacondoni gratissimo, negotium de euocando P. Visitatore suscepit, literasque dedit, tum ad ipsum, declarans voluntatem Quabacondoni, tum ad suos Officiales, qui agebant Nangasaci, atque etiam ad ditionis suæ gubernatores, vt Patri transeunti omnia officia humanitatis deferrent, necessarioque equos, currus, homines, aliaque attribuerent.

Has literas recepit Pater in fine Octobris anni nonagesimi, quibus perlectis, diu multumque deliberauit de ratione instituendæ protectionis: nam siue terra siue mari, ingrediendum iter esset maximè tam multis, magna prospiciebat incommoda, sumptus, pericula: itaque constituit vt pars terra pars mari, vsque ad locum dictum Scimonoschicho, proficisceremur. Cùm verò primo die transeundum esset per terram Omuranam, a Domino quodam gentili cognato Riosogi, cuius ditio sita erat inter Orimensem & Arimensem, tam impensè rogatus est, vt isthac iter haberet, vt coactus fuerit eius precibus annuere, & primo die in eius aedes diuertere, & ecce vt impetrauit, non modò obuios mittit Equites, qui Patrem venientem excipiant, verùm etiam ipse ad medium milliare magna humanitate & lætitiæ significatione occurrit. Sub vesperam autem cùm Pater eum officij causa inuiseret, voluit in præsentia Equitum suorum, atque etiam coniugis suæ, aliarumque Dominarum, (quæ tamen non vidèbantur) breuem à Patre audire sermonem. Cuius sermonis conclusio erat, non esse nisi vnum Deum conditorem mundi, & Dominum omnium: quo tantopere

fuit

fuit commotus, vt dixerit Nobilibus suis, optasse se longius
fuisse sermonem, animoque sic affectum, vt si Quabacond
reconciliatus esset Christianis, non dubitaret eorum sacris in
ri. Cuius bonæ voluntatis non multo post illud certum indi
dedit, quod Patri cuidam nostro, & adiuncto fratri, potestati
derit prædicandi Euangelij per omnes suæ ditionis partes, vt
rer multos sacris Baptismi aquis elutos, septemdecim num
sunt primarij Domini totius populi, reliquus verò populus
ctus cum magna propensione & affectione idem faciendi.

Postero die digressus inde P. Visitator Sangam versus, vbi
maria sedes est Riofogi, duobus miliaribus à Sanga traiecto
maris brachio è naui exiit, quo vnus miliaris interuallo ob
processurus venerat filius Cangonocami. 22. annorum adole
magna hominum manu stipatus, tantaque humanitate Pat
tractauit, vt non potuerit maiori: nam duos dies Sangæ ha
dum illis fuit, vbi à diuersis Dominis tam beneuolè consala
& inuitati fuere, vt si Christiani fuissent, non potuerint am
beneuolentia excipi. In abitu quoque equos, homines, omnia
alia ad iter opportuna eis perliberaliter suppeditarunt in
rum diem. Et quod pluris faciendum, dictus Dominus, cum
bernatore, cæterisque eius loci viris principibus duos voluit
audire sermones. Alterum de falsitate Legis ipsorum, & de Ve
te Dei Domini nostri; alterum de animi immortalitate, quor
que sermone ita capti sunt, & in tantam doctrinæ Christianæ
mirationem venerè, cum dubia aliquot in eandem materiã
posuissent, vt promiserint se tempestate præsentè sedata, in
stianorum religionem, atque etiam filius ipsius Cangonoc
transituros: quare & obnixè rogarunt P. Visitatorem, vt in re
à Meaco isthac velit transire.

Cangonocamus morte defuncto Riofogi, exemplo Quaba
doni, Bonziis magnam intulit cladem direptis eorum annuis
etigalibus, euerfis idolorum templis & monasteriis, objiciens
impietatem & meras imposturas. Si quæ autem templa vel mo
steria non euertebantur, ea sublatis redditibus per se incolis
stituebantur, & verò etiam longius progressus publicis edictis
ruit, ne quis vllam elemosynam vel donum iis offerret pro in
tationibus, aliisque id genus superstitionibus ad sanitatem el
ciendam confectis; & ne defunctorum cadauera ritu suo con
ro amplius sepulcro inferrent. Quare Bonziis tantus terror in
ctus est, vt multi eorum militiæ nomen dederint, vel aliud gen
vitæ complexi sint. Vnde faciliè cognosci potest, cuiusmodi sit

tus hominum huius regionis, & multo liquidius ex eo, quod gentiles, etiam si nullum viderent persecutionis exitum, nihilominus tamen multi Nangasachum vsque venerint audiendi. Catechismi sacrique lauacri percipiendi causa. Inter quos vnus fuit, cuius coniux est neptis Cangonocami, ei que admodum chara, atque is multis precibus modò vrget nos, vt secum eamus ad baptizandam suam coniugem, vt quæ, paucis quibusdam de Euangelio à se cognitis, magno desiderio lauacri teneatur. In alio eiusdem ditiois loco frater quidam spacio octo dierum centum capita sacris aquis aspergit: & ne plura aspergeret, nouis nunciis Meaco allatis retardatus fuit. Eodem tempore in ditioe Isafai Baptismo lustrati sunt 130.

Sanga excedens Pater, cum itineris comitibus ad integrum miliare filio Cangonocami eiusque affeculis, vbi fines eius dominij attigerunt, obuius venit gentilis quidam ex propugnaculo Corumensi, qui nomine Toscirodoni coniugisque eius Dominæ Maxentiæ Patrem inuitauit, vt ad propugnaculum suum, quod parum à via aberat, desisteret; & quamuis Pater per fratrem, ob iter maturandum & numerum sociorum, se purgaret; tamen importunis precibus victus, postero die, causa dicendi sacri, eò profectus est, summaque ibi beneuolentia & charitate receptus est. Verum vt ex eius aduentu summam perceperint consolationem, ita ex eius discessu intempestiuo (nam mox à prandio discessit) summum merorem. In discessu eadè officia Toscirodonus, quæ superiores Domini, ei detulit.

Cum peruenissent Chinzuchum, quod Cocuma abest vnus diei itinere, magno gaudio acceptus est à quodam antiquo Christiano, nomine Cosimo, admodum opulento & honorato inter Facatenses, qui non alia de causa Facata discesserat, quam vt ædes suas offerret P. Visitatori: Idem fecere alij quidam Christiani in reliqua itineris parte, donec peruentum esset Cocuram, quæ est arx & munitio Iconocami, & trium dierum interuallo longius aberat. Hi Christiani etiam si in regione gentilium viuerent, tamen palam vivebant vt Christiani, & pro talibus habebantur; habebant enim in ædibus suis altaria ornata imaginibus, Rosaria, disciplinas, & similes res Christianorum proprias; quæ res magna Patribus nostris Lusitanisque magnam attulit consolationem. Cum autem non longè abessemus ab arce Cocurana, ecce ad duas leucas obuiam P. Visitatori procedunt duo equites Christiani; quos securus est proximè filius duodennis Iconocami, cum primarijs totius aulæ, vbi magno honore Pater exceptus, & à Governatore nomi-

re Iconocami inuitatus est ad cœnam, quem locum sine fra-
 spiritali non præterit; nam & è principibus viris quidam
 præbuerunt catechismo, atque imprimis gentilis quidam Icono-
 camo admodum familiaris, qui cum semel vnà cum Bonzio
 moni cuidam interfuisset, Bonziusque, digresso Catechista, ma-
 ta in Euangelium effutiret, cum coram non potuisset, obrute
 vultu ei obiecit summam ignorantiam & stuporem mentis,
 buisse eum in præsentia Catechistæ rationes, si quas haberet
 doctrinæ contrarias, obiecisse, & non eo absente in angulis
 indoctos de tantis rebus blaterare, itaque si reformidaret lucis
 disputationis, quiesceret à calumniis. Quibus verbis ita perterritus
 factus est Bonzius, vt ne hiscere quidem ausus fuerit. Idem gen-
 lis, vt finem faceret audiendi catechismi, socium se cum
 aliis adiunxit Patri, vsque ad Schimonoschichi, & denique
 prizatus est.

Relicta itaque Cocura Pater tenuit Schimonoschichum, qui
 erat ex altera parte post traiectum in mari trium leucarum
 rium; vbi inuenit reliquam sociorum partem, quæ iter maritimum
 tenuerat, ac duorum dierum quiete interposita, vento tam
 spero abnaugarunt, vt intra quinque dies inuecti sint in portum
 Muranum. Et quia à Ioachimo Riuisâ commédari erant loci
 bernatori, is magna benevolentia significatione nos accepit.
 Deusque gratia sui luminis ita illum inter sermones nostrorum
 illustravit, vt nomen dederit religioni Christianæ, & sacris aqua
 ablutus sit cum aliquot aliis.

In hoc portu intellexerunt Iconocamum & Cangonocum
 num iam Meaco excessisse versus suas ditiones: de cuius ex-
 sus causa cum non constaret, num voluntate Quabacondon-
 an verò quòd reformidarent infelicem belli exitum, contigit
 fer; P. Visitator animaduertens se illorum Dominorum, à quibus
 bus vocatus erat, auxilio destitutum, & simul fauore Aconodan-
 gij, qui nondum Meacum redierat, Muri duos menses per-
 mansit, donec cognosceret Aconodangium non tam citò re-
 rurum. Initio non parum videbatur molesta & grauis hæc
 ra nec satis æqua fors, cum homine careremus qui nobis aditum
 ad Quabacondonum patefaceret, sed dies docuit postea singula
 ri Dei prouidentia id factum esse, propter ingentem fructum
 diuinam gloriam inde consecutum.

Verùm vt planius intelligatur, quem successum habuerint Me-
 ri res nostræ, sciendum est, morem esse vniuersalem Iaponiæ, vt
 Vasalli omnesque subditi ineunte anno reuerentiam præstent suis
 Do-

Dominis, eosque pro suis patronis agnoscant. Nunc, quoniam Quabacondonus vult omnibus modis sine vlla exceptione morem illum retineri, omnes Domini Iaponenses ordinariè quoque anno iter suscipiunt quantumvis remotissimum ad præstandam illam cærimoniam, extraordinariè verò, quotiescunque occurrunt plena vel lætitiæ vel mæroris negotia, & semper eum munere aliquo afficiunt. Tanta est terror Quabacondonani nominis.

Cùm ergo in anni principio P. Visitator adhuc degeret Muri, multiq; Domini illac iter haberēt, curiositate allecti, vt res Europæas cognoscerent, inuiserunt P. Visitatorem, & quatuor Dominos Iaponenses cum comitibus eorum Lusitanis, quos differentes de rebus variis magna voluptate audierunt, qui in Cosmographica mappa, quam secum attulerant, & speciatim in Descriptione Italiae, quæ magno artificio forma grandiore in Cina erat depicta, demonstrabant totius profectiois suæ ordinem, & quas Vrbes transissent, maximè autem Romam, quæ affabre erat expressa; & quicquid ex Italia attulissent, vt horologia, astrolabia, libros admodum venustos & expolitos, sic vt præ admiratione omnes obstupescerent. Valde etiam hi Domini vrgebant, vt in instrumentis, quæ attulerant, luderent; cùm impetrassent, incredibili voluptate perfundebantur. Itaque multi ex ipsis nouam inierunt amicitiam cum nostris, ex quibus vnus fuit Morindonus Amanzuciorum Rex, qui est inter Iaponiæ Principes post Quabacondonum proximus, & plurimum recreabatur familiaritate istorum quatuor Dominorum, tam Muri quam postea Meaci, deferens eis magnum honorem & reuerentiam.

At fructus, qui hac occasione consecutus est in isto portu, in primis apparuit in Rege Bungenfi, filio & hærede Regis Franciscipia memoriæ, qui etsi huius persecutionis initio, timore Quabacondoni, demonstravit se nobis contrariū, occidendo quosdam Christianos, & alia quædam in eosdem moliendo, vt scriptum est anno superiore: nunc omnino signa aliqua dedit pœnitentiæ, & satisfactionis, & perseverandi in hac dispositione animi; nondum autem secuta perfecta satisfactio, (nam idcirco Dominus Mantius, qui ex parte boni Regis Franciscipia patris eius Romam venerat ad suam Sanctitatem, nullum voluit illi de Legatione sua afferre responsum) cùm hoc tempore Murum transiret, occasionem habuit salutandi Dominum Mantium, de cuius reditu felici vehementer est lætatus, magnoque honore ei delato rogauit eum, vt suus velit esse mediator & sequester apud Patrem,

Patrem, paratum se ad quamcumque sustinendam satisfactio-
 quam ille imposuerit, & si Pater licentiam dederit, se paratum
 propria persona delicti veniam postulare. Dominus verò
 tuis magna prudentia exposuit ei negotij magnitudinem & re-
 cultatem, addiditque non se audere de hac re immediati agere
 Patre, se primò collocaturum cum P. Francisco Pasio, Socio
 cuius opera sciret totum hoc negotium leniri posse. Missus
 est eques quidam ad P. Franciscum, ut is cum D. Mantio hanc
 tractaret. Et quoniam res hæc diu multumque optata fuit pro
 multos Christianos, qui supersunt in regno Bungenfi, instar
 miraculi fuit, Regem Bungensem tam iniquo tempore verget
 reconciliationem, & quidem cum talibus conditionibus, non
 modum difficilis fuit P. Visitator in admittenda eius petiti-
 eoque magis, quòd promitteret, se pacificato Quabacondon-
 ti mundo demonstraturum, verum se esse Christianum, neque
 la re inferiorem futurum suo Patre. Si autem Quabacondon-
 persecutione non abstineret, aiebat se in regno suo occulte
 rurum quatuor societatis Patres, & libertatem omnem peten-
 rum Christianis; atque interea ita compositurum omnia, ut
 functo Quabacondono totum Bongum pristino imò melior-
 rui restituatur. Quod per suam immensam misericordiam Pa-
 rum pater confestim ad gloriam suam & afflictorum Christi-
 rum consolationem concedere dignetur.

Tandem Rex ipse in propria persona adiit P. Visitatorem, et
 rantum honorem & reuerentiam, cum summa humanitate
 iunctam, detulit, ut qui coram inibi adessent, starent attoniti
 iterum confirmavit promissionem antè in fauorem Ecclesie
 ctam, magnasque gratias egit P. Visitatori, quòd se Ecclesie
 ciliasset. Non minores egit Domino Mantio, cui ob officium
 hoc negotio præstitum putabat se ita obligatum, ut vix exsolan-
 ret se reddendis gratiis. Accedit, quòd idem Rex, cum Pater
 ea Muro profectus esset Ozacam, Meaco discesserit tantum
 fendi Patris causa, ut exitus planè declarauit, cum mox à visita-
 ne rectè reuerterit Meacum.

Eadem occasione Farandonus, cum per Murum iter suum
 tuisset, plurimum affici capit erga Christianam religionem.
 hic Dominus consanguineus Domini Michaëlis, qui quomodo
 optatus est à quodam Domino gentili, nondum initiatus est
 stris sacris, licet res fidei libentissimè audiret. Rex quoque
 cismanus gener Ecunocamiundoni promisit se cum tota
 ditione (quæ continetur vna Insula non admodum am-
 su

suave Christi iugum subiturum.

Nec minoris momenti fuit fructus, quem cepimus ex filio Cābioindoni 23. annorum iuvene, nomine Damiano, cui attributa est pars regni Bugensis, & ob virtutē in magna gratia est Quabacondoni. Hic Dominus multis iam annis erat sacris aquis ablutus, cum esset pœnē puer, & quia oborta iam persecutiōe in rebus fidei Christianæ parum erat institutus, in eum errorē (quantumvis semper confiteretur se esse Christianum) dilapsus est, ut putaret Baptisimū non esse ad salutem necessarium, satis esse, si quis convenienter rationi quacunq; in secta viuat. Neque poterat de hoc dubio conferre cum Patribus, quōd omnes in partes Scimanas secessissent. Aliquando de rebus diuinis agebat cum Christiano, quem secum habebat: sed nunquam animo tranquillo fuit, donec transiens portum Muranum Patrem inuisit, vniq; nostrū hoc dubium proposuit, cuius solutione ita fuit contentus, ut deinceps mirum in modum afficeretur ad rerum diuinarū colloquia, totumq; triduum, quo Muri diuersatus est, consumpsit cum nostris vel in domo sua vel in nostra. Illud verō summa voluptate eum affecit, audire quæ à quatuor Domini Iaponensibus de summo Pontifice, eiusq; curia, rebusq; omnibus Europæis narrabantur, tantumq; confirmatus est in fide, ut magno studio rogaret Patrem, ut mitteret fratrem aliquem, qui coniugē suam aliosq; primarios Catechesi Christiana imbuat, & sacris, durante licet persecutiōe, inietit mysteriis. Tantum inerat huic Domino Euangelij propagandi desiderium à bonitate diuina ei communicatum. Atque hic est fructus, quem DEVS ex gentilibus colligi voluit occasione longioris moræ in Murano portu.

Iam verō omittendum non est, non defuisse hoc tēpore Christianos, qui ex variis iisque remotissimis locis, vbi inter gentiles viuebant, Murum confluerent; res certē digna, pro qua summæ gratiæ Deo agantur, quōd inter tot malorum occasiones nō permiserit eos perueriti. Neque alia de causa Murum venerant, quā ut ex conspectu Patrum lætitiā aliquā haurirent, eisq; peccata sua confiterentur; isque fuit rei successus, ut præ gaudij spiritualis abundantia nec abstinere potuerint à lacrymis, patriamq; suam singuli magna consolatione repetuerint.

Magni quoque faciendum est, quicquid eodem tempore actū est eum Econocamidono. cum Murum pertransiret. Est enim hac occasione confirmata pax, inter ipsum & Amacusandonum, qui subiectus Augustino, tamen statum suum retinuerat. Quæ res tantum habuit momentum, quantam quæuis res alia Muri transf-

acta. Dū verò hæc aguntur Muri, Pater Organtinus quotidie
 reiora noua scribebat Meaco, qui eò profectus fuerat, vt ad
 patefaceret Legationi P. Visitatoris, nã non modò demonstrat
 Quabacondonus se non expetere eius aduentum, sed etiam
 bis indicabat, se malè esse erga illum affectum. Nam quoda
 die Cambioindonus mentionem nostri faciens hoc conuictio
 pullam passus est: Quomodo tu audes, inquit, verba facere de
 tribus? an nescis te quia Christianus eras, illosque amabas,
 minorem, quam ego cogitabam, status dignitatem esse eue
 Quo verbo ita compressit Quabacondonus hominis os, vt de
 ceptus nihil in rem nostram loqui coram eo ausus fuerit. Et si pro
 more, quo nos complectitur, non cessat alias inire vias, negoti
 nostrum promouendi; & tantum denique effecit apud gentem
 quendam Dominum, nomine Mascitaiemon, vt is animo pro
 fus constituerit, causam Patris agere apud Quabacondonum
 quod & fecit; assensitque Quabacondonus, vt Pater ven
 quidem, sed tantum causa visitandi ipsum ex parte Vicere
 I N D I A E.

Interim Pater Muro prosequens iter suum peruenit Ozaca
 vbi triduo expectauit naues, donec, secundum ea, quæ a Camb
 indono Gubernatori Ozacensi erant præscripta, omnes res
 ordinem redigerentur. Numerus Christianorum, qui hoc be
 tempore Ozacam confessionis faciendæ causa confluerunt, pe
 tus fuit, vt continenter diu noctuque, instar processionis, alij
 cederent, alij recentes aduenirent. Magno certè dolore affici
 nimos nostrorum, videre Christianum populum, tam nobilem
 que florentem sub Principibus Christianis, nunc dominarum
 tulum planè oppressos iacere, facultatibus suis exutos, liberi
 parentibus per bella orbatos, Dominis eorundem in triste ex
 abactis; vt miraculi loco sit, eos in fide semel suscepta persistere.
 Id verò super omnia nos affligebat, videre tot nobiles matronas
 liberis & maritis destitutas, ab omnibus præfidiis humanis de
 ras, fame mori. Ditiones sanè, quæ antè fuerunt Vcondono, T
 gandono, Sangandono, & Iachindono subiectæ, nunc non videntur
 tur absimiles vineæ, in qua post vindemiam non supersunt
 pauculi & paruuli racemi, ijque post frondes reconditi. Inop
 quidem sunt ab opibus huius sæculi, sed non inopes à virtutibus
 Christianis: dici non potest, quam res solatij plena sit, videre eos
 in religione constantiam, & in perferendis iniuriis, quibus à ge
 tibus lacessuntur, patientiam, & denique in studio pietatis, car
 ratis, orationis, lacrymarum, ieiuniorum, & flagellationum co
 po

poris, obluſtantibus licet Ethnicis, perſeuerantiam. Nam & mini-
 mi pueruli quaque hebdomade pro pace & tranquillitate Ec-
 cleſiæ Chriſtianæ recuperanda coguntur ieiunare. In quadam di-
 tione, quæ aliquando paruit Iuſto, inuenimus Chriſtianos, licet
 omnes eſſent operarij, qui manu & arte victum quærebant, ita in
 vnam ſententiam conſpiraffe, vt non modò ipſi non deſciſcerent à
 fide, verùm etiam non paterentur vllam gentilem inter ſe viuere.
 Qua in re cum Domini eorum, licet gentiles, viderent omni-
 no eos eſſe obſtirmatos, nulla ampliùs moleſtia affecerunt. Ex
 his autem duo erant quaſi primarij, alter Ioachimus, alter Ro-
 chus, de quorum conſtantia, vt res ſit manifeſtior, aliquid ſub-
 jiciam.

Gubernator quidam omnino decreuerat eos peruertere. Spe-
 rabat enim ſi hos duos à fide abalienaſſet, reliquos eorum exem-
 plum facile imitaturos, itaque omnes artes adhibuit ad eos per-
 uertendos, ſed inani conatu, minatur exitium extremum, ſi ma-
 neant obſtinati in propoſito, iubet fabricari duas cruces, in quas
 agantur: at reſponderunt intrepidè, ſe non modò libenter vitam
 poſituros pro Chriſti fide, verùm etiam Deo acturos gratias, pro
 ſummo beneficio, quòd permiſerit ipſos tali genere martyrii oc-
 cumbere. At Deus, ob maius Chriſtianorum reliquorum bonum,
 non permiſit, vt Gubernatoris iſtius machinationes exitum ſuum
 conſequerentur: nam ab alio quodam Domino gentili Iuſti fami-
 liari monitus eſt, cogitationes iſtas eſſe iniquiſſimas. Fuerit olim
 quidam noſter frater Sineon ſepultus in Tagaſucho, huius ſepul-
 crum poſtea gentiles diſturbarant, & oſſa abiecerant: qua re co-
 gnita Ioachimus quaſi alter Tobias, neminem reformidans, ea
 rurſum collegit, & frementibus licet gentilibus in arcam conclu-
 ſa in terra ſepeliit. Rochus verò, cum ſit curator Sacaiani Xenodo-
 chii, caritatem ſuam exercet in leproſis recipiendis, qui ex va-
 rijs locis ſubinde ventitabant, & multos ex illis ſacratiss ab-
 luit vndis.

Sed neque Iuſtus Vcondonus ſuperari ſe ab alijs paſſus eſt, in
 officio ſalutandi P. Viſitatore. Nã inde ex regno Canga, ſo leu-
 cis a Meaco diſiuncto, mox vbi de Patris aduentu inaudiit, Mea-
 cum aduolauit, vbi P. Organtinus aliquãdiu eum detinuit, vt ne-
 gotium noſtrum, cum apud alios Dominos, tum apud Quabacõ-
 donum, cui erat gratiſſimus, in bona gratia poneret. Rebus autem
 conſectis iter tenuit Oſacam, vbi tanto aduentus eius noſtris fuit
 iucundior, quanto minùs temporis (nempe horæ vnus) ela-
 pſum erat, quo Pater appulerat. Incredibile dictu eſt, quantam

fortitudinem animi & alacritatem spiritus vir ille ibi demonstravit. Affirmauit enim se occasione huius persecutionis & exitu tantam Dei venisse cognitionem, vt inter maxima Dei beneficia numeret, quod se auulserit tam longè ab officiis & negotiis regia Quabacondoni, in qua reperiret artes & practicas peritissimas: se nunc summa frui quiete & Deo seruiendi communitate. Vnde & serio egit cum P. Visitatore de desiderio suo relinquendi sæculum, & viuendi in ea parte Iaponis, vbi minimum essent nostri: se facultates suas omnes relicturum filio. Sed Pater putauit hoc tempore consilium illud esse salutare, nam praeterea uxorem habebat liberos admodum tenellæ ætatis, & ab eo peribant omnes cognati & amici. Deinde, si contingeret Quabacondonum aliquando è viuis excedere, fieri poterat, vt ab eius successore, qualiscunque is esset, ad altiorem dignitatis gradum ueheretur, (summo enim loco & gratia erat apud omnes maiores Iaponiæ Principes) atque ita viam patefacere posset ad maiorem Dei gloriam maximæ animarum conuersioni. Quibus rationibus cessit.

Ozacæ P. Visitator ingressus naues, quæ erant fratris Quabacondoni, applicuit ad Tobâ, quæ vna leuca Meaco abest, vbi inueniunt & equos pro hominibus, & carros pro impedimentis detrahendis, atque etiam coscos Iaponicos, quod est genus quoddam sedilium opertorum, quæ feruntur humeris, atque hæc omnia gratiâ Patrum miserant Cambioindonus & Nemasitarindonus.

Die insequente, Lusitani splendido amictu pulcroque ornati se in viam dederunt: vbi verò Meacum ingressi sunt, maxima multitudo facta est concursatio, ac propè infinita, optantium utrumque hominum genus tam peregrinum, tam ornatum: crescebat admodum ratio, quod paucis antè mensibus (vt indicauimus supra) Meacum ingressus erat Legatus regis Corrai, stipatus, pro morte gentis atque etiam Sinensium, multis quidem asseclis, sed non momento vel æstimationis: putabant enim eundem ritum adhiberi Europæorum. Itaque hac nostra legatione tam illustri ita accurrerunt, vt dixerint, a tempore, quo Meacum steterat, nihil aliud conspectum esse.

Hoc ordine & pompa deductus fuit P. Visitator, vt descendere ad palatium quoddam valde commodum, quod fuerat Quabacondoni, antequam totius Iaponiæ capesseret Imperium: aliter quidam eius socii in vicinas aedes & domicilia recepti. Quabacondonus vt cognouit, qua natione hominum comitatus adesset P. Visitator, visus est totus immutari, siue propter hoc, siue

palati Dei nutu id acciderit. Nam prius ne verbo quidem huius legationis meminerat, & porro non obscure indicabat, se parum eam facere: nunc verò tam frequens de illa ei cæpit esse sermo, ut videretur non posse loqui de re alia, tantopere ad eam afficiebatur, aiebatq; se Patrè recepturum, quanta maxima posset solennitate Iaponiæ. Quare & Gubernatori Urbis & Amascitaimoni mandatum dedit, ut Patri eiusque sociis omnia necessaria subministrarentur, & milites Palatii custodes ad arcendam turbam constituerentur, ne qua molestia nostri afficerentur. Quod duo illi Domini Patri retulerunt, dum officij causa eum iniiserent, & simul exposuerunt, quam gratus esset Quabacondono illius aduentus.

Mandavit quoque Quabacondonus, ut variis causis & negotiis, quæ in Palatio tractabantur, finis imponeretur, idque agebat, ne quid in palatio fieret, quod oculos Lusitanorum offendere posset, ipsiusve Legati. Voluit etiam purgari & ornari omnes plateas, per quas Legato erat transeundum, & quia dies erant pluvij, iussit vias inspergi multa arena. Et quamvis ob regnum Ouarense ei discedendum fuerit, maluit tamen discessum illum in octauum diem rejicere, ut maiori apparatu admitteret Legationem. Conuiuium instruxit sumptuosissimum, cui seruire debebant, quotquot Principes viri id temporis in aula versabantur. Munera quoque parari iussit, quæ in sua præsentia postea distribuerentur.

Tandem die præscripto, nempe Dominica prima Quadragesimæ, vocatus fuit Pater ad arcem, in qua eum Quabacondonus expectabat, quanta poterat maiestate & apparatu, vestitus una cum omnibus Dominis suis veste ordinaria, excepto habitu, dignitatis cuiusque & officij proprio, quem quisque deferbat ante Dairi, qui verus est Iaponiæ Dominus, & ad quem proprie pertinet impertiri hos honores; sic ut Quabacondonus amictus staret habitu Quabacû, (quasi dicas latine, Arca thesauri) qui est quasi Generalis Dairi, licet re vera ipse sit is, qui omnibus imperitat. Reliquus apparatus similis erat ei, qui usurpari solet in solemnibus actibus Dairi.

Verum ut faciam satis eorum desiderio, qui in specie cupiunt cognoscere res in recipienda hac legatione gestas, subjiciam quædam magis particularia. Mascitaimon certior factus de numero eorum, qui in conspectum Quabacondoni erant prodituri, qui exceptis Patribus erant viginti sex, singulis misit equum more Iaponico instructum, Patri verò, eiusque sociis duobus, tres coseis, vel fellas, longè præstantiores iis, quæ missæ erant Tobam, quibus uti

solebant Bonzii magna auctoritatis & dignitatis. Primum locum autem tenebant in toto hoc ordine munera Viceregis Indiae, prima arma Mediolanensa inaurata & admodum venusta, haemacherae grandes cum ornamentis argenteis ex parte deaurata duo sclopi eleganti opere fabrefacti nunquam in Iaponia eisque adiunctus gladiolus, qui sclopo seruebat, egregie munitis perperasmata quatuor cum visendis & preciosis figuris, & deque militare tentorium perquam excellens & illustre.

Hæc ubi ritu Iaponico oblata fuere, mirifice placuerunt Quabacodono, & nunc hoc nunc illud curiosè collustrans, plurimè collaudauit, resque tam nouas & inuisas atque ex tam longinquis regionibus allatas impensè est gauisus.

Sequebatur deinde interuallo non modico equus Arabicus (nam alter in itinere obierat) holoserico argenteoque ornatus fulgens, qui rara sua specie & ingenti magnitudine (nam respectu equi Iaponici videbantur quasi pulli) omnium oculis se conuertebat. Ducebatur manu a duobus famulis Indiarum, uno amictu & capite more suæ gentis turbinato splendidis, & ponè sectabatur famulus tertius, utrinque autè stipabatur equis a duobus Lusitanis, qui, quoniam certabant inter se ornatum venustate vestium, magnum splendorem huic spectaculo addebat. His succedebat quatuor Domini Iaponenses induti vestibus quas a Principibus Europæis acceperant; præibant autè eos quatuor pueri a pedibus, sed equites proximè insequeretur Praefator cum sociis duobus, habitu consueto, nepe veste inferiore & pallio amictus. Denique omnes Lusitani eo ordine & splendore in conspectum cuiuscumque Europæi Principis prodire potuerunt.

A Palatio, vnde digressus erat Pater, usque ad arcem, quod tenebat, omnes viæ erant referte hominibus, studio videndi captis ea ipsi loquebantur) quæ a cõdito Meaco nunquam visa essent. Tandem peruentum est ad aulam, in qua Quabacodonus, habitu quo dicitur est, in prænobili throno utrinque pannis cooperto expectabat, quo erat alter ordo trium primariorum Dominorum, e quibus primus erat Bõsius quidam cognatus Dairi, & dextram Quabacodoni tenebat; alter sinistra occupabat; tertius dextram primario loco paululum inferiore, quavis nepos esset Quabacodoni, cuiusque successor declaratus. Tertium deinde ordinem, sed gradu inferiore, tenebant Domini octo, secundum dignitatè quoque suam locati. Quartus ordo, alio gradu depressiore, e quibusdam minoribus Dominis cõstarebat. Extremum denique gradu infimo habebant multi alii Equites. Omnes autè sedes, vna cum pauimento

constratae erant anaclinteriis vel peristromatis more Iaponico, trium digitorum spissitudine. In parietibus nihil apparebat praeter aurum & elegantissimas picturas.

Pater verò non antè ad salutandum Quabacodonum accessit, quam per Lusitanum quendam ei obtulisset Viceregis epistolam inclusam arcula, quae intus aurea tela, foris serico viridi, laciniis auratis argenteisque distincto rosulis, vestita erat; scripta erat epistola in membranis vndique minio illitis; appensum erat sigillum aureum theca attalica opertum. Atque hoc ritu oblata est epistola Quabacondono. Magni enim faciunt ceremonias externas Iaponum, & plura aestimant litteras cum simili caerimonia oblatas. Quae de re & singularem commissionem Vice rex dederat Patri.

SENTENTIA AVTEM EPISTOLAE

erat haec.

DOMINE, etiamsi propter regionum distantiam nulla hactenus intercesserit inter nos cõmunicatio, nihilominus ex litteris Patrum, qui in tuis istis regnis degunt, cognoui res fortiter à te gestas, insignes victorias, famam nominq; immortale Excellentiae vestrae, cuius rumor iam remotissimas qualq; regiones penetravit. Deinde quomodo imperio suo omnes Dominos, quotquot versantur in quatuor Iaponiae partibus, subiugavit; res sanè in hunc usque diem nunquam audita, & summa admiratione digna, ad diuini erga te nutus ac fauoris singulare argumentum. Quare hoc nuncio audito magna sum voluptate affectus, maximè, dum à Patribus quoque intelligo, quanto favore eos prosequatur Excellentia V., cuius benevolentia & permissione, secundum rationem instituti sui, omnibus Euangelium, hoc est veram ad salutem viam, annuntient. Hi enim tanquam veri religiosi totum mundum obeunt, ut omnibus hominibus, ambulanti- bus in tenebris errorum, veritatis lucem patefaciant, & ad felicitatem aeternam traducant. Et quia rogarunt me, ut scriberem ad Excellentiam V., simulque mitterem Legatum ad agendas ei gratias, id nunc pro mea singulari affectione per P. Visitatorem praestare volui, cui hoc onus imposui, quod iam alias in Regnis Excellentiae V. fuisset, inibi- que cognitus esset, hacque praesente epistola enixè peto ab Excellentia V., ut in posterum tam P. Visitatorem, quam alios omnes Patres in Iaponia agentes, maiori velit favore & benevolentia prosequi, quae re mihi gratissimum faciet. Mitto autè Excellentiae V. in amicitiae testimonium

duos enses, binos scelpos nouæ formæ, bina arma, equotibus cum suis ornamentis, quatuor peristromata auro picta, ynam macharam, qua potest seruire pro sclopo, & militare tabernaculum. Ex India, anno 1587.

D. DVARTES DE
Menses.

HÆC erat summa Epistola, ad phrasin Iaponicam accommodata; cuius exemplum idiomate & characteribus Iaponico epistolæ erat coniunctum, & a Italicæ thesauri clulum. Oblata epistola, Quabacondonus diu multumque, cum attentione & curiositate omnia considerauit; post prælectam translationem Iaponicam, P. Visitator, duce cærimoniarum Magistro, per medium Dominorum confessum ascendit usque thronum Quabacondoni, & aperiendo caput more nostro, reuerentiam ei exhibuit, & mox in suum locum deductus eadem regione Quabacondoni sederet. Deinde accesserunt duo Reges Patres, qui præstita simili cærimonia, sessum receperunt in Patrem, sed gradu paulo inferiore. Post hos deinceps secuti quatuor Domini Iaponenses, cum omnibus Lusitanis, quibus quini, præstita eadem reuerentia, singuli suis locis collocati. Omnibus his humanitatis officiis, nouisque generis ritibus, mirum in modum cum Quabacondono recreati sunt omnes qui aderant Iaponiæ Principes. Ac mox iuxta morem Iaponicum multiplici cærimonia prodire Sacansuchi & Sacansuchi (ritus is est huic genti celeberrimus) inuitantes hospitem, ferendo illi potum & cibum, manu propria vel aliena; pro quo autem offertur aliquid exiguum ad prouocandum appetitum, tum Sacansuchi paruulum craterem inauratum & decoratum, quem honoris causa Dominus cuiusdam regni porrexit Quabacondono, qui cum parum bibisset, creditus fuit de manu in manum tribus proximis Dominis. Quæ petacto, crater recenti vino impletus est, & Quabacondono bene, P. Visitator iussus est e loco suo adire thronum, ubi propria manu ei porrexit Sacanam, quæ res est exigua, non ab illis fructui, ut ea vesceretur, atque hoc summi favoris & honoris loco in Iaponia ducitur; unde ne quidem primis illis Regibus Dominis eum derulit. Patet autem magna cum reuerentia hincque cærimoniis Sacanam accepit, atque item craterem.

hæc aguntur, apparent equites duo cum duabus grandibus mensis, in quibus erant centum laminæ argenti; accessit & tertia, in qua erant quatuor vestimenta serica, hæc omnia ex parte Quabacondoni oblata sunt P. Visitatori, qui nouis cum singulari reuerentia gratiis actis, in suum locum rediit. Idem fecere duo reliqui Patres, quibus cum Quabacondonus per Sacausuchum Sacanam dedisset, unicuique obtulit mensam vnã cum 100. argenti laminis, & duas vestes sericas. Deinde accedentibus Dominis Iaponensibus cum omnibus Lusitanis, cuique dedit vnã vestem, & quinas argenti laminas: duobus verò fratribus, qui interpretum loco aderant, dedit 30 laminas & vnã vestem. Summa fuit duorum milium quadringentorum nonaginta quattuor ducatorum. Nam quæque lamina valebat quatuor scutatis & tribus iuliis. Quibus muneribus, iuncto honore, quo data sunt, existimatus est Quabacondonus præter morem fuisse munificus & liberalis, eo quòd in nulla vnquam legatione tantam liberalitatem demonstrasset.

Peracta hac tota caremonia, Quabacondonus vnum è tribus Dominis sibi vicinis, nomine Acciuteum, vocauit, & simul alium quendam è tertio ordine, per quos (vt suum tueretur honorem, nam in Iaponia illud dignitatis maioris signum est) indicari iussit Patri Visitatori, se plurimum eius aduentu recreatum: & cum veniat è regionibus admodum remotis, se libenter ei ostensurum ædificia Meacensum, nisi superioribus bellis ita vastata fuissent vt penè pudeat, ea exteris ostendere; licet speraret planè in meliorem formam breui restituenda, addebatque se vehementer desiderare, vt in posterum maior inter se & Viceregem consuetudo firmaretur. Ad quæ respondit Pater, non posse se suæ Excellentiæ pro tanta beneuolentia tantisque beneficiis parem rependere gratiam, nisi que facillè declarari magnitudinem imperii ipsius, & nomen æternum, seque huius rei apud Viceregem plenam facturum testificationem. Deinde iterum eisdem Dominos ad Patrem misit, vt pro muneribus oblatis gratias agerent, tum quòd pretiosa, tum quòd in Iapone noua & inuisa essent. Quo facto, surrexit, & propiùs accedendo Patrem, ei dixit, vt cum Dominis istis Iaponiæ principibus recreationis causa nonnihil hareret: & sic recepit se intro.

Ac mox illatæ sunt tabulæ quadam quadratæ, recens fabrefactæ, quarum vsus solet esse in similibus conuiujs; etiam si in hoc, fuerit numerus æquò maior. Nã primũ allatæ sunt tres tabulæ, quarũ quæq; habuit tria fercula diuersa, & in fine omnibus por-

rigebatur potus. His successerunt quinque alia tabulae, cum
iisque variis cibis. Magnum erat conuiuarum, & eorum quinque
sa ministrabant, silentium, tamque parum comedebant, ut
carimonia, non pro necessitate viderentur comedere. Quae
ordinem attinet, primum locum tenebant cælo Domini ter-
di ordinis supradicti, vnâ cum Patribus. Tertii ordinis
mini non comedebant quidem, sed tamen habebant quaedam
dignitatem secundum locum. Vltimo loco comedebant Lu-
ni cum quatuor Dominis Japonensibus.

In fine prandii prodiit cum vestitu ordinario Quabacondo-
nus, relicto habitu Quabacû, & sedit vicinus loco, in quo
bant Patres, caputque magna familiaritate loqui cum P. Visi-
tatore, multasque proponere quaestiones, quarum responsis ma-
cè se recreari ostendit. Tum applicuit se Lusitanis, à quibus
rem multa est percontatus. Sigillatim autem diutius egit
Dominio Mantio, cum magni amoris significatione, dixit
se cognatum eius restituisse Domino Flungensi, & si vellent
manere in aula, se ei omnia officia delaturum, & ut faceret,
hementer vrsit. At quia alia cogitationes erant D. Man-
tam prudenter & comiter respondit, ut ipse Quabacondo-
eius rationes approbaret. Petiuit deinde multa etiam mittere
à Domino Michaële; ut de nomine eius & cognomine, an-
set cognatus D. Protasii? ita ut coactus fuerit dicere, parentem
suum genus ducere ab Arima. Vnde subiicit Quabacondo-
Mihî videntur isti Domini de Scimo valde familiares esse
tribus & Viceregi Indiæ. Interea remota sunt mensæ, re-
tentisque ad locum Patris Visitatoris, iussit vocari quatuor
minos Japonenses, ut audiret eorum Musicam, quam in Eu-
ropa didicissent, allatumque est confestim ingens cymbalum
barbiton, aliaque musica instrumenta, tantaque attentione
voluptate ludentes auditi sunt à Quabacondono, ut tertio
sint eandem repetere cantilenam. Deinde singula instrumenta
in manus accepit, & multa ad ea pertinentia quaesuit. De-
que dixit, maiorem in modum se latari, ipsos esse Japonios
subindicans, se velle eos retinere in aula sua; quæ res & P. Visi-
torem & ipsos Dominos Japonenses non paruo dolore affe-
cit. Et post diuturnum colloquium P. Visitatori dixit, se velle
deinceps magnam cum Vicerege colere amicitiam, magni
facere munera, quæ misisset. Itaque mandat, ut in magno quo-
dam attio tentorium explicaretur, & equus Arabicus pro-
duceretur, qui suo incessu & forma corporis ita placuit, ut
deretur

deretur omnibus donis illum anteferre. In summa, toto eo die
 ira se affectum ostendit, ut nihil illi gratius contingere potuisse
 videatur. Postremò duobus Cunghis mandavit, ut Patri &
 Lusitanis palatium suum spectandum præberent, cuius ele-
 gantiam, ordinem, & opes valde sunt admirati. Nam etsi Domi-
 norum palatia pauca habeant tabulata, imò communia domi-
 cilia consent vno tantùm solario, ob crebros terræmotus, &
 quia tota sunt lignea: Quabacondoni tamen palatium, quia plu-
 ribus contignationibus constat, omnibus ædificiis supereminet.
 Et generatim loquendo, tantus est nitor omnium, quantus
 vix credi potest, mira proportio & similitudo vnus cum alio,
 inusitata architecturæ ratio. Stant quatuor aut quinque palmos
 exaltata ædes supra terram ob nimiam soli humiditatem, asseres
 affixi terræ constrati sunt tatamis (id storearum genus est) octo
 palmas longis, latis quatuor, & tres digitos spissis, sic ut non opus
 sit ibi sedibus, scamnis, lectis; sed nec curant istas nostras com-
 moditates, quia quicquid tandem agant, recumbunt in his
 storeis.

Conspetto palatio Quabacondonus P. Visitatori abeundi po-
 testatem fecit cum magna benevolentia significatione, dicen-
 do se eum iterum inuitaturum, & sub noctem iussit ad se vocari
 quendam fratrem nostrum, cum quo in mediam vsque noctem
 sermonem produxit: & inter alia affirmavit, se cogitare de mune-
 re nobilissimo ad Viceregē mittēdo, sic ut speraret se in omnibus
 posse excepto solo equo & epistola euadere superiorem: & subi-
 tō curavit confici memoriale omnium rerum, quas mittere cogi-
 tarat, etsi postea in aliquibus mutarit. Postera luce à prædio eun-
 dem cum D. Mantio reuocari voluit, ut ipsum docerent rationē
 dirigendi horologii, quo Pater eum donarat. Sicque abiit dies, &
 post mille quasiunculas consilium suum de occupanda Cina eis
 patefaciebat, addebaturque Patres Bonziis esse valde exosos, quòd
 causa essent, ut templa eorum euertentur, & omni autoritate
 apud populum exuerentur.

Curavit deinde vocari varios opifices, mandando illis, ut res
 diuersas cōficerent oblatione regia dignas, decernebatque tem-
 pus, quo opus absoluerent; ac ut statim initiū facerent, dedit eis
 decem laminas auri, & centum argenti, quæ efficiunt summam o-
 ctigentorum sexaginta ducatorum. Sed & iteratō egit cum D.
 Mantio, ut cū sociis suis in aula maneret; placuerant enim ei mu-
 sica instrumenta, & profectio eorum tam longinqua; verum
 illè sapienti sua responsione Quabacondonum reddidit
 conten-

contentum. Denique dimisit hominem, commendans ei, ut
 caret P. Visitatori, se die insequenti iter institutum veritas
 gnium Ouarense, quatuor dierum intervallo a Meaco distans
 ubi hærendum sibi sit dies aliquot; ipse autem, quandoque
 navis depulsa sit, commorari possit aut Meaci aut Usaca, et
 id magis placeret, redire Nangasachum, se suo tempore
 rum responsum & munera pro Vicerege. Hic eximius factus
 honor eo maius pondus habuit apud omnes, quo minus
 expectatus, & plurimum iuuit Iaponiorum conversionem
 ii Iaponii, qui nondum audierunt, vel certè auditam non
 ne cognouerunt Euangelii prædicationem, ut mirum in modum
 pascentur honoribus, ita existimant fidem nostram hoc ante
 lere sectis reliquis, quo amplior honor à Dominis Iaponie
 latus est eius Ministris vel prædicatoribus. Quæ de causa
 confestim rumor per omnem Iaponem percrebuit, Patres
 suæ libertati restitutos; tantisque lætitiis inceserunt Christi
 ut inceperint erigere Cruces, aliæque edere signa summa
 tranquillitatis. Et si qui intus & in cute Quabacondonum non
 probè intelligerent, cum nihil cogitare de Patribus restituen-
 nam & principio exceperat, ut ne Legatus de hac re secum
 ret, nec aliud videbatur Dominis Christianis, quam nocere
 tius posse, quam prodesse sermonem de hoc argumento in-
 tum. Quare neque verbum pater de hoc fecit, expectans, de
 ipse indicaret quid ipse in animo constituisset. Videtur autem
 tu diuino factum, ut cum hac Legatione nondum fieret restitue-
 tam multa bona, eaque maximi momenti, inde sunt conse-
 ta. Imprimis enim furor Quabacondoni, qui post persecu-
 nem indies magis augetebar, plurimum fuit compressus, de-
 de, ut iam diceretur, cum in præsentia eius, Patres falsò delati
 sent, ab acerba quadam clade inferenda abstinuit, dicens, non
 tentandum, dum Legatus adhuc versatur in Iapone; post
 eius discessum se velle, quæ cogitasset exequi. Quamvis per
 meliùs informatus à Ioanne Rodrighez fratre nostro, munitus
 quoque variis à Patre missis, Christianorumque Dominorum
 mone inflexus alienationem omnem deposuerit; ac palàm
 semel affirmaret, Patres esse immunes ab omni culpa, ipsos hæc
 legationem procurasse; posse Nangasachi remanere decem
 cios P. Visitatoris, quare causa tota Patrum caret omni pe-
 culo, & Domini Christiani multo, quam antè, sunt se-
 riores.

Alter bonus effectus, qui hinc consecutus est, fuit commu-

tranquillitas, nouusque animus omnium Christianorum. Cum enim viderent Quabacondonum placatum, prorsus confidebant, propter legationem, & Viceregis dona, & expectationem noui responsi, nullum progressum furoris futurum: maximè autem ab aduentu Iacondoni in hæc regna de Scimo clariùs eluxit diuina prouidentia: nam ingens & Patres & Christiani adissent vitæ periculum, si P. Visitator Nangasachi non remansisset, cui, quoniam cum nomine Legati multos secum publicè habebat Patres & Christianos, nihil molestiæ illatum est.

Quo verò tempore commoratus est Meaci, magnus ad eum fuit concursus, tum Dominorum tum Equitum, qui curiositate allekti, ventitabant visendorum Lusitanorum causa, maximè autem colloquendi cum quatuor Dominis Iaponensibus, multique obstupefacti commemoratione rerum, quas narrabant, eos in suas ædes inuitabant. Hæsit P. Visitator Meaci ipsos viginti duos dies a Quabacondoni discessu. Quo interuallo tantus numerus hominum vtriusque sexus ex diuersis partibus confluit, vt videretur continuata processio, & certè nutu diuino factum videbatur, quòd hoc tempore abesset Quabacōdonus: si enim præsens fuisset, facile potuisset in notitiam tanti concursus venire, ac suspicari non esse adhuc secutam Patrum restitutionem. Et quanquam, vt Christiani suam consolationem acciperent, in ordinem ita redacta sint omnia, ne nimia esset concursatio in platea, in qua habitabant; nihilominus, cum visendi Patris ergò inde à 15. 20. & 30. aduolarent leucis, tantum accreuit numerus, vt à summo diluculo vsque ad mediū insequentis noctis opus fuerit Confessionibus eorum audiendis vacare. Ac quamuis quotidie tria Sacra in tribus locis fierent, tamen tantus conueniebat communicantium numerus, vt locus non caperet omnes, nec omnium desiderio fieri satis posset. Lusitani certè non parum demirati sunt, deflagrante adhuc persecutione inter medios Ethnicos, tantum esse Christianorum ardorem: maximè cum Quabacōdonus, euersis templis & domibus Christianorum, manifestum se hostem Christianorum Patrumque esse abundè satis declarasset.

Pater Visitator, etiamsi in propria persona nullum ipse, præter Quabacondonum, inuississet, mandabat tamen visitari & alios Dominos. Sicut è contra fuit ipse visitatus à diuersis Dominis Ethnicis: cumque iussisset visitari Dainangandonum nepotem & hæredem Quabacondoni, ita grato animo accepit hoc officium,

vt etiam

viciam munere Iaponico compensarit. Curavit quoque in
 Morindonum nouorum regnorum Dominum, qui post Quaba-
 condonum & Fachicondonum 13 regnorum dominum (ce-
 conux est filia adoptiua Quabacondoni) habetur potentis-
 mus. Idem præstitit aliis multis Dominis, quorum quidam
 in propria persona inuiferunt, congratulatiq̄ sunt, quòd
 ta humanitate & honore esset a Quabacondono receptus,
 dicantes se magno desiderio teneri nostræ restitutionis.
 cerè si tunc fuisset restituti, multi magni Domini prop-
 opinionem, quam habent de fide nostra optimam, Christi-
 aggregassent. Nonnulli occultè aures præbuerunt Catechis-
 doctrinæ, interque eos filius Maiendamæ Saimon trium reg-
 rum Domini, & Quabacondono admodum familiaris. Quo-
 uenis secum habet Darium Patrem Iusti Vcondoni, quorū
 nempe columnarum Christiani populi, industria Maiendamæ
 Saimon cepit affici erga religionem Christianam, & audito
 Verbo, tantum profecit, vt planè cogitaret de ineunda nostræ
 ligione; verùm quia erat inter viros Principes totius aulæ,
 magnæ mutationis periculum timebatur, si res in pub-
 cum venisset, in aliud tempus magis opportunum eius bap-
 mus est prorogatus, venitque ipse salutandi causa ad patrem, et
 que se discipulum ingenuè professus est. Idem fecit magnus qu-
 dam Dominus regni Vnoici, qui opera Vcondoni adductus
 nostros audiendos manus quidem dedit, sed eadem de causa
 qua prior, initiationem suam distulit. Sed & alii minorum ge-
 ritum equites veritati cesserunt, & sacris vñdis tincti sunt. Qu-
 si prædicationi via liberior paruisset, multo maior neophytorū
 numerus fuisset. Sed propter impendentia discrimina sensim pro-
 grediendum erat.

Venit quoque honoris causa ad Patrem Nabunangæ gen-
 Findanocâmon, qui paulo ante inchoatam persecutionē factus
 erat Christianus; & tunc quidem tantum erat Dominus vni-
 Partis regni Isce, nunc verò Quabacondonus in Oiu. decem an-
 plius partibus eius Dominatum auxit, atque idcirco inter ma-
 ximos Iaponiæ Principes numeratur. Singularis amicus est
 condoni, & bis salutatum venit Patrem, promisitque, cum per-
 pus licebit, magnam in sua ditione hominum conuersionem, et
 que aduocaturum multos Patres. Itaque ex omni parte patefacta
 est ianua ad conuersionem vniuersæ Iaponiæ.

Hoc ipso anno Quabacondonus Meaci rem planè nouam ag-
 gressus est. Vt enim illustrem nominis sui relinqueret memo-
 riam

riam, totam Urbem in gentibus fossis circumdedit, & ut Meacum renouaret, voluit Bonzios suis sedibus vel paræciis desertis in vnum simul domicilium, prope dictas fossas, cōmigrare. Quod mandatum etsi fuerit durissimi, nec facile ab vllō vnquam alio executioni commendari potuisset, tamen paucorum dierum intervallo celerrimè, cum magno Bonziorum dolore, perfectum. Quæ res dejecit omnino Bonziorum animos, tam propter acceptam contumeliam, quasi è societate hominum essent exturbati, & instar pestiferorum aut leprosoꝝ in separatum locum compacti; mille ipsorum sectis in vnum quasi chaos redactis: tū etiam, quod ereptis iam antè annuis redditibus, nunc paræciis quoque destituti, omni prorsus præsidio atque elemosynis priuentur. Quare nonnulli eorum, cum templa sua reedificare non possent, nouum vitæ genus complexi sunt; alii verò in magnas angustias redacti sunt, exiguumque hominum habent concursum, & paucas elemosynas: Quibus rebus, mirum est, quàm magna pateat via ad conversionem Meacensium, vbi initio magna erat in Euangelio disseminando difficultas, propter summam Bonziorum cum ethnicis coniunctionem.

Iam multa particulatim cum magna ædificatione commemorari possent de Christianis, qui in illis regnis commorantur. Sed, cum annuæ hæ multam suppeditent materiam ad scribendum, illis necesse est supersedere. Tantum describam, quam rationem tenuerint in spiritu fouendo & conseruando Christiani in ipso persecutionis æstu, confecerunt inter se quasi quoddam Sodalitium, Dominicis diebus in vna aliqua domo conuenere, magnamque partem diei consumpsere in pertractandis rebus ad salutem animæ pertinentibus, nunc legendo librum aliquem spirituales, & conferendo de lætione audita, nunc simul orando, Deoque commendando populum Christianum, Patrumque liberationem: celebrando item in eisdem domibus festa totius anni primaria; & per Quadagesimam feriis sextis disciplinam faciendo, idque ad effusionem sanguinis, maximè Hebdomada sancta. Memoriam enim retinent Calendarii, cuius exempla idioma Iaponico impressam misimus. Ac Meaci quidem eiusmodi visuntur septem vel octo Congregationes, non virorum modò, verum etiam, licet separatim, seminarum, quæ his exercitiis vtuntur. Ut autem possint in illis perseuerare, Dei prouidentia factum est, vt singuli cœtus quosdam habeant zelo præstantes, quasi congregationis Capita, quos cæteri magno amore & honore comple-

complectuntur. Quidam ceteris doctiores etiam concionam
 eunt, & Christianam doctrinam tradunt, atque ita non solum
 nant Christianos, verum etiam institutione sua multos noui-
 ciunt Christianos quotannis. Inter hæc capita præcipuus est
 stus Vcondonus in regno Cangano, qui non solum Spiritibus
 fed etiam temporalibus, contemptis periculis & damnis, suis
 bus afflictos adiuit. Is nūquam se a latere Patris, quam diu Me-
 ci fuit, dimouere voluit. Eadem caritatis officia exercet Iusti-
 ter Darius in regno Ieteu, qui etsi sexagesimum ætatis annum
 cesserit, tamen pedibus media hyeme iter plusquam quinquag-
 ra leucarum per densas niues confecit, vt viseret Patrem Me-
 vbi etiam vsque ad abitum remansit. Idem in regno Sacai præ-
 Iacobus Fabianus Rioques, qui ædes suas conuertit in templum
 vno altari instructum, eoque precandi causa Christiani con-
 niunt, & dum vicini eius Ethnici eidicunt, si res perueniat ad
 res Quabacondoni, fore vt in crucem agatur, respondet, hoc
 sum omnino se desiderare. Nec minus eodem in genere Ora-
 laboratur ab Augustino Ecuocamindono, & in regno Vau-
 à Paulo Zamanachi, vbi licet exul inter medios viuens Ethni-
 Christianis sacris plures quadraginta inuitauit, & in religione
 tiamnum conseruat. In regno Omi est Christianus nomine Bo-
 qui eodem spiritu impulsus è domo sua fecit Ecclesiam, & veteri-
 Christianos in fide conseruat & fouet, & multos veteribus non
 adiungit. Idem in regno Ouari præstat quidam antiquus Chri-
 stianus, dictus Cōstantinus, & in regno Mino, cæcus nomine I-
 bias, qui magno cum fructu, ad mortem vsque, etiam in me-
 persecutionis, ingenti numero auxit Ecclesiam in diuersis locis.
 In ditionibus Tacazuchi, quæ fuerunt Iusti Vcondoni, loca quæ-
 dam omnino integra manent & inuolata a defectione, cum
 gnis constantiæ argumentis. In regno Amangucciorum adhuc
 vunt Gregorius & Petrus antiquissimi Christiani inde à P. Xa-
 rri & Cosmi Turriani temporibus, qui vt cumque sustentat Chri-
 stianorum reliquis. Itaque Deus omnibus Christianis per lap-
 niam dispersis, vbicumque patres sedem figere non possunt,
 reliquit remedia & adiumenta. Neque parum rem Christiani-
 iuat, quod diuina gratia opitulante, quidam Christiani non
 stituuntur fauore Quabacondoni, vt Augustinus Ecuocam-
 donus, & pater eius Ioachimus Riusa, & Quambioiendoni.
 Breuiter, omnes primarii Christiani generatim in hac per-
 cutione diuinam experiuntur prouidentiam & curam, licet
 nim exulent, aliisque Dominis seruiant, omnes tamen prop-

hoc, facultatum incremento præter morem remunerati sunt. Quare neque ullus est Iaponiæ Dominus alicuius momenti, qui non habeat secum aliquos Christianos magnæ autoritatis: ut omitterem alios ad excellum dignitatis gradum euectos. Ex utroque ergo Christiani, & quod manifestissimam cernant Dei providentiam, & quod Patres in Iapone remanserint, summam percipiunt consolationem.

Elapsis 22. diebus, omnibus Dominis Christianis visum est, expedire ut P. Visitator, quandoquidem tanto honore exceptus esset, non præstolaretur reditum Quabacondoni, ne tanti lucri forte iacturam faceret, si enim in reditu suo eosdem fauores non continueret, futuram ut tota legatio veniat in contemptum. Pater itaque nullo quodam in regnum Ouari, ad petendam à Quabacondono licentiam, transit per Ozacam, ubi octo dies est commoratus, & nouus concursus factus plurimorum fidelium, qui deinde in discessu Patris mirè collocrymarunt. Quid facient, si abstrahatur ab eis & Pater Organtinus, quem maiorem in modum, ob diurnitatem temporis, quo eorum curam habuit, amant & reuerentur? Hic Pater remanuit cum fratre Ioanne Rodriguez, & ut Patris Visitatoris interpret, secundum ordinationem Quabacondoni, palàm erat notus. Verùm quantumcūque Pater ille vereretur in magno periculo, tamen Pater Visitator voluit eū Christianis, propter importunas eorum preces, sed post aduentum fratris Ioannis Rodriguez, relinquere.

Digressus Ozaca Visitator, paucis diebus attingit Firandū, Ethnici cuiusdam patriam, qui semper fuit capitalis Christianorum inimicus. Ibi degit Domina Mezia, D. Bartholomæi Omuradoni filia, matrimonio copulata cum vnico filio & hærede Domini Firandensis Ethnico & nostræ religionis inimico, quæ licet 17 ætatis annum non excedat, tamen tanta valet prudentia, & in fide constantia, ut multos etiam famulos Christianos hactenus in religione fouerit; imò & totius patriæ Christianis omne detulerit patrocinium; et si ea de causa magnæ illi perferendæ fuerint calamitates, & maximè post defunctum suum patrem, Dominum Bartholomæum. Nam omnes semper artes ad eam peruertendam adhibuit, occasione huius persecutionis, infinitis iniuriis & contumeliis onerando Christianos, ipsique prohibendo omnem cū Patribus communicationem, Confessionem, & Missam at illa, virtute plusquam mascula à Domino ei communicata, prudentissimè semper oblectata marito est, nonnunquam audacter respondendo, se malle millies oppetere mortem, quã in minimã re sacre

nostræ Legi contrariam consentire. Unde habebat domi Oratorium pulcris & deuotis imaginibus ornatum, in quod orandi causa frequenter se recipiebat. Solabatur quoque se reliquiarum craterum thecis, & granis benedictis, & responsis nostrorum Patrum ad suas litteras, ad quos crebrò scribebat, nec solum ad Patres Armandenses, sed etiam ad P. Visitatorem & P. Viceprovincialem. Patres verò Omurense non solum scribebat, sed etiam elemosinas pauperibus distribuendas mittebat. Denique patientia Christianaque prudentia id in animis hominum effecit, ut aueretur à quàm plurimis, ac etiam maritus iam eò deductus fuit, non dubitetur, breui fore Christianum. Exemplo huius bonæ minæ in eadem constantia persistit Domina Grazia filia Achæ (qui occidit Nabunangam, & paucos dies imperium totius pontiæ obtinuit, cum prius esset rex Tangi) quæ, etsi vxor fuit iusdam Domini gentilis inter Iaponios ferocissimi, ut tamen cognouit alicubi agi de rebus fidei nostræ, ita commota est, ut ipsa non posset, mitteret suam quandam feminam, quæ lecturam Catechisticam interesset, ex eaque postea audiret, quicquid dictum esset, tantùmque profecit, ut, cum aliter non posset, per litteras ad tres datas facultatem impetrarit, Baptismum accipiendi à praesente femina Christiana; quod fecit, non sine ingenti vitæ periculo si marito innotuisset. Magnæ certè nobis voluptati est, videmus minas tanta pietate animique fortitudine inter medios Ethnicos präditas, & in primis hanc Graziam, quæ nunquam vel fratrem vel fratrem vllum de Societate conpexerat, nec aliud de rebus fidei cognorat, quam quod à femina illa didicerat, & ex litteris Patrum, tractatibusque spiritalibus, quos ad eam miserando Pater cum quatuor Dominis Iaponensibus abiit Nangachum, vbi magna læticia excepti sunt à Patre Viceprovinciali & aliisque Patribus & fratribus, qui ibi degebant: inde verò duodecim dierum intervallo P. Visitator ad visitandum Collegium Canonicum concessit. Quæ verò restant de successu Legationis, intelliguntur ex rebus particularibus Collegij & Residentiæ Arimensis.

DE COLLEGIO CANZVCANO, QVOD NVN
est in Amatussa, & de alijs Residentiis ditionis Arimensis.

IN aduentu Patris, ad hoc Collegium ingens gaudium Patrum & fratribus obortum est, qui numerum quadragessimum tunc excedebant: cum in coniuncto seminario censerentur alumni circiter nonaginta. Et quia Dominus Protasius Arimensis

donus ex graui morbo, quo decubuerat, adhuc languebat, nec poterat tam citò Patrem inuisere, misit certum hominem, qui renuntiaret, se quamprimum per vires posset affuturum. P. autem Visitator de eo conueniendò cogitans, non existimabat id temporis publica & solemni Carimonia, (quemadmodum alioquin decebat) lignum S. Crucis, ensẽ, pileumque, quæ S. D. N. Xistus V. per Dominos Iaponios ei miserat, esse porrigendum, tum quòd agitudine dicta detineretur, tum quòd Quabacondonus nihil dum de tyrannide sua remiserat; quare si res hæc innotuisset, facile poterat D. Protasius in aliquod venire discrimen. Verùm ipse nullo modo voluit rem hanc sine debita solemnitate perfici, maxime quòd tunc Arimæ nulli essent externi, consideretque planè subditos suos non esse rem publicaturos. Deinde aiebat minime conuenire honori suo & existimationi, si dum sua Sanctitas tanta beneuolentia & gratia ipsum prosequitur, mittendo thesaurum tam preciosum ligni S. Crucis, non omni, qua possit, celebritate, illum reciperet; quare & volebat omnes equites & Dominos suæ conditionis primarios conuocare, & magnum quasi festum instituerẽ cum solenni processione & magnifico apparatu. Sed quia res erat periculi plenissima, facileque poterat ad aures Quabacondoni perferri, post varios discursus & nuncios hinc inde factos, decretum est, vt actio hæc institueretur quidem cum solenni carimonia, sed intra Ecclesiam: processiones autem cum festis publicis non celebrarentur, nisi post P. discessum, idque eo nomine quòd Dominus Protasius sanus Meæco reuertisset. Cùm ergo Arimensis Ecclesia, alioquin ampla, referta esset populo; multique alij essent in porticu, & circum aram maximam, tabulæ imposita staret dona sua Sanctitatis ad D. Protasium, presentibus quoque quatuor Dominis Iaponensibus veste pretiosa amictus, cum organorum aliorumque instrumentorum strepitu inchoata est Missa solennis, sacris operante Patre Visitatore, cui seruibant Seminarij alumni. Deinde habita concio est, in qua declaratum est, quis scopus quatuor Dominorum Iaponensium in hac Legatione fuerit; cur tantus honor in vrbe Romana eis delatus, nempe vt nouellorum Christianorum animos sua Sanctitas magis ad pietatem accenderet: nec aliam causam esse, cur honoris causa Domino Protasio, per nepotem suum Dominum Michaëlem, hæc munera misisset. Prolixè quoque expositum fuit, quanto in pretio Sanctæ Crucis lignum semper fuerit, sic vt nũc unquam fuerit, nisi ad Principes magnæ dignitatis. Aderant ergo præsstituto tempore, vt erat constitutum, Iaponenses Domini:

Dominus Michael solenni ritu ferebat suæ sanctitatis breue, in positum arcule valde elaboratæ, & precioso velo contextæ, stipitulusque alijs dominis. offerebat D. Protasio agenti in Sacello maiori, qui magna reuerentia & submissione prosternendo se ante Sanctitatis Breue, (quod summæ reuerentiæ apud Iaponios in eum est) arcula manu apprehensa, & in caput sublata, Breue accepit, & Patri cuidam ponè astanti dedit, qui illud clara voce latine legit, Patre Visitatore interim, cum pluuiali splendido, quod Sanctitas in Iaponem miserat, cum Diacono, subdiacono, alijs ministris proximè aram sedentibus. Lecto breui latino, lectum eiusdem exemplar idiomate Iaponico à quodam fratre. Comruit deinde Dominus Michael ante Patrem, tenens manu glaucuaginatam; Dominus verò Mantius cum galero; Dominus Martinus cum vagina gladij argentea inaurata, & denique Dominus Iulianus cum Breui, nam lignum sancte Crucis relictum est in tari. Post hæc subito Dominus Protasius cum prodiiisset, & genu ante Patrem flexisset in altaris gradibus; Pater se erexit, & recitatis primùm aliquot orationibus ex Rituali Romano, reuerenter accepit sancte Crucis lignum, quod erat insertum fusili ex Cruce, in cuius summitate erat Crucifixus & catena aurea, quæ cum monstrasset, Dominus Protasius iterum in terram ventus se abiecit. Pater deinde illud capiti eius imposuit, postremò in collum his verbis iniecit: Accipe Lignum sancte Crucis, &c. quæ sunt in eodem Rituali. Secundò Pater accepit ensẽ à manu Domini Michaelis, & Domino Protasio porrexit, dicens: Accipe gladium, &c. Denique galerum capiti eius imposuit, dicens: Accipe pileum, &c. Tum Dominus Protasius reuerentia eadem reuerentia, more Iaponico se submittendo, accepit benedictione à Patre, se erexit, & in locum suum rediit, ensẽ à Domino Leoni, pileum verò à D. Sancio, fratribus suis. Vaginis verò ensis præcipuo cuidam genero suo; qui manibus, toto solennis huius actus tempore, hæc omnia tenuerunt. Et breue sanctitatis eodem tempore locatum erat in Domini Protasij conspectu. Tanta autem fuit lætitia Equitum, Dominorum, & aliorum, qui maximo numero ad hanc actionem confluerant, viderent à Christi Vicario, tam nouo & inaudito honoris generum, Dominum Protasium affici, non potuerunt se continere à lacrimis, nonnulli quoque & Deo Domino nostro ac Patri Visitatori gratias egerint. Dum autem Pater, completo diuino officio, cum alijs Patribus & altaris Ministris se recipit in Sacrarium; Dominus Protasius quatuor Iaponenses adierunt Dominum Protasium ei gratias

gratulaturi, qui vicissim magno affectu gratias egit Domino Michaëli, tribusque reliquis, quod labores tam longi itineris sustinissent, tantumque thesaurum à summo Pontifice, cum tanta sui nominis amplificatione, attulissent. Similiter Pater Visitator cum aliis Patribus ei gratulati sunt, ipse verò totis artibus exultabat, multoque animi sensu grates agebat pro favore, ipsius opera per sanctiss. D. N. præstito. Abierunt inde omnes vna ad palatium Domini Protasij, muneribusque Pontificiis in locum perbellè ornatum, more Iaponico, maioris honoris causa, repositis, cognati omnes magna contentione agebant gratias & P. Visitatori, & Domino Michaëli Dominusque Protasius palàm affirmabat, sibi in ipsa receptione sacri ligni Crucis novas vires accessisse, & ad aliam vitæ rationem instituendam obligatum. Et mox curavit fieri arculam auream, in quam sancta Crux imponeretur; putabat enim eam, si nuda deferretur, non satis reuerenter tractari.

P. Visitator tandem Canzucam reuertit, relictis Dominis Iaponensibus apud D. Protasium, quorum causa multa spectacula, & aliaque publica latitiæ signa, edita sunt. Post hæc P. Visitator profectionem instruit ad Dominum Sancium Omurandonum, D. Bartholomæi filium, cui eadem carimonia & solemnitate tradidit sacrum lignum & ensen, quæ ex parte suæ sanctitatis Dominus Michaël attulerat. Iaponenses adierunt D. Protasium ei congratulando: recepitque eadem reuerentia & gratiarum actione, qua D. Protasius.

Regressus deinde P. Visitator ad Collegium, cum P. Vice provinciale visitationem inchoavit; magnamque consolationem accepit ex conspectu tot fratrum, in remotissimis istis partibus longè ab orbe Christiano disjunctis versantium, tantoque spiritus feruore spiritalique animi voluptate Deo seruientium, vt speciem planè præberent Collegij Europæi.

Hoc tempore, è principibus viris, qui venerunt salutatum Patrem, fuit Dominus Ioannes; qui (quoniam Meaco nunciabatur Quabacondonum non cogitate de Patribus restituendis, foreque necessarium, vt Collegium Canzucanum, ob portus marini celebritatem, è medio tollatur) operam suam offerebat pro conseruando Collegio, in ditione sua; posse enim nostros ibi, cum sint extra hominum concursum, minore periculo, magis occultè versari. Domino verò Ioanne Canzuca egresso, Meaco per literas cognitum est, Iconocamum in reditu suo valde abalienatum à Patribus, eo quòd P. Visitator nulla sui ratione habita, pro offerenda Legatione elegisset Cambioendonum parum sibi amicum. Idè di-

Kk 3 *cebat*

cebat Cangonocamus, quanquam non apertè id diceretur, tantùm sermone circumferebatur. Quandoquidem illi ex parte Quabacondoni Patrem vocassent, & tam officiosè comitatus sent, non debuisse honorem hunc alijs deferri. Quare P. Organus, huius totius rei conscius, curauit eos visitari, optimasque rationes reddi, cur electi non fuissent: nempe, quia Meaco abissent cum P. Visitator aduenisset, neque vllum mandatâ reliquissent, quid agendum esset, ac proinde non solum nulla ratione tî possent, sed etiam culpe alicuius rei essent. Cum enim iustitiam vocari Patrem ex vrbe, eo non expectato, nullaque commissa relicta, discessere, forrè quodd existimarent, Legationem Quabacondono, cuius ingenium norant, non fore admodum gratam. Verùm vt viderunt, tanto applausu & triumpho receptam, suauarè atque etiam indignè tulerunt, tantam rem sua operâ auxilio non esse perfectam. Quocirca nec vilam admittere voluerunt excusationem, maximè Iconocamus, qui disertè monebatur, se nomen nostrum apud Quabacondonum delaturum quodd necdum a conuersione novorum Christianorum abstineremus, omnibusque ministerijs nostris, vt alias, fungeremur. Rotes vndique spargebat, & alios Dominos, Quabacondoni amicos & familiares, nostraque fidei hostes, sibi adiungebat, vt nobiscum excusatis, res nostræ, omniumque Christianorum Dominorum discrimen vocarentur. Inter ceteros peruerterunt Amalcitainum intimum Quabacondoni amicum, qui Legationem presentatam ei que persuaserunt Legationem fuisse falsam, & commentum merum Patrum, vt sic in gratiam redirent, & integritati suæ stituerentur. Egerunt quoque cum lacu no capitali nostro inico, qui fuit primus exilij nostri autor, semperque minatus est, perfecturum se, vt ne vnus quidem e Patribus in lagone remaneret, vt Quabacondono est admodum charus, & summa vitæ vitæ vendi libertate, ita in magnam trepidationem omnes Christianos coniecit. Hæc cum agerentur Meaci, & quotidie a Dominis Christianis recentes nuncij afferrentur cum seria admonitione, vt occultarem, dissolueremusque Collegium, Nouitiatum, & Seminarium, ne occasio daretur maioribus periculis, omnes orationibus in magno matore & afflictione, crebrisque orationibus, sanctis sacrificijs, & castigationibus corporis rem Domino commendabamus, multisque consultationibus utebamur.

Interim Iconocamus etsi cum alijs nostris inimicis a perueni illa mente non discederet, tamen habebant, nescientes an gratia futura esset accusatio Quabacondono. videbāt enim Augustinus

Ecu

Ecunocamindonum valde addictum **Quabacondono**: & **Iacui-**
mus, licet nostris infestissimus, eodem **Augustino**, ita **Deo** prou-
 dente, utebatur patrono & **Protectore** apud **Quabacondonum**.
 Sed tamen tandem inimici nostri suis sermonibus **Legationem**
Quabacondono suspectam reddiderunt, dicentes: **Nostros** nun-
 quam è **Iapone** discessisse. Quo audito, mutato vultu subiecit, se
 omnes occisurum. Sed quia tum progressus non est in hoc sermo-
 ne, nec quasiuit, vnde id scirent, vel quo loco essent res nostra,
 imò ad aliud argumentum transit, nihil præterea ausi sunt
 hiscere.

Iconocamus & **Cangonocamus**, prædicti gubernatores **Nan-**
gafachentium ditionis **Veamensis**, antequam **Quabacondono** de
 nobis loquerentur, magna celeritate mandarunt suis **Officiali-**
bus, vt tollerent omnes **Cruces**, quæ erant in ditione **Vramensi**,
 quod & fecerunt, re primùm **P. Rectori** **Nangafachensi** indicata,
 dicentes, se non posse non exequi, quod eis mandatum esset, sub-
 laturos se **crucis**, sed nullam aliam **Christianis** irrogaturos iniu-
 riam. Qua re cognita **Christiani**, se potius mortem appetituros
 dixerunt, quam passuros vt **Cruces** dejicerentur. Sed **P. Visitator**
 & **P. Prouincialis** ad cauenda maiora mala existimarunt permit-
 tendum esse, vt tollerentur, & decenter conseruarentur, donec in
 suum locum melioribus temporibus restituerentur. In hac turba-
 tione etiam rumor perorebelcebat, nos fuisse **Quabacōdono** de-
 latoros, ipsumque summo furore accensum mādasse **Iconocamo** &
Cangonocamo vt irent **Nangafachum**, vt funditus euerterent illā
Ecclesiā, & quotquot inuenirentur in **Scimo**. Alii dicebant, illos
 gubernatores venire, vt in exilium mitterent **Omurandonum** &
Arimandonum; imò non deerant, qui dicerent eos adæpire, vt
 vtrumq; è medio tollerent. Veritas autem, quam ex literis **P. Or-**
gantini cognouimus, & ex aliis, erat hæc: nos verè fuisse accusa-
 tos, & **Quabacondonū** iussisse **Iconocamo** & **Cāgonocamo**, vt su-
 bitò proficisceretur versus partes **Nangafachēsiū**: vnde quiuis oc-
 casionē hausit, effuriēdi cōtra nos, quicquid libēret. Interim vari
Christiani ex diuersis partibus cōfluebant, vt præteritorū rationē
 redderent **Patribus**. Existimabant enim iam appropinquare tem-
 pus profundendi sanguinem pro fide. nam videntes **Quaba-**
condonum, post exceptam tanto applausu & honore **Leg-**
ationem, in veterem eumque maiorem recidisse furorem, co-
 gitabant omnia iam pessum itura, nec vllam superesse spem
 liberationis. Verùm **Patres** freti fiducia singulari, quam in **Deo**
 benedictio collocarāt, experiētiaq; crebra auxilii diuini in simili-

bus tempestatibus, non dubitabant, se hoc quoque licet præ
 ti periculo liberandos. Atque hac pace & serenitate animi,
 maximè in Superioribus elucebat. mirum est, quantum animi
 sint ceteri Christiani: Siquidem in rebus societatis cernebant
 minimam quidem factam mutationem. Dum hæc aguntur, Me
 co adest Omurandonus & auus Arimandoni, cum multis
 Patris Organtini, & omnium Dominorum Christianorum
 rum partium, qui ardentissime rogabāt P. Visitatorem, ut res
 cietatis omnes in locum tutum transferret, & Ecclesias in
 formam redigeret, ut similes essent profanis domibus, aut
 eas clauderet; ut si Quabacondonus veritatem rei examinandam
 susciperet, Patres deprehenderet innoxios, intelligeret quomodo
 viueret in occulto, quasi exules, atque ita occasionem caperet
 placandæ. Scribebant iidem Domini præterea Iacuinum dum
 me eos reprehendisse, & comminatum esse; si post reditum
 mandoni & Omuradoni non exterminarent subito P. P., re
 tionibus suis se eos deserturos, non posse se, quantumuis vellet,
 fauere, cum Quabacondonus prorsus abhorreat à Patribus, &
 ligione ipsorum. Eisdem minas eiecerat in Gominū infula Go
 nã, & Tonum Firadensem, ambos Ethnicos, quod Patres in
 prouincias deportassent. Vnde & Dominus Gotanus per nuntios
 admonuit Patres, ut discederēt; posse eos tempestate sedata
 Quæ res illarum partium Christianos in magnas afflictiones
 lacrymas coniecit. Idem tentauit Tonus Firadensis, mittens
 quos, qui ex se Domino Hieronymo & Domina Isabella pete
 derent, non esse iam tempus vel retinendi Patres in ditione ipsorum
 vel profiteri Christi religionem, nisi velint iacturam facere totius
 tus. Sed Hieronymus in fide firmus & cōstans, etsi sciret, unde
 cii isti venirent, percontatus est, nū ista monuissent nomine
 ni? cumque respondissent, Non: Si, inquit, non venistis Tono
 mine, non aliud habeo dicere vobis, quam me meosq; fratres
 de ab aui mei temporibus fuisse Christianos, & tales nos velle
 ri; nec, quia Christiani sumus, vnquam destrimus fideliter ser
 re Tono. Breuiter, non solum non dimisit Patrem, quem in
 tria sua detinebat, sed etiam cogitabat recipere eiectos à Go
 Hæc temporum iniquitate Pater Visitator, & Pater Vice
 uincialis varia consilia, tam cum aliis Patribus, quam cum
 minis Arimæ & Omuræ, habuerunt, ut remedium aliquod affe
 rent tum hominibus, tum terris ipsorum. Et ad demonstrandam
 quanta conueniebat, fidelitatem, Pater Visitator eos se
 periores reddidit omnium, quæ Meaci gerebantur, indequæ
 Dom

Dominis Christianis scribebantur; addebatque nos potius paratos esse mori in Insula aliqua, deserta, quam in discrimen deturbare personas, eorumque fortunas; si autem illis aliud videretur, Patres eorum ditione excessuros. Verum, quantam virtutem iam dicti Domini in hoc turbine Ecclesie ostenderint, verbis exprimi non potest. Si enim alias in persecutione, nunc certe omnem expectationem nostram, eorum virtus superavit, facinusque edidit aeterna dignum memoria, ab omnibus Europae Principibus magni aestimandum. Nam ambo audacter responderunt; se etiam si capitis periculum adirent, nullo modo passuros, ut vel minimus frater, eorum terris excederet. Nec non posse se id permittere sine graui praedicio suae existimationis, & manifesto discrimine totius Christianitatis, eoque magis, quod Patres dimissi non possent habere locum in quem se reciperent. Praeterea, sicut Patres toto superiore quadriennio cum periculo vitae & fortunarum in eadem ditione remanserunt, a quo tamen diuina gratia sunt liberati; sic & nunc remansuros, eodem Deo protegente; eoque amplius, quod sicut alias fiduciam magnam collocassent in Cruce miraculosa, quam Dominus noster eis ostendit Arima, (ut scriptum est proximis annis) ita multo magis nunc debere confidere, se virtute preciosi ligni S. Crucis, a Vicario Christi missi, a nouis periculis liberandos. Ne tamen humanae prudentiae & circumspeditioni omnem viam praclusisse viderentur, iudicauerunt expedire, ut ex vrbe Canzucana, vbi portus est maris, & locus satis publicus, Collegium cum Domo probationis, transferrentur in locum ditionis interioris, siue coniunctum siue separatim, offerreturque D. Protasius loca, quae ad id viderentur magis opportuna, adiuncto auxilio & hominum, & lignorum necessariorum. Existimauit quoque Nouitium remouendum a propugnaculo Omurano, propter frequentem concursum Ethnicorum, duoque alia loca, quod migrari possit, nominauit. Deinde, ut aliquot primariae aedes, particulatim autem Arima & Omurae, & aliqua Ecclesiae, per quas Ethnici iter haberent, sic accommodarentur, ut foris non praeberent speciem Ecclesiarum, in quibus Patres delitescant: sic enim vacuos futuros omni periculo, & populum in sua deuotione perseveraturum; non necessarium esse istum externum apparatus ad retinendam pietatem, satis esse, si Patres non absint, quorum opera visitentur, & sacramenta eis administrantur.

Denique, ut magis eluceat constantia horum Christianorum Principum, sciendum est, etiam si nos retinendo in suis ditionibus

contra Quabacondoni mandatum in discrimen vitæ & for-
narum se coniecerint, tamen, quamdiu Legatio expectata
opinio increbuit Quabacondonum studio dissimulasse omni-
donee peracta Legatione nos in pristinum statum restitueret.
Verùm, cum nunc post perfectam Legationem id factum non
imò dixerit, se trucidaturum omnes quotquot de nostris esse
in Iapone, & sanctam legem nostram radicitus euulsurum, nos
quoque recenter de crimine confictæ legationis sint delati, ce-
rum est periculum in nobis retinendis esse magis manifestum.
tamen, his non obstantibus, Domini illi noluerunt consentire
nostrum excessum. Sed quia Patribus visa est res maximi pericu-
ram multos simul versari in loco, ita ab hominibus frequenter
actum est de transferendo Collegio & Nouitiatu in Amacufam.
Quod cum D. Protasius nulla ratione probaret, opus fuit P. Vi-
sitatorem Arimam proficisci, & deducere hominem a sententiâ
qui tandem assensit vt Collegium transferretur Amacufam, &
ea conditione, vt minimum seminarium in sua ditione reman-
ret. Omuradonus verò noluit consentire, vt Nouitiatus trans-
retur Amacufam, nisi adjuncto pacto, vt præter Patres, qui cura-
gerent Christianorum, Omuræ quoque manerent illi, qui
bant operam linguæ Iaponicæ addiscendæ.

His ita constitutis, P. Visitator certio rem reddi curauit Do-
num Ioannē Amacufandonum, qui etiam instabat atq; etiam
Collegiū cū Nouitiatu & seminario in suam ditionem imigra-
rēt; nam præterquam quòd summo amore profeceretur Patribus
quibus hoc perfugium offerebat, hoc quoque operæ precium
cturi eramus, vt inter ipsum & Augustinum pax magis con-
maretur.

Ac quia difficile erat, subitò instituere migrationem hæc
maximorum domiciliorum, (in quolibet enim, de nostris, almu-
nis, & famulis, numerabantur centum capita) maxima diligentiâ
vsi sumus, tum in aptando Seminario in loco quodam, dicto
chirao, tribus passuum milibus ab Arima disiuncto, tum in loca-
do Collegio & Nouitiatu in vrbe Amacufana. Nam, cū egeremus
multorum auxilio & brachio istorum Dominorum, D. Protasius
omnes homines necessarios subministravit, sic vt quotidie opera-
essent nunc ducentæ, nunc trecetæ, sæpe etiam mille. Vnoq; ce-
citer mense eò productum est ædificium, vt omnes mirarentur
quo inerant duæ aulæ grandes, quæ continerent 90 alumnos, et
suis cubiculis pro decem Patribus & fratribus aliisque necessariis
locis. Qua in re Arimadoni imprimis eluxit singularis in no-

amor & studium . nam & ipse id temporis in propugnaculo Arimensi & Scimanbarano operam dabat certis structuris erigendis, magnumque suorum hominum numerum continuò occupabat ex Mandato Quabocondoni; & tamen, neglectis rebus suis, in nostras totus erat intentus.

Eodem tempore Amacusæ, ex ædibus, quas illi Tonus dederat, & nos antè habebamus, extractum est Collegium capax hominũ è Societate 60, ac præterea 60 alumnorum simul & famulorum. Hanc Collegii & Nouitiatus fabricam Dominus Iohannes, vt amore eodem in Societatem, ita pari celeritate & numero operarum, quo D. Protasius, ad culmen perduxit. Interea res Arimenses & Omurenses ita sunt compositæ, vt manentibus licèt Patribus nullæ ibi Ecclesiæ fuisse viderentur; Christianisque indicatum est, hanc moderationem necessariam fuisse, vt D. Protasii & Omuradoni res tutiore loco essent: & quamuis solaremur eos, spe sedandæ breui tempestatis, nõ potuerunt tamen illi se à lachrymis abstinerere. Vt verò omnibus constaret sincerus animus D. Protasii, & Christiani magis animarentur, voluit ipse cum multis equitibus suis erigere ingentem Crucem, intra arcem suam Arimæ, instituitque vt quaque Dominica vnus è Patribus sacrum Missæ in palatio suo faceret, & exhortationem ad populum haberet. Imò non semel dixit, si opus sit, prouinciam suscepturum concionandi Equitibus suis & aulicis.

Non deerant hoc tempore noui nuncii Meaco allati de rebus Quabacondoni, certòque referebatur nos esse accusatos, nonnamque suspicionem de Legatione illi obortam; curasse quoque scribi ad Viceregem epistolam valde superbam & arrogantem, in eaque affirmasse, se nostros omnibus suis regnis exterminasse, eo quòd imperia doctrina peruersissima legis suæ Iaponios imbuissent, minatum denique si in regnum suum redirent, se eos membrarim concisuros.

Creuit metus aduentu Iconocami & Cangonocami ad urbem Nangasachanam, quorum vterque dicebatur in comitatu habere duo millia militum. Meaci quoque multa consilia agitabantur inter Iacuinum & alios apud Quabacodonum. Quidam aiebant, si Nangasachi Ecclesia euertatur, & Patres amendantur, fore, vt naues Lusitanorum non redeant, pereantque maximi momenti commercia: Alii negabant id futurum, inter quos erat Tonus Firandensis, & Iacuinus, qui postea iactauit, sine dubio Ecclesiã Nangasachensem redigendam in cineres, re a Quabacodonno nõ alia de causa differri, quã quia ibi adhuc ageret Legatus,

eo verò

co verò digresso, nec illam nec vllas alias in his partibus per-
 furas. Itaque cum omnes essent contrarii nobis, nullus aude-
 re causam nostram suscipere patrocinium, vnumque remedium & re-
 gium supererat, omnem spem & fiduciam reponere in promi-
 tia diuina. Nihilominus Pater visitator & Pater Viceprovinci-
 decreuerunt ad breue tempus cum aliquot Patribus con-
 tribus & aliis Nangasaci harere, tum quia impendebat tempus
 quo appellere solet Naui, & expectabatur aduentus Iconoclastarum
 & Cangonocami, tum, quia quamdiu ibi erat P. Visitator
 mine Legati, poterant etiam palam & sine periculo remanere
 illi Patres, quasi eius socii: Etsi prius purauit ad eundem Col-
 Amacusanum, vt fratres solaretur, & in Societatem recipere
 tuor Dominos Iaponenses, qui Romæ fuerant. Hi enim vt
 exitu suam profectionem clauderēt, postquam à Deo electi
 vt magna quædam opera in Iapone perficerent, & cum P. Vi-
 tore Meaci magno honore affecti essent, muneraque Sancti
 N. D. Protasio Arimandono & D. Sanctio Omurandono ob-
 lissent, planè decreuerunt, seculo deserto ex Christi consilio
 cietatem nostram inire. Quod etiam si ante profectionem Mo-
 sem facere constituissent, tamen tandem maluerunt primo
 nibus antè dictis negotiis finem imponere.

Cœperunt ergo magno studio & submissione animi obsequi
 P. Visitatorem, vt ipsis aditum daret ad Societatem, quæ res
 gnum gaudium & consolationem omnibus attulit. Nam cū
 tempore in summo discrimine nostra omnia versarentur, &
 jores in dies calamitates capitibus nostris impenderent; cog-
 quoque eorum tam essent copiosi & potentes, vt nihil illis de-
 potuerit, admiranda apparuit Dei providentia in hoc eorum
 posito, & maximè in Domino Michaële, & Domino Mantio,
 nullis conatibus matrum, etsi infestissimarum, passi sunt se a
 no consilio absterri: quin & Mantius fratri suo Iusto, iuuen-
 annorum, auctor fuit, vt eandem viam ingrederetur: exem-
 nim eius ita commotus fuit, vt non multo post, expugnatis
 nibus difficultatibus & maternis minis, ac Icodoni sui consangui-
 nei, aliorum que, Mantium sequeretur, libere respondens suis
 passurum potius, vt in mille frustra dilaceretur, quam vt voto
 non faciat satis. Et Dominus Michaël, cū gratias ageret Dom-
 Protasio, affirmavit, se potius ingressurum Societatem, quam
 cepturum quoduis regnum vel dominium quantumcumque
 gnum, vt est Arimense, si offerretur. Omnes autem quatuor
 tabant, neque existimationi suæ neque saluti animarum suarum
 ceo

conuenire, si ingrati essent Domino Deo, & nō se, pro summo beneficio, (quōd ex omni Iaponia soli ipsi delecti essent, ad spectandas res tantas in Europa, tantōsq̄ honores vbiq̄ue recipiendos) totos vicissim Deo offerrent: atque hoc ipso facto omnibus testimonium relinquerent, quanta vidissent. Denique postquam dies aliquot exercitiis spiritalibus dedissent, & facti sui rationes expēdissent, P. Visitator eos Amacusam duxit, & ad 25 diem Iulii anni 1591 in S. Iacobi festo sunt in Societatem recepti, sicut & octauo post die Mantii frater Iustus. Omnes autem nunc tale prēbent de se virtutis exemplum & specimen, vt nō dubitemus eos aptissima fore instrumenta ad conuersionem Iaponiæ.

His peractis Patres regressi sunt in portum Nangasacum, quo ex Cina Lusitanorum Nauis ad 19 Augusti diem appulit; in cuius aduentu intelleximus, quod optabamus cognoscere, felicē statum Ecclesiæ sanctæ, Regiæ Majestatis, & Paternitatis Vestræ, aliaq̄ue diuersa noua de rebus Europæ & Societatis. Appulsa ad litrus naui, statim aduolarunt officiales Iconocami & Cangonocami, eamq̄ue noctu diuq̄ue custodierunt, ne per scaphas aliquid ex ea efferretur: aiebant enim Quabacondonum velle coëmere omne aurum naui, & idcirco mādasē, vt annotaretur, quot partes auri in naui essent. At Lusitani restiterunt, & iam dilapsis triginta diebus, cūm rēdium continuæ illius custodiæ deuorare nō possent, constituerunt occultē submittere Lusitanum aliquem ad Quabacondonum, qui eum huius rei certiozem redderet. Interim allatæ sunt litteræ, Iconocamum & Cangonocamum cum magna hominum manu tendere Nangasachum, & quoniam de causa aduentus non constabat, magna erat in portu trepidatio. Quia verō P. Visitator, post acceptas Meaco literas, timebat, ne magna huius tempestatis pars incumberet in Societatem & Christianos: operam dedit, vt quamprimum mitigarentur animi Dominorum gentilium, & imprimis Iconocami, misitq̄; qui eum visitaret, simulatq̄ue ad suam dirionem peruenisset. Vbi verō Nangasachum ingressus est, subitō misit quendam Patrem, qui eum inuiseret, & sequenti die ipse eum inuisit, & licet deprehenderit Cangonocamum humaniorem factum, Iconocamus tamen persistebat in sua animi alienatione, imō disertē aiebat, nullum superesse remediū Patribus, & actum esse de nobis apud Quabacondonum. Erant id temporis ibi multi mercatores Meacenses & Sacaiiani, & variorū Dominorum Iaponiorum Procuratores, qui ad aurum coëmendum plusquam triginta millia ducatorum attulerant. Hi cūm viderent, quō spectarent consilia dictorum gubernatorum, publi-

cēque

ceque diceretur; Quabacondonum velle comparare omnia
sed pretio longè discrepanti ab eo, quod obtulerant Mercator
dictis fidem adhibebant. Quare Lusitani statim se in nauem
ceperunt.

Iconocamus verò varios nuncios submisit, qui cum Prefecto
navis de negotio auri tractarent: sed per officiales ei indicatum
est, se hac in re nihil effecturum apud Lusitanos nisi operatum,
qui apud eos in magno pretio essent, idque experientibus
batum; ad quod respondit se non egere opera Patrum, potius
quicquid vellet, ipsum cum Lusitanis transigere. Verum postquam
nec Praefectus navis nec Lusitani eius votis fecerunt satis,
effici potuit, itaque molliri eius animus capit, & per vnicuique
cialem, qui erat Christianus, aliosque Christianos, quos
res habebat, legationem admodum benignam instituit ad Praefectum
torem, rogans ut ne operam suam in hoc negotio denegaret.
Sed ut Pater, probè perspiciebat, quò vergerent eius consilia
rus, & quid conveniret agere Lusitanos, ita negotium diu
esse arduum & difficile. atque ita mensis integer Iconocamus
non sine magna molestia, exiit. Pater autem sciens Iconocamus
non habere à Quabacondono potestatem faciendi quicquid
tra nauem, licet eam iactaret, eumque reformidare respondit
quod Lusitani à Quabacondono expectabāt, ita re vniuersis
hil concludendo, transegit, ut Iconocamus & Cangonocamus
de fuerit factum satis. Nam sanctè ei promiserunt, se in postea
causa Patrum patrocinaturos, commune facturosque; Quaba
donum, conservari non posse consueta inter Iaponios & Lusitanos
nos commercia, si Patres Iapone exigantur. Interea cognovimus
Lusitanum supra dictum, cum Meacum attigisset, certiores
didisse Quabacondonum de conatibus Iconocami & Cangonocami
eami in extorquendo omni auro, eumque re intellecta, non
furore accensum in utrumque, amicosque eos movisse de
dente eis periculo, ipsi certè, ut didicerunt Lusitanum reddere
responsio contra se impetrato in fauorè Lusitanorum, cogitantes
de capienda quamprimum fuga, post longā cum Visitatore
& postea ipse Cangonocamus inuisit, tractationem. Tandem
Lusitanus cum equite Quabacondoni Nangasachum appulit,
eques magna humanitate Lusitanos allocutus est, & graviter
Iconocamum & Cangonocamū inuectus, aperte affirmans: Quaba
bacondono vehementer displicuisse vtriusque factū, ut voluntas
ti suæ omnino cōtrariū: se omnē Lusitanis in mercibus distribuendis
relinquere libertatē, mandavitque; officiales, qui molestiam Na
ar

attulissent, conici in carceres, & condignas de eis penas sumi. Scripsit etiam epistolam ad Iconocamū & Cangonocamum, cuius exemplum voluit dari Lusitanis, tam aculeatam & asperam, ut ipsimet mandarint Officialibus suis vincula injici, parumque abfuit, quin omnes in extremum exitiū venirent. At post perpeffas multas arumnas Quabacondonus eis noxā condonavit, sed ita, ut portus Nangafachanus in posterū cederet primariis à populo, qui dicuntur Ottonas, qui eū omnes sint Christiani, non potuit nō hoc nobis esse gratissimum, nempe seruitute hominum gētilium deinceps, quod non sine singulari Dei providentia accidit, vindictatis. Quanquam & aliud ex hoc euentu, diuino nutu, consecutum est bonum; nam Officialis quidam Iconocami existimans iam actum esse de vita sua, ob benevolentiam a Patribus praestitam, manus dedit Christo, & sacris aquis tinctus est. Idem fecere quidam alii, & facerent plures, si libertas praedicandi fuisset, itaque his paucis, ad auertenda maiora mala, contenti fuimus.

Cū deinde tempus aduenisset, quo Lusitana nauis soluere solet in Cinam; Quabacondonus voluit respōsum mittere ad Viceregē, & quoniam adhuc habebat suspectā Legationem, nō solū epistolā ad Viceregē dedit admodū arrogante, ut diximus, verū etiā capita quaedā in Patres adiecit, similia iis quae publicauit, dū primō nos ē Iapone exulare iussit, cōfingēs se eicere P. quōd traderēt legē impiā, & tēpla Camis & Foroquis idolorū suorū euertērēt, aliaq; facerēt, cū bonis moribus & legibus Iaponiē pugnātia. P. Organtinus tūc agens Meaci effecit per quosdā Christianos, ut exemplar epistolae, & capitum illorum obtineretur, & ad P. Visitatorē miteretur. Vox cōmunis omniū Christianorū iuxta ac gētiliū erat, nauē depulsa, de nouo publicanda esse dicta capita, ut ita occasio daretur rollēdis ē medio Patribus, qui in Iapone remāsisēt. Quare D. Christiani Meaco scribebant, non opus esse aliud facere, quā ut ad ea ceteris maiores euertērentur, & Patrum fratrumque praecipua pars migraret in Cinam, pauci autem occulti remānerēt, alioquin tam ipsos, quā Dominos, qui eos in ditionibus suis detinent, in maximum discrimen vocandos. Pater Visitator perlecto exēplo epistolae, & capitum dictorum, scripsit P. Organtino, ut, quacunque ratione posset, efficeret, ut Quabacondonus epistolam mutaret; & si alius non sit, qui velit ei de ea re loqui, frater saltem noster Ioannes Rodriquez legationis interpretes eum audeat, & dicat, Patrem intellexisse, quid ad Viceregē scripserit, eumque vehementer dolere esse illo modo scriptam, planeque constituisse, quandoquidem eam offerre non audeat, nec secum
quidem

quidem eam deferre. Dum P. Organtinus quærit hominem, causam nostram agat, ecce Deus mouet cor Gubernatoris Meacensis, Guennifoin, gentilis, Quabacondono valde admodum & nomine prudentiæ, modestiæ, & indei celebrato: etsi nihil ab alienatus esset à nobis, quòd P. Visitator ab initio sibi commiserat; etsi Pater officio suo in eo salutando defuerit. Cùm ergo nomine P. Organtini frater quidam ei loqueretur, fortè ei aderat alius gentilis amicus planè ignotus, dum audit fratrem commendantem Gubernatori res Societatis vicem dolens nostrorum, cæpit obsecrare Gubernatorem, ut Patrum causam agere, esse homines probos, quibus non aduersentur, eosque deferant falsò apud Quabacondonum patrocinentur.

Commotus hoc sermone Gubernator respondit, se libenter obsecraturum, sed magnam fore difficultatem in mutanda stola, quòd esset iam conscripta & signata, erat autem à quodam Bonzio composita. Quodam ergo die, cùm Quabacondonus dicto gubernatore, præsentem Quambioiendono & aliorum Lulitarium, loqueretur, petebat, num omnia essent expedita, quæ erant mittenda ad Viceregem, respondit autem Gubernator, nec aliud superesse, quàm vt mitterentur. Replicabat Quabacondonus se vehementer suspicari, Legationem fuisse ficticiam, Patres se fefellisse, ac proinde dubitare, num vlla munera mandare ad Viceregem. Tum Gubernator subjunxit, facile se cognosci rei veritatem ex interprete Legati & aliquibus Lulitanis, quos sua Excellentia posset curare ad se vocari. Et Quabacondonus, Rectè, inquit, loqueris, & confestim eos accersiri. Venit ergo Ioannes Rodrigex frater noster, cùm Lulitanis, qui cum eo remanserant, quibus, antequam mitterentur per Gubernatorem eundem, & alium gentilem, vt indicari, se vehementer dubitare de Legatione, ac proinde loqui diceret, quomodo res contigisset, & quòd argumentum haberet à Vicerege verè profectam esse, deinde si remitteret ei munus, quis redditurus esset ei de ea re responsum. Respondit frater confidenter, quòd ad Legationem attinet, non posse eam in dubium vocari; cùm res fuerit omnino publicè gesta, vt quòd Legatus toto comitatu aduenerit, tot regna transierit, tanto tempore in naua hæserit, equos aliasque res Indorum proprias, quæ quæ potuerint occultari, adduxerit: & si Vicerege illa non misisset, fieri non potuisset, vt alia via illa mitterentur: deinde, quòd Legatus publicè è naua cum quatuor Dominis Iaponensibus è naua

descenderit. Addidit præterea Excellentiam suam posse ex multis Lusitanis rem explorare, qui tunc temporis in portu & nauis fuerunt. Ad hæc non potuisse confingi Legationem tam splendidam & tam publicam; nam si ad aures Viceregis, uti omnino venire poterat, peruenisset; valde grauitè tulisset rem tantam nomine suo confingi. Gubernator quoque aliquid, quod in rem nostram faceret, adiungebat. Atque ita factum est, Deo iuuante, ut Quabacondono fuerit satisfactum; ipseque affirmarit, agnoscere se, ita se re habere. Idem confirmabant alij Domini, qui præsentès aderant. Quod verò ad munera atinet, quæ Quabacondonus cogitabat destinare ad Viceregem, subiecit idem frater, etiam si satis sit in ea re testimonium omnium Lusitanorum, verè tradenda esse Viceregi; tamen, ut certius de re constet, posse eum mandare, ut socij aliquot Legati in Iapone obsoles permanent, donec ex India responsum de redditis muneribus afferatur. Ad quod respondit, rationi consentanea esse omnia, & idcirco subito dedit illi aditum, multaque percunctatus est, cum significatione approbationis responsum, & addidit, se hæctenus nunquam bene de his rebus informatum, Patres esse extra culpam; exilio causam dedisse quosdam ab iis institutos Christianos, qui exigua prudentia & nimio feruore contenderant omnes suos subditos adigere ad suscipiendam Christianam religionem; (videbatur autem digitorum intendere in Iustum Vcondonum) qui multis persuaserant non solum ut sacris nostris initiarentur, verum etiam ut idola Chamis & Fotoquis euerterent, & subditos omnes ad ouile Christi pellicerent. Verum ille ea in re nullam culpam agnoscit, sed magnam potiùs gloriam suam, ut re vera est. Quærebat quoque, num omnes in India essent Christiani? Respondit frater, Indiam esse regionem maximam, in eaque varias esse sectas, & liberum cuique esse aditum ad Christianam, & ideo Patres in omnibus India partibus, nullo contradicente, eam diuulgare. Ex quo responso consolationem aliquam accepisse videtur, nam subiecit, in Iaponia cuique liberum esse, sequi sectam quam velit. Sed quia Iaponia sit regnum Chamis, cui omnino repugnet doctrina Christiana, non posse eam bonam esse pro Iaponia, licet bona sit pro India. Addidit, placere sibi commercia Lusitanorum, velle se mittere quosdam salutarum Viceregem; permittere se quemque eam religionem colere, quam suscepisset; parum referre, etiam si aliquot minorum gentium homines in Iaponia sint Christiani. Inter alia deinde quæsiuit à fratre, quare vnus è Patribus Legati officio functus fuerit, cum tamen omnes fuerint exilio multati.

Tom. ij.

LI

Respon-

Respondit, Patrem alias fuisse in Iaponia tempore Nabun
 antecessoris, cumque post reditum in Indiam didicisset, suam
 cellentiam peruenisse ad Iaponiæ sceptrum, & Patrum esse
 rem & Patronum, visum esse faciendum vt Iaponiam cum
 gatione, quandoquidem iam aliquam Iaponiæ notitiam ex
 tia ipsa collegisset, repeteret: Cum autem ex India discederet,
 dum ei constirisse de Patribus exilio multatis. Denique post
 gum sermonem, cum magna significatione latitia, iussit affer
 liquot dona, quæ ad Viceregem erant mittenda, voluit quel
 ranum indui armis, quod erant quoque mittēda. Atque hinc
 nes maiorem opinione spem conceperunt, feliciorem fore
 nostrarum exitum, quam vnquam fuerit expectatum. Gubern
 inde fratri dixit, Quabacondono totam eius relationem plas
 se. Subiunxit se non esse similem eorum, qui fingerent se esse
 tores, & postea facerent omnia contraria. Hac occasione expo
 illi rerum nostrarum statum, demonstrauitque necessarium
 conscribi aliam epistolam ad Viceregem. Promisit se fautor
 turum, & effecturū, vt epistola mutaretur, modò aliqui Patres
 obsidibus Nangasachi remanerent, sed à prædicatione diuin
 gis abstinerent. Sic, inquebat, necessariò faciēdum est, si me
 tis habere patronum, si enim secus fiat, conijcietis me in dilec
 apud Quabacondonū, & ex amico redderis hostem infestū.
 Habete patientiam modò, nam sublato Quabacondono, po
 tis legem vestram propagare.

Idem frater postea fuit salutatum Iacuinum, nullo signo
 cans se scire illum nostræ religioni capitalem semper hostem
 licet exterius semper ostenderet se esse P. Visitatoris amicum
 Iacuinus falsus est, Quabacondonum post colloquium fratris
 de mutatum, nec se mirari eum suspectas res nostras habere
 cum multos secum habeat, qui pessimè de rebus nostris loqu
 tur. Monuit, vt P. Visitatori scriberet, fortiter ferret ad rem
 omnia. Sperari breui meliora, temperaret ardorem Christi
 rum degentium in Scimo, Patresque iuberet se domi continere
 & à prædicatione abstinere; Quabacondonum velle præstan
 bi obedientiam, esseque hominem simplicē, qui paulatim magis
 magisq; placaretur. Multa alia quoq; consilia dedit, vt & ipse
 mum mutasse videretur, reque ipsa declarauit se rectius
 etum ad fidem Christianam. Non parum hanc Iacuii muta
 nem promouit beneuolentia Nangasachi præstita eius Procu
 tori, gentili quidem, sed homini à natura probo, qui toto peccato
 recepit te causam nostram Iacuiño probaturum, vt & fecit, et
 dia

dixit, si Patres non maneant Nangasachi, nullam Iaponiis amplius fore negotiationem cum Lusitanis, omnia commercia finem habitura, nauem non redituram: quo sermone planè mitigatus est.

Sub hoc tempus obiit vnicus duorum annorum filius Quabacondono, qua morte magnum accepit vulnus, Chamis quoque & Foroques, orationesque Bonziorum in minore æstinatione esse caperunt. Post diuturnum verò luctum & magnificas exequias, factus mansuetior, reuocauit ferè omnes, quos in exilium amandarat. Et nos cum Icondono magna spe lætabamur. Interim Gubernator capta occasione sermonem renouauit de epistola ad Viceregem mittenda, addens, Legatum sibi scripsisse, se valde dolere ob argumentum epistolæ, si eo modo perferat ad Viceregem, fore ingratiſſimam, & quoniam sua Excellentia vellet retineri cõmercia amicitiamque Viceregis, necesse esse, vt alia epistola longè à priore diuersa exaretur. Acqueiuit Quabacondonus, & subito voluit aliam exarari. Sed quia Bonzij priorem scripserant, consilium mutavit: cumque postea cum gubernatore aliisque Dominis colloquium habere petebat, paratane essent omnia pro Vicerege; & responsum est, non superesse aliud nisi vt alicui consignetur & mittantur, tum ille quærere, an conueniens sit Nangasachi aliquos ex eis relinquere obsides, & quot esse possint. Respondit Gubernator, sibi videri relinquendos decem vel viginti, quoque plures relinquerentur, eo melius esse. Tum ille, sibi quoque idem videri, & conuertendo se ad reliquos Dominos, specie sciscitandi, omnes simul respondere, idem sibi videri. Vnde apparuit, iam esse placatum: & ad continuanda commercia cum Lusitanis, obtinendumque ex sua legatione responsum, voluisse Patres remanere Nangasachi: Sed vt ostenderet, se non esse inconstantem, & magis haberet subiectos, consilium secutus est de retinendis aliquot Legati sociis.

Paucis pòst diebus frater Ioannes Rodriquez à Quabacondono vocatus est, vt commendaret ei munera & literas ad Viceregem, multisque verbis eum ambulando beneuolè allocutus est, affirmans, se velle habere magnum cum Vicerege cõmercium: Lusitanos & Iaponios fore vnum & idem, Patres in rebus actis vacare culpa, sed quia Iaponia sit regnum Chamis, non bene illi conuenire cum lege nostra. Omnino se optare vt magna inter vtrosque sit negotiatio, Lusitanos degere posse in quacunque Iaponiæ parte collibuerit. His & similibus verbis amicè eum à se dimisit. Gubernator quoque ei tradidit epistolam pro Patre Visitato-

re, qua indicabat, quandoquidem Quabacondonus mandavit
 ut decem è sociis eius in Iaponè remanerent, in posterum felici-
 rem fore rerum nostrarum progressum, prorsus commendans,
 hoc tempore rumor aliquis excitaretur.

Hoc successu minimè expectato plurimum recreati sumus
 nes Christiani, videbamurque illis quasi restituti. Nam intelli-
 ges epistolâ illâ terribilem, contra Patres scriptam, esse mutata
 decemque socios ex mandato Quabacondoni debere manere
 Nangasachi, planè colligebant, neminem deinceps accusationem
 in nos ullam moliturum. Itaque noua lux omnibus videbatur
 orta, & diuinæ providentiæ potentiam admirabantur, quòd
 tempore nullum mali remedium superesse visum est, extrema
 tempestas, digresso Patre, omnium imminēbat capitibus, ser-
 tas vultus Quabacondono redierit. Ita factum est, ut fides in
 uorum Christianorum pectoribus multum sit corroborata, &
 in tranquillitate magna & pace, ac in primis P. Visitator, vitan-
 gerimus. Etenim cum necessarium esset eum in Indiam reuer-
 ne Quabacondono aliqua noua offensionis in Christianos oc-
 sio suppeditaretur, ipse verò & nos omnes in magno esse metu
 rore & angustia, si in tam afflictio statu res Christiana manere
 magno beneficio affecti fuisset, si vel vnum Patrem Nangasachi
 nobiscum retinere licuisset. Verum Deus totis his quinque
 nis persecutionis in nullis, quantumuis magnis, afflictionibus
 turbis nos suo solatio destituit. Primùm enim omnibus Patribus
 & fratribus firmissimam communicauit spem, omnium pericu-
 rum & difficultatum breui finem fore, simulque animi & pe-
 dedit, milles potius morte occumbendi, quam Christianam
 gem deserendi in Iaponia: accedit, quòd in æstu tribulationum
 & nouis rumoribus ingruentium grauiorum tempestatum, tam
 in pace & securitate vivebamus, ut ipse P. Visitator obstupescere
 neque aliud esse poterat, quàm ipsius Dei opus. Alterum solatio
 fuit, quòd benedictus Deus hoc ipso tempore tantam animi
 tudinem Dominis Christianis contulit, ut nunquam dubitarent
 nos retinere in suis ditionibus, etiamsi vitæ & fortunarum
 nium ipsis adeundum esset discrimen. Quare semper iniectione
 bis spes est, non permissurum Dominum Deum, ut causa tuenda
 rum Patrum, illi iacturam faciant vel vitæ vel dignitatis
 Certè Dominus Protasius, aliique Domini, crebrò distabant,
 siderium pro amore Dei adeundorum periculorum, non tam
 minuere in eis spem & securitatem, quam augere potius, ad-
 bant alij, cum Patres amore salutis Iaponiorum cum periculo

vita sua remanere velint, convenire, ut ipsi quoque ad conservandos Patres in idem periculum se conjiciant. Tertium solatiū fuit, quod quo plus crescebant minae persecutionis Quabacondoniana, de euellendo radicitus semine fidei Christianae, hoc amplius Deo propitio fidei existimatio apud gentiles, desideriumq; Christiana sacra suscipiendi, creuerit, nec dubiū est, quin res sit omnino supernaturalis, si spectemus, quāto timore & tremore omnes seruiant Quabacondono. Nam etiam a maximis Dominis, quantum sanguine & genere conjunctis, mox atque in exilium abacti sunt, summopere abhorruerunt, nec vllus inuenitur, qui vel minima eis fauoris aut amicitiae signa exhibeat: nobis verò licet externis & alienigenis, & tantopere apud ipsum Quabacondonum exotis, maiorem quam vnquam honorem & reuerentiam praestiterunt. Quartò voluit Deus nos etiam consolari, quod Ethnicorū quorundam animos ad nos iuuandos & e periculis liberandos excitauerit, ut Gubernatoris illius Meacensis, & Procuratoris Iacui, & aliorum, & quod amplius, quod ipsum Iacuinum impulerit ad suscipiendum nostri patrocinium apud Quabacondonum, & retinendam amicitiam Augustini Eucnocamindoni, ac Patris eius Aicumindoni, Arimandoni, & Omurandoni, omniumque aliorum Dominorum in Scimo. Vnde etiam si nobis malè veller, ageretque cum dictis Dominis, ut nostros suis ditionibus exturbarent, nihilominus propter illos ab accusatione nostrorum abstinuit. Sicut & alij non ausi sunt nos accusare, quod viderent Iacuinum ipsum ad gratiam Augustini conservandam non solum non infestum esse Christianis, verum etiam eorum patrocinium suscepisse. Verum quia gratum fore Vestrae Paternitati existimo secundae epistolae responsum, a Quabacondono ad Viceregem datae, subiungam illius exemplum.

EXEMPLVM EPISTOLAE QUABACON-
doni ad Viceregem India.

DOMINE, Recepti literas, quas Dominatio Vestra è tam longinquis regionibus ad me misit, in quibus aperiendis & perlegendis visus sum mihi videre longitudinem leucarum terrae marique. Regnum hoc Iaponiae, vti scribebas, continet amplius Sexaginta Status vel ditiones, in quibus superioribus temporibus magne fuerunt perturbationes & bella, nulla pax vel tranquillitas; multi enim impij & scelerati homines patriae proditores in vnam conspirarunt sententiam de neganda suo Regi obedientia. Quae

res inde ab adolescentia me vehementer afflixit & contritus
 capi que à longè cogitare de ratione subiugandę huius gentis
 tiusque regni pacificandi: fundamentiq; loco tres posui virtutes
 nempe comitatem affabilitatemque sermonis in consuetudine
 hominum, prudentiam consideratam in rebus iudicandis, & vigi-
 giam animi fortitudinem & præstantiam: quarum præsidio totam
 hanc gentem subiugavi, & omnia regna in hanc vnus Imperii
 formam redegei, extinctis impiis & sceleratis, promotis vero
 iustis operariis, qui in colendis agris laborant. Atque ita rebus
 his regnis pacem & tranquillitatem, paucisque annis Iaponi-
 Monarchiam aded firmam & constabiliui, vt nunc fit in
 gentis rupis, quæ loco moueri non potest. Vnde factum est,
 omnibus quatuor partibus regni habeant Regem multa præ-
 tia conspicuum, & rex vicissim omnes sibi ad nutum morigat.
 Atque hoc ordine & exercui & declarauit potentiam boni Cæ-
 tanci, cui hæc regna subiecta sunt, nempe, quia tollit è terra
 omnes sceleratos, & euellit radicitus omnes latrones terra-
 que grassantes. Ita fit, vt populi, familiæ, omniaque regni loca
 rabili pace & quiete fruantur. Præterea omnino decreui in
 regnum Cinese: & intra paucos dies naues conscendam, ne
 dubito me victoria potiturum. Vbi ergo illud occupauero,
 terit V. Dominatio facilius omnium rerum mecum habere
 municationem. Quod ad Patres attinet, Iaponia est regnum
 mis, quem putamus eundem esse cum Scin, qui est omnium
 rum principium. Hic Scin est substantia, ipsumque Esse
 omnium rerum, omnesque res sunt vnus & idem cum Scin,
 Scin resoluuntur. Qui in Scina vocatur Iutto, in Tescinc
 Buppo. In obseruatione deinde legum huius Chamis con-
 tota politica gubernatio Iaponiæ: quæ si negligitur, nullum
 crimen est inter Dominos & subditos: si vero seruatur, perfectio
 vnio & concordia, quæ debet esse inter Patrem & filium, ma-
 rum & vxorem. Itaque tota tam interna quam externa gub-
 natio hominum, regnorumque, sita est in conseruatione
 vnionis & politiæ. Iam Patres quidem superioribus annis
 regna ingressi sunt, vt aliam legem ad saluandos homines præ-
 carent; cæterum quia nos instituti & firmati sumus in lege
 Chamis, aliam nullam legem desideramus: varietas enim opi-
 num & legum cedit in detrimentum & præiudicium regni: Quæ
 obrem iussi Patres excedere è Iaponia, eorumque legem prom-
 gari vetui, neque volo, vt deinceps in hoc regno nouam aliquam
 Legem annuntient. Hæc licet ita se habeant, tamen vehementer

desidero, ut stabilis inter nos maneat comunicatio, sic enim hoc regnum terra marique liberum erit à prædonibus. Omnibusque negotiatoribus merces aduehentibus potestatem facio omnia sine vlllo impedimento vendendi. Rogo V. Dominationem, ut hoc idem approbet. Munera, quæ huc misisti ex istis partibus Sur, omnia recepi, sicut in literis tuis erat perscriptum. Ego quoque ex istis regnis alia quædam transmitto, cum memoriali munerû, & nominibus eorum, qui dederunt. Cætera referet Legatus: quare nec ero longior, Data vigesimo anno Tenscii, ad vigesimum quintum septimæ Lunæ.

In fine erat sigillum & subscriptio.

Hæc est posterior illa epistola, quam frater noster Ioannes Rodriquez sermone suo extorsit. Prior enim erat valde, ut dixi, arrogans; unde ipse Quabacondonus, cum iterum hanc cum illa conferret, & quia lingua Cinenfi ei ignota scripta erat, declarari cuperet, dixit: Epistola illa fuit æquo acerbior, & difficile fuisset eam offerre Viceregi, quare Legato meritò displicuit. Quod ad hanc secundam epistolam attinet, cognouimus, multo futuram fuisse mitiorem & commodiorem, si non fuisset composita à Bōziis legis Christianæ hostibus; & quoniam nemo ausus fuit queri apud Quabacondonum de hac re, necesse fuit nos hac epistolæ forma esse contentos. Omnes deinde miraculi loco habuere, quòd epistolam iam sigillo firmatam mutasset: nam ritu Iaponiorum spectato, moribusque Quabacondoni, id videbatur impossibile, ne diceretur, Quabacondonum coactum mutare, eo quòd Legatus parui eam fecisset. Verùm Deus est mirabilis in omnibus. Quod dicitur in epistola, ipsum effecisse, ut in omnibus obedientia præstetur Regi, nomine Regis, intelligitur Dairi, qui est genuinus & verus Dominus Iaponiæ, nunc autem tantum nomen obtinet Regis, ut alias scriptum est, tantamque habet autoritatem, quantam illi concedit Quabacondonus.

Quod ad virtutes tres attinet, de quibus gloriatur, duæ tantum aliquo modo in eum conueniunt, Prudentia & fortitudo animi; at tertia affabilitas eius talis est, ut nullus ei loqui possit, nisi se accommodet ad eius morem; neque ratio vlla potest ei afferri, nisi velit. Quod verò dicit se adiumento esse agricolis, & totum regnum pacificatum esse; verum est quidem nulla nunc esse in Iaponia prælia, sed pacem vniuersalè ob merum timorè illius; sed & illud certum est, nunquam agricolas in statu tam miserabili fuisse; nunquam etiam omnes alios homines, siue summæ siue infimæ conditionis sint, tanto seruitutis iugo oppressos fuisse, ac nunc sunt; nec

vident quemadmodum extricare se ex eo possint. Verum ille non
uit egregiè laudes suas prædicare & amplificare.

Scripta fuit dicta epistola in folio octo palmos longo, &
quatuor lato, quam studio curavit confici ad imitandam quadam
tenus chartam pergamenam, qua in suis literis Vicerex usus fu-
erat. Intus, folium multis floribus aureis erat depictum, & in
lulli formam cõplicatũ; impositaque est epistola sacculo holo-
rico rubeo, auro & argento variè contexto, hic verò inclusus
pixidi more Japonico, quæ ob pretium & artificium tam fuit
mirabilis, vt omnib⁹ Europæis tenuitas & excellentia operis pos-
set esse stupori; Intus operta erat, & foris, quadã specie Sandaracha
quæ in Iapone dicitur Vrosci, cõfecta ex auro cõtuso, & in pulve-
minuto, distincta argenteis aureisque flosculis ita ipsi Vrosci
feris, vt nemo capere possit conjunctionem, nisi qui totius pra-
dis structuram pernoverit, cuius species mirũ quàm venusta
& ad aspectum iucunda. Habebat deinde vtrinque aliquot ro-
las, cum aureolis catenulis, encausto nigricantibus & reticulis
xidem astringentibus. Hæc verò pixis rursus alio sacculo elegan-
ti tecta est, & immissa in aliam pixidem perbellam, & clausam
artificiosissimis munitam.

Vnde liquet quanto honore Quabacondonus afficere voluit
Vicerem. In eadem pixide erat & alia charta, epistolæ similis,
qua descripta erant munera, quæ offerri debebant, & nomina
artificũ, veterumq; magistrorum, qui cõstruant arma ex ferro pe-
uerusto, quod in Iaponia magno aestimatur. Misit autẽ duo gen-
ta integrorum armorum arte discrepantia, quæ etsi ob tenuita-
tẽ, Europæarum lancearũ ictus sustinere nõ possent, tamen mag-
pretii fuere. Erant enim plena rosis, floribus, & variis animalibus
aureis ad viuum ab optimis quibusque Iaponiẽ artificibus elabo-
rata. Quælibet armatura habebat suam peram sericam, insertam
arca, quales Iaponii ex humeris gestant dum eunt ad bellum. Te-
stæ erant hæ duæ arce sandaracha tam lucida, vt esset instar spe-
culi; claustra eius erant inaurata, tam pulcre elaborata, vt potuer-
int seruire cõseruandis sacris Reliquiis. Ad hæc misit Nanguina-
tã, (quod instrumentum est bellicum, simile hellebardæ, sed loa-
giore hastili) perinde ornatam ac pixis epistolæ, sed alio genere
figurarum & artificii. Vagina quoque huius instrumenti affabre
ex auro fuit elaborata. Misit quoque ingentem bipennem, vnum
que gladium, ea magnitudine, qua ferè Iaponii vtuntur, & mino-
rem gladiolum, qui sit loco pugionis. Hæc dona vt erant sacris ele-
gantia & ad aspectũ perpulcra, ita apud Iaponios pfectiosa. Multa

ex illis hinc aestimantur quingentis, mille, bis, quater, & aliquando sexies mille scutatis.

Hoc ferè tempore, cum Quabacondonus cogitaret de aggrediendo bello Cinenfi, varios Dominos & belli Praefectos conuocauit, quibus voluntatem suam exposuit: qui etsi in contraria essent sententia, tamen omnes, nulla obiecta difficultate, decretum eius comprobauerunt. Nam dixerat se hoc bello non abstenturum, etiamsi proprius filius ad vitam reuocatus illud deprecaretur, imò si quis ea in re moueret difficultatem, se confestim eum è medio sublaturum. Quare aliquot mensibus vbique nihil aliud erat videre, nisi apparatus nauium, armorum, munitio, aliarumque rerum necessariorum in bellum. Catalogum confecit Quabacondonus omnium Dominorum, suorum subditorum, quos voluit omnes secum bello interesse dempto nemine, adiuncto & censo numero eorum, quos quisque secum adduceret. In omnibus his regnis de Scimo nominauit quatuor, eosque sibi valde addictos, quos non sine omnium admiratione voluit esse quasi capita omnium horum nouorum Regnorum, etiamsi alia multo his quatuor essent potentiora. Ex quibus, Deo ita disponente, duo fuere Christiani, nempe Augustinus Ecunocamindonus, Dominus dimidiae partis regni Fingensis, & Cainocami filius Quambioindoni, Dominus maioris partis regni Bugensis. Ethnici verò duo fuere, Toranosque, Dominus alterius partis regni Fingensis, & Augustini capitalis inimicus, & Iconocami, Dominus alterius partis regni Bugensis, ac inimicus eiusdem Augustini & Cainocami. Mandauitque Quabacondonus vt omnes Domini Christiani de Tescimo comiterentur Praefectos Christianos. Fuit ibi Dominus Protasius cum duobus milibus militum. Omurandus cum mille, Dominus Suscima gener Augustini, qui iam erat factus Christianus. Deinde ordinauit vt Augustinum comitarentur Domini Firandensis & Gotanus, qui licet gentiles, habebant tamen multos Christianos subditos. Itaque Augustinus traheret secum exercitum quindecim milium militum, praeter nautas, lixas, aliaque operas pro conuehendis impedimentis non minore numero conductas; qui in regno Corai etiam ceperunt arma, & milites facti sunt. Eidem Augustino Quabacondonus, singulari fauore, primum locum dedit in impressione facienda in regnum Corai, nimirum vt ille solus cum copiis suis illud ingrederetur, ceteris Dominis expectantibus in Suscima, quae 18 leucis abest à Corai, donec ab Augustino monerentur. Quae res magnam apud omnes Augustino procreauit inuidiam & dolorem, sed,

uti iam dicitur, fuit Augustino valde honorifica. Alterum præ-
 stum Christianum Cainocamum, 23. annorum iuuenem, voluit
 ut comitaretur Rex Bungenfis cū sex milibus militum, ita ut cum
 quatuor milibus, quæ iam habebat, essent decem milia, præ-
 nautas, aliosque, qui onera deportarent. Fuit hoc nobis omni-
 busque Christianis solatio maximo. E dominis Gentilibus
 Quabacondonus voluit Dominum Riosogi adiuncto Forano
 suque venire cum octo milibus, Regem quoque Salsumæ ad
 iuncto Iconocamo, cum totidem. Interque omnes primarium
 locum consignauit Augustino. Reliquos milites Iaponia om-
 nes suos esse comites voluit; numerus autem omnium, ut
 Catalogo descripto liquebat, erat trecentorum milium homi-
 num; e quibus milites erant ducenties mille. Ordo autem
 præscriptus erat, ut iter institueretur per regnum Corai, quæ
 quasi insula, cuius vnum caput contiguum est Cinæ, & licet
 paratum regnum, Cinensi tamen regi est subiectum & tributum
 rium. Et quoniam hoc regnum vno brachio maris à Iapone
 uulsum est, constituit Quabacondonus regnum Corai sibi sub-
 jicere, quod abundet comœatu, ut inde facilius trajicere possit
 in Cinam. Dum omnia parantur, constitutum est, ut in præ-
 puo portu Scimeusi, qui Firando duodecim abest leucis, & dicitur
 Nangoia, excitaretur ingens & vastum propugnaculum, se-
 nim ibi velle commorari, & expectare cum tota classe, donec
 na afferantur de progressu quatuor Præfectorum vel Capitane-
 rum. Voluit & alterum propugnaculum exstrui in Fuchinosel-
 ma, quæ alia est insula inter Nangoiã & Suscimam. Addidit
 rium in Suscima, decem & octo leucarum intercapedine à Co-
 rai, ut ita transitus efficeretur commodior. Horum propugna-
 culorum fabricandorum curam imposuit quatuor illis belli Præ-
 fectis, cæteris verò Dominis de Scimo eorum comitibus man-
 dauit, ut eos iuuant, qui omnes ita maturarunt opus, ut sex mē-
 sium spatio omnia absoluerint. Nangoianum cinctum fuit du-
 plici muro, ex quadro lapide & pulcro, vti Meacum, latisque &
 profundis vndique fossis. Murus interior minor cæteris erat
 quadrum centum brachiorum, in cuius complexu tot domus
 bricatae sunt, tum pro Dominis, eorum sociis, tum pro officiniis
 mercatorum, hospitum, & similibus, ut cum viis satis amplis &
 rectis efficerent opidum satis bellum. Sed quod magis admi-
 ratione dignum est, Meaco Nangoiam vsque quacumque trāseun-
 dum erat, pro cuiusque diei itinere omnes Domini, ex Quaba-
 condoni præscripto, e fundamentis noua & segregia palatia in
 sua

sua ditione crexerunt, sic vt dierum viginti interuallo quauis nocte cum omnibus suis in eiusmodi palatio pernoctaret. Et quoniam hæc fiebant eo ipso tempore, quo parabatur expeditio in regnum Corai, tanta fuit oppressio totius Iaponiæ, vt res esset, Quabacondono interim nihil expendente, planè intolerabilis. Cæterùm verbis exprimi non potest, quam prompti sint omnes in obsequio ei præstando; id quod apparet in his magnificis fabricis breui tempore excitatis, quæ in Europa non nisi multo tempore & impensis magnis perfici possent. Interim crebro hominum sermone ferebatur, institutum Quabacondoni infelicem exitum habiturum, rem esse coactam, & fore seminarium multarum in Iapone dissensionum; nullus enim erat, cui non bellum displiceret: omnesque Domini spe tenebantur, fore tandem aliquem vindicem libertatis, sed nemo inuentus est, qui primus operi manum adhibere vellet. Itaque necesse fuit omnibus, licet cum mærore & gemitu, rem prosequi. At Quabacondonus omni cura vacabat, & ad animandum suos, iactitabat se magnas facturum regnorum mutationes, ipsique donaturum regnum Corai & Cinense; Dominosq; Protasio tria regna addixit; At ille cum omnibus aliis Dominis ei quidem gratias egerit, sed tamen potius optabant particulam aliquam retinere sui status in Iapone, quàm adire omnia regna ab illo promissa.

Quoniam autem Quabacondonus promulgarat se tertia Luna huius anni affuturum Nangoiæ, caperunt ex omnibus partibus Iaponiæ, copiæ versus has oras mouere. Hic renouata sunt afflictiones nostræ. Quamdiu enim Quabacondonus Meaci hæsit, poteramus in hac ditione de Scimo sine periculo versari: sed postquam cepit tendere in has partes, impossibile visum fuit, posse res nostras saluas & incolumes conseruari, & in metu non paru eramus. Nam Domini Christiani nos commonuerant, vt quoniam Quabacondonus tam esset vicinus, omnes qui agerent in Collegio, Domo probationis, & Seminario, aliò commigraret. Et quotidie Meaco scribebatur, vt deiceremus domus & Ecclesias Omuræ, Atimæ, & Cansaci, Patrèsque Europæi reuertèrent Nangasachum in habitu sæculari Lusitanorum, fratres autè Iaponii separatim se reciperent in alias atque alias Christianorum ædes, vt hac ratione omnes manerèt salui & incolumes. Verùm vt hoc remedium nimis erat durum, & difficultatibus multis obnoxium, ita paruam afferebat consolationem. Denique Pater Visitator tractans de hac re cù Eucnocamindono, Domino Protasio, & Omuradono, antequàm proficisceretur in regnum Corai

iaue

inuenit eos eadem, qua prius, animi fortitudine in sententia
 perstitisse; nec aliud consulere vel permittere, quam ut Patres
 neant occulti, & tantum deserant ædes Arimenses & Omuram
 in quibus Toni voluerant quosdam suos cognatos habitare. V
 sum etiam fuit: imminuendum esse numerum Seminarii, ac em
 naginta manerent quinquaginta, nempe latinæ linguæ studio
 in nostris scholis. Nangasachum cum Patre Visitatore ven
 runt aliquot Patres & Fratres, qui vocabantur Fungenses &
 randenses. Nam Pater sub nomine Legati poterat eos apertim
 cum retinere.

Sub hoc tempus Quabacondonus, ut spectaculo aliquo
 crearet Dominos, quos secum habebat, & simul declararet, qua
 ra animi confidentia & quiete aggredetur expeditionem
 nensem, atque etiam famam celeberrimæ cuiusdam Venationis
 olim factæ à magno Præfecto Domino Ioritono, qui totius Iap
 nis Imperium tenuit, obscuraret; constituit vnâ aliam omnium
 regiam ex variis auium generibus instituere. Qua de causa multa
 magnis Dominis aliisque stipatus abiit in regnum Oiarente,
 aucupium tam felicem habuit successum, ut capta sint plusquam
 triginta millia auium omnis generis; inter quas multi erant falcones.
 Quamuis ut plus recrearent Quabacondonum, & aucupium
 esset solemnius, adjunctæ sint plures aliæ mortuæ volucres, quæ
 Iapones certis condimentis vnâ cum plumis norunt in diuturnum
 tempus conseruare. Finito hoc aucupio, magno apparatu Meacum
 Quabacondonus reuersus est. Præibat, qui millia illa auicularum
 in arundinibus inauratis deferebant. Hos proximè sequebantur
 multi equites splendidè vestiti, portantes magnum numerum falconum
 conum aliarumque volucrum. Post hos permulti equi elegantè
 ornati freno ducebantur. Hinc subibant dux Coscis vel lectissimus
 ornatu prænobili: post quas deportabatur Quabacondonus in
 stica alterius formæ, quæ in India dicitur Palangia, factaq; etiam
 in Cina singulari artificio, & ei oblata à Patre Visitatore; cui
 ageretur de mutanda epistola prima ad Proregem scripta, quæ
 vehementer ei placuisse inde constat, quod in omni celebri actio
 ne, ea vtatur. Postremum locum tenuerunt innumeri Principes
 & Domini vario tum suo tum equorum suorum cultu & ornatu
 splendidi, ad oblectandum magis Quabacondonum, qui triumphantis
 phantis instar Meacum cum infinito hominum clamore plaudentis
 que ei gratulantium per vias turba ingressus est.

Cum autem iam tempus appropinquaret, quo in Cinam nauigandum
 esset, primum Quabacondonus decreuit nepotem suum
 Inar

Inangondonum declarare successorem & totius Iaponiæ Dominum, ut vices suas tempore belli obiret. Mandavit itaque ut Dairi in dictū Nepotē dignitatē trāsferret Quabacōdoni, assumpto nomine Taicusama, id est, Magni Domini. In eum autem modū hæc translatio peracta est, ut etiamsi nepoti suo cum nomine redditus maximos attribuerit, ipse tamen is manserit, qui prius fuerat. Indicto die huius translationis, iussit adesse omnes Iaponiæ Principes, ut obedientiā huic nepoti promitterent. Qui magna cū pompa adiens Dairi, ut dignitatem illam ab eo susciperet, donatus fuit propugnaculo Meacensi & palatiis Quabacōdoni, ut in iis habitaret.

His peractis ad initium tertiæ Lunæ iter ingressus est per Nangoiam, cum iam mandasset, ut Augustinus transiret in Regnum Corai, & alii Præfecti expectarent in Suscima. Vigesimo ergo sexto die tertiæ Lunæ peruenit Nangoiam, ubi, annumeratis cæteris Dominis, inuenta sunt ducēta hominum milia, exceptis iis, qui à Præfectis quatuor ducebantur. Interim Augustinus cum suis & octingentarum nauium classe appulsus est ad Coraium. In cuius exercitu cæteris antecelluit D. Protasius, etsi enim bis mille tantum milites sibi adjunxisset, tamen armorum nauigiorumq; splendore omnes in sui admirationem concitauit. In ingressu regni Coraiiani duo propugnacula vi expugnarunt, in quibus Coraiiani magnam fiduciam collocarant, erant enim excelsis communita muris, & robore militum, & tormētis muralibus, binos palmos & dimidiatum longis, quæ globorum vice eiciebant sagittas ligneas ferro bifurcato cuspidatas fragore maximo: sed quoniam inanis ictus est huiusmodi telorum longiūs disiunctis, Iaponii instructi fistulis areis, apud Coraianos ignotis, statim eos a muris abegerunt, & scalis ex arundine crassa in hanc rem confectis, atque in mœnia coniectis, statim conscenderunt, & vexillum in iis cōstituerunt, repugnātibus quidem Coraianis ad breue tēpus, sed mox turpi fuga dilabentibus, cum 3 milia hominum ex eorum parte cecidissent, ex Augustini verò 100 dūtaxat desiderati essent, quadringenti verò vulnerati. Expertus Augustinus Coraianos non posse diu imperium sustinere, deliberauit de toto onere honoreque belli huius in se suumque exercitum suscipiendo, & de petendo regni meditullio, ipsaque vrbe regia, non expectatis Collegis suis belli Præfectis; cui consilio omnes Domini, qui cum eo erant, subscripserunt. Facinus sanè audax & pænè temerarium hoc in Augustino fuit, sed prudentis & fortis animi index. Verum diuturna mora Præfectos in Suscima euentum belli

expe-

expectantes ita malè habuit, vt etiam ante auditum nuntium expugnatis propugnaculis apud amicos Augustinum in suspicionem vocarint de affectato honore totius prælii. Quare cognouit Quabacondonus, etiam antequam Nangoiam peruenisset, perturbatus est, vt subito mandauerit reliquis Præfectis & Summa trajicere. Vbi autem Quabacondonus Nangoiam attingeret, noua accepit de duplici munitione occupata, Augustinum prosequendo victoriam pergere ad Meacum Coraianorum, ad sedem regiam, eamq; inuadere velle: quod ipse Augustinus scripserat, simulq; petierat, vt reliquos belli Præfectos & Ducos mitteret, ad inuadendum ex omni parte regnum, & munda milite propugnacula, quæ iam cepisset, & caperet deinceps. Nec enim sibi satis militum esse ad locorum expugnationem custodiam. Quo nuncio ita lætitiis omnibus incesse Quabacondonus, vt palam affirmaret, in tota Iaponia neminem Augustino comparandum: Sed neque Nabunangam neque vnquam cognouisse hominem tanta virtute & robore animi præditum. Ego, inquit, sciens quibuscum & quibus viribus bellum gererem, paulatim omnem Iaponiam mihi subiugavi: At Augustinus breuissimo tempore, exiguis copiis, ausus est eandem inferre in regionem exteram, & regnum maximum Coraianum tam gloriosa victoria sibi subicere. Quare, inquit, multis eum donabo regnis, & faciam eum Dominum Iaponie post me præcipuum. Addebat sibi videri iam à mortuis resurrecturum se suum filium, & si quis auderet res ab Augustino gestas criminari vel alleuare, se graui pœna eum castigaturum, nec curaturum, num ratione an iniuria id tentasset. Hoc sermone nomen & fama Augustini apud omnes ita celebrari cepit, vt nemuli quidem malè de eo loqui auderēt, verùm etiam palam eum coram Quabacondono collaudabant.

Regnum hoc Corai patet in longum plus minus centum leucas, in latum verò sexaginta: & licet eius incolæ natione lingua, & robore corporis, (quod eos Chinesibus reddit formidabiles) sint distincti à Chinesibus, tamen quia tributum reddunt Regi Cinensi, & cum eius subditis agitant commercia, videntur leges, vestitum, instituta, gubernationemque Chinesium sequi. Confines sunt ex vna parte Tartaris aliisque gentibus, cum quibus nunc pacem colunt, nunc bella gerunt. Cum Chinesibus verò perpetuam habent pacem. Valent arcu & sagitta, cæteris armis, quæ pauca vel vitiosa habent, minus. Itaque æquari non possunt Iaponiis, quibus ob bella continua in armis exercitatio

est, & natura magis sunt animosi & fortes, fistulis ferreis, lanceis, & machariis praestantibus instructi. Tantum re nauali Coraianis atque etiam Chinensibus cedere coguntur, ob magnitudinem & robur lignorum, quibus in mari utuntur. Itaque si mari classibus certandum esset, non dubium est, quin utriusque inferiores essent futuri. Verum nunc, vel quia nihil cognouere de aduentu exercitus nostri, vel quia ignorarunt instrumento nauali se posse esse superiores, vel quia Deus eos voluit punire, permisit ut omni praesidio nauali essent destituti, nostrique nullo resistente in eorum regnum descenderent.

Cum fama victoriae Augustinianae notabiliter etiam cepit augescere exercitus, & nauae aliisque innumeri, qui curam gerebant impedimentorum, ut erant a pueris in armis exerciti, ita arma capellebant, Coraianis mancipiis suas vices implere iussis. Tantis autem terror aduentu Augustini omnibus incussus est, ut arces & propugnacula omnia, quae transibat, praesidiis destituerentur, omnesque homines contenderent in Urbem Regiam. Interea vero, dum alii praefecti Suscima & Nangoia depulsi cursum tenent versus Corai, Augustinus propius urbem regiam castra mouet: a qua cum tridui interuallo tantum abesset, ecce occurrunt viginti milia hominum, quos primo impetu, tribus eneatis milibus, in fugam coniecit. Proximus vero regiae urbi, trajecto flumine, in angustiis quibusdam fortiter depugnauit cum octoginta milibus, e quibus octies mille contrucidati, alii multi aquis fluminis suffocati sunt. Hic Augustinus dum duos dies subsistere iubet copias omnes, ut paululum a labore respirarent; Rex Corai videns se ab hoste obsessum, atque in varias regni oras multos alios irruere Dominos acie infesta, cogitauit, statione urbis cum suis militibus deserta, recipere se in intimam Cinam. Quod facile potuit per commoditatem plurimorum equorum, quos ibi habebant, perficere. Secundo ergo vel tertio die post Augustinus, nullo repugnante, urbem regiam ingressus est, occurrentibus qui remanserunt cum multo comiteatu atque muneribus. Ita Augustinus, cum aliis Capitaneis comitibus suis, factus est Dominus regiae Urbis, totumque victoriae honorem fecit suum: etiam si enim hoc ipso tempore aduenissent reliqui praefecti, & multi e Nangoia, tamen inuenerunt omnia iam esse confecta.

Quabacondonus cognita hac secunda victoria, honorem, quantum potuit, Augustino detulit; tam multa praclare de eo aliiisque eius sociis Praefectis locutus, ut si vel una pars ex decem promissis eis contingeret, essent multo maiores, quam sunt, &

Augu-

Augustinus esset omnium in Iaponia primus. Iamque tanta nominis eius celebritas in aula & Iapone toto, ut in omnibus oculis & compitis sermo sit de eius fortitudine & præstantia, quod intra viginti dies tam ingens regnum sub imperium Iaponiæ subiunxerit. Omnes autem Domini eum prædicant beatæ attoniti ob existimationem nominis immortalem, hoc favore partam, & Quabacondonus subito ad eum, ut Victorem Domitorem Coraianorū, misit ei honoris loco macharam armatam & equum, quod apud Iapones summi honoris Symbolum est; atque hoc ipsum Nabunāga olim munus misit Quabacondono, si quando in prælio regnū aliquod expugnaret aduersus Moros. Atque ex hoc euentu non modò à Christianis, verum etiam ab ipsis Ethnicis, cognita est Dei Christianorum potentia, & Iapona sua prouidentia, nempe quod flagrante tanta persecutione suæ diuinæ maiestati placuit victoriam, totiusque belli istius generis, in Dominos Christianos transferre. Quare non dubitamus eos potentiores & illustriores fore, quàm vnquam fuerint.

Hinc factum est, ut nauis Cinensis in Iaponia hibernaret, occasione præsentia Patris Visitatoris non solum nobis magnum solatium attulit, sed & omnibus Christianis, qui per tot horum discessum, in bellum cum Quabacondono eiusque Præfectorum, prorsus se desertos fore putabāt, si Pater Visitator in quo omnem fiduciam locarant, non remansisset. Sed apparet sanè singularis in nos Dei prouidentia & amor, quod præter rem voluerit nauem in Iaponia hyemare. Nam, cum Quabacondonus parta illa victoria constituisset reuerti in Scimo, stabat omnes quieti & tuti sub eiusdem Patris tutela; qui ubi intellexit eum Nangoiam ingressum, curauit eum per Ioannem Rodriguez fratrem & nauis Lusitanæ Præfectum saluari. Ut enim id faceret Meaco scripserant Christiani, qui in locum eorum, qui profecti sunt in Corai, successerant.

Fuitque gratum Quabacondono, videre Capitaneum maioris Lusitanorum, tot stipatum Lusitanis splendidè vestitis, totque militibus instructum venientem cum fratre Ioāne Rodriguez: petiitque à fratre, ut valeret pater Visitator? Num placuissent munera ad Viceregem missa? addiditque sibi placere, quod pater remiserit, deberetque ipsum fratrem cum illo manere. Rescribens porro ad patrem, in responsione magnum fauorem declarauit erga Capitaneum. Denique cum eum per horas duas familiariter detinuisset, cum magnis benevolentiae signis dimisit. Post rediit Capitanei frater Rodriguez, plus vnum mensem absentem

rursum sæpius alloqui cepit Quabacondonum, à quo semper beneuolè exceptus est. Postea ob inualetudinem rediit Nangasachum; qua re cognita Quabacondonus, sciscitatus est, quare non ibi, ubi ipse degeret, fuisset curatus? Respondit Iacuinus, eum, cum externus sit, opus habere aliis cibis & medicamentis, quam ibi haberi possint, & acquieuit. Ita factum est, ut per colloquia crebra, quæ ratione legationis habebantur, Quabacondonus indies humanior & affabilior euaserit. Nec tamen desideratæ nouæ occasiones turbatum & afflictionum, quòd certò constaret Quabacondonum dixisse, si felix esset exitus belli Cinensis, se mutaturum status, & Principibus Christianis assignaturum Coraianum & Cinense regnum, gentilibus dominis in ditones Iaponiæ eorum loco substitutis. Quæ sanè res cederet in ruinam & exitium totius Christianismi, nec enim Christiani ullum locum haberent, in quæ sese recipere. Et quamuis Augustinus iam P. Visitatorem certior reddidisset, de permutatione statuum; Iacuinus verò Augustino scripsisset, Quabacondonum prorsus statuisse permutare Status Scimo, & consequenter Statum Augustini, Arimensem & Omuranum; idemque significatum esset Arimandono & Omurandono: tamen Deus O. M. misericordiæ suæ oculis dignatus est respicere orationes seruatorum suorum fidelium, qui eam ob rem in summo luctu & lacrymis iacebant, & subministrare hoc remedium. Coraiiani, ubi animaduertunt regem suum cum abstractis copiis esse in tuto, maximam partem, quanto poterant commeatu secum sublato, in montes & sylvas se abdidere, tantoque odio & indignatione in Iaponios exarsere, ut ne promisso quidem saluo conductu ex latibus istis elici potuerint. Itaque Iaponij licet propugnacula aliaque loca munita in sua habeant potestate, tamen quia desunt eis homines, qui terram colant, & alia necessaria ad vitam suppeditent, necesse est omnia retro sublata referri. Ad hæc viæ publicæ ita obsidentur a prædonibus, & aliis, ut nisi Iaponij simul omnes in viam se dêt, ex improviso, globo Coraianorum, in syluis erumpentium obruantur. Præterea magno numero Coraiiani se recepere in vicinas insulas, unde multis ijsque grâtiis nauibus in nostras paruas & debiles, cum magno Iaponiorum damno, impetum faciunt, & multas hæctenus demerserunt. Quamobrem omnes Domini qui degunt in Corai scripserunt Quabacondono, necessarium esse, ut exercitus ad aliquod tempus non se loco moueat; ob pericula quæ, progrediendo longius, adirentur. His nouis Quabacondonus, etiamsi iam paratus esset ad iter Coraianum ad instituendam regni diuisionem, à proposito

firo reuocatus est, & beneuolentiæ plenas literas ad omnes dedidit, iussitque ut essent securi, se intra triennium nihil acturum demutatione statuum. Itaque magno animi angore liberati sunt. Nam etsi non magna spes figenda sit in eius verbis, tamen confidimus eum saltem hoc anno nihil attentaturum. Quid postea futurum sit, solus Deus scit. E Iaponiis in Corai nunc versantur plures centis milibus, qui mandato Quabacondoni per totum regnum distributi. Augustinus agit in extremis oris Cinarum, sed quatuordecimo flumine tres leucas lato auulsæ sunt a regno Coraiano magnis abundat nauibus, & littora innumerabili hominum turba communierunt, successus belli prorsus anceps relinquatur & dubius. Neque scimus, an hoc anno Iaponij longius progressuri sint.

Hoc temporum statu cum Quabacondonus declarasset, se profecturum in regnum Corai, nisi tertia luna sequentis anni, uisit semel redire Meacum, dum autem est in procinctu, Tonus quidam in regno Sassium impatiens tyrannidis tentare uolens fortunam in hunc modum: Ingressus est cum suis regnum Fingense, & publicauit mandato regis Sassium se bellum mouisse, & omnes Dominos Iaponiæ in Quabacondonum coniurasse. Intellecta, ut omnes tam erant rerum nouarum cupidi, multitudine agricola Fingenses se ei adiunxerunt, & subito munitiones Augustini & Taranosuche, putantes eas ab omni presidio deserta inuasere. Sed qui intus erant abditi milites, omnes ad unum cum suo Tono ingressos contrucidarunt. Et hæc rebellio, sine nulla coniuratione aliorum capitum nitebatur, cum morte Tonus extincta est. Quabacondonus uero Fingum mox amandatum Acanodangium cum magna militum manu, ut reos castigaret inter quos unus fuit Tonus Christianus Insularum Amaculæ, & filius Comotondonus; qui, uti facile credidit, & proprius Sassium mouit; ut negotium, parum sanè prudenter, uergeret in discrimen uitæ omnes illarum Insularum Christianos uocauit, & nos quoque in summam detrusit afflictionem, timens ne harum insularum Dominos Quabacondonus loco moraretur, in quibus magna nostrorum pars uersatur. Verum Patris successor confestim obuiam iit periculo, impetrando, ut Georgius Giansengindonus, qui Fingi uices gerebat Augustini, hoc negotium componeret cum Aconodangio, utque dictus Tonus Christianus in aliam ditionem se reciperet, suis terris Augustino relictis, ut sic remaneret cuidam eius filio, qui in Comaculæ morabatur Augustino. Et ut Georgius iste pius est & ardens Christianus, promptè uoluntati Patris est obsecutus, & Insule nobiscum

nobiscum ab impendente hac calamitate liberata fuerunt. Post hæc Quabacondonus morari voluit Nangoia, quod nobis non fuit incommodum, & non leuem attulit consolationem.

Hoc ipso tempore Deus quoque nos non parum recreauit prosperis successibus Iusti Vcondoni, qui, vt alias scriptum est, eadem de causa eodemque die nobiscum exulare iussus est, etiam si ante triennium opera fratris Quabacondoni anno præterito defuncti, licentiam obtinuerat in quacunque Iaponia parte viuendi, modò in quinque regnis, dictis Guochinai, Meaco finitimis, nec sedem figeret, nec militarem rem tractaret. Quare Fascibu Chicofandonus trium regnorum Dominus recepit eum in regnum suum Canganum, viginti sex fascibus orizæ et attributis, adiuncto augmento hoc anno sex milium. Hic postea, cum eodem Domino in bellum Cantanum profectus, tam præclare se gessit, tamque egregia edidit facinora, vt Quabacondonus certior factus, non potuerit non eius laudes prædicare, & quamuis indicasset se nolle hominem etiam post tantas res gestas in suam conspectum venire, aut pristino statui restituere, aut eius opera & industria vt; tamen cum aliquando sermo de Iusto in eius præsentia incidisset, mandauit vt in conspectum suum adduceretur, & in gratiam reciperetur, & cum ille ea de causa contulisset se Meacum, iussit eum venire huc in Scimo, vt videri posset. Denique per id tempus, quo commoratus est Nangoia, in conspectum admissus est, quod in Iaponia signum est reconciliationis, eumque paucis verbis humanitate plenis est allocutus. Duobus autem diebus post inuitauit eum ad Sucian oiu, id est, ad certum bibendi ritum, qui tantum vñtatus est cum magnis & valde intimis Dominis: quod omnes restati sunt fuisse summi fauoris argumentum. Et licet adhuc nihil actum sit de assignando illi aliquo statu & dignitate, tamen magnam attulit omnibus voluptatem sola eius reconciliatio. nunc enim ei copia facta est vbiicumque locorum degendi, atque etiam familiariter cum Quabacondono tractandi. In hac felicitate sua ipse nihilominus tam pius est & religiosus, vt scripserit P. Visitatori, se maiore cupiditate teneri agenda vite priuata & a turbis remotæ, quam publicæ, & si posset, omne onus gubernationis in humeros non resumere: Sed propter coniugem, liberos, & cognatos. huic desiderio satisfacere non potuit, id tamen illum magnopere solabatur, quod diuina gratia omni periculo & afflictione liberatus esset.

Aliud quoque solatium Deus attulit nobis, nouo quodam prodigio,

digio, vel potius miraculo S. Crucis recens in ditione D. Sancij Omurandoni patefactæ, ea forma & modo, quo apparuere antea in ditione Arimensi, non sine stupore omnium: Id quod maius est, quod quo tempore Quabacondonus in hoc Scimo venturus, & nos omnes cum populo Christiano in summo Iustitiam ob sublatas cruces & primarias domos à Patribus desertas, etiam nos, hoc miraculum in apertam lucem cum immenso nostro gaudio, omniumque Christianorum in sua fide eximia confirmatione, productum fuerit. Septimo igitur Februarij huius anni die Veneris, in opidulo dicto Fucundo, tribus passuum milibus hinc disuncto, Christianus quidam Ecclesiæ vicinus, nomine Marthianus mandavit filio suo Simoni, ut arborem quandam alioquin fructiferam, quod toto biennio nullos fructus reddidisset, & exareolante capisset, amputaret. Nomen arbori est chachinochi, quæ producere solet fructus rotundos non absimiles pomis, qui instar strarum sicuum in totum annum sicci conseruantur, suntque excellentes & communes, edunturque virides, maturi, & aridi. Cuius ergo dictus Simon hanc arborem in diuersas partes, ad conficienda ligna, secaret, diffusus est arboris truncus, & ex vtraque parte, prorsus ut contigit in prouincia Arimensi, quatuor cruces patefactæ sunt; binæ seorsim, vna alteri, maior minori incumbebat cum suis brachiis, titulo, & pedibus, affabre factæ, & coloris candidum tamen lignum arboris esset valde candidum.

Inuentum hoc non fuisse humanum ab omnibus agnitum, tum propter coniunctionem vtriusque partis ligni, quando conmentantur, tum quia ater color aliud lignum penetrauit ad consuetudinem vnius Realis. Mox vbi prodigium hoc apparuit, accurrerunt multi Christiani, & certiores Patrem Visitatore, qui arborum illius ditionis curam gerebat, reddidere. Is Patrem alio modo amandauit, qui facta diligenti inquisitione, deprehendit rem se habere, ut rumore ferebatur. Cumque Christiani omnes manum rem in modum cuperent venerari dictas cruces, & festiuo ritu adorare; visum est Patri, ad cauendos rumores & concursationes populi, in loco decenti cruces esse recondendas, tantumque ostendendas Lusitanis, & D. Sancio Omurandono, qui ad eam adorandam multis suis equitibus venerat; qui incredibili læticia animi gestibus, nouum planè sibi indidisse animum, & imprimis, quod paucis annis ei, non minùs honorare suæ ditionis Christianos, quàm antea annos duos in regno Arimensi simili apparitione honorasset. Reliquatæ sunt ambæ partes, uti inuenta sunt, in thecam Reliquiarum

donec, adiuuante diuina gratia, tum hæc tum illæ cruces Arimenses congruenti solemnitate honorentur & celebrentur. Similiter cæteri omnes Christiani, per Iaponiam dispersi, ex hoc prodigio & mirum in modum animantur, & planè coniecturam faciunt, & firmam fiduciam concipiunt, cum Deus hoc ipso tempore Quabacondonianæ persecutionis illas SS. Cruces patefecerit, fore ut eo magis exalteretur Crux Christi, & per totam Iaponiam colatur, ac in primis ut ditiores illæ, in quibus repertæ sunt, Arimensis & Omurana, etiamsi nunc maximè obnoxie sint periculo persecutionis, beneficio crucis factæ tectæ conseruetur. Vnde ex toto harum litterarum decursu liquet, nouellam hanc Ecclesiam similem fuisse his annis. Naui magnis tempestatibus agitata, quæ nunc secundum proram ita in undas demergitur, atque si à fluctibus absorbeat, nunc rursus celsis supereminet undis, atque ita iter sanctæ Crucis, quam per Iaponiam prædicamus, prosequimur. Harum sanctarum crucum effigiem ad Paternitatem Vestram mittimus. Et quamuis in diuisione ligni particula brachii vnus crucis diuisa effecerit, ut proportionem suam non seruariat, tamen adhibita diligentia inuenta tandem est in manibus cuiusdam Christiani, qui eam, cum omnes reliquias arboris in terra relictas colligerent, sustulerat, quam cum P. suo loco restitui iussisset, euasit crux cum suo brachio bella & perfecta.

Non parum etiam nouelli Christiani in fide confirmantur, miris quibusdam operibus, quæ Deus inter ipsos operari subinde dignatur, ut dum beneficio votorum, penitentiarum, & orationum, quas faciunt, a variis morbis liberantur. Et ut ex variis Patrum epistolis cognouimus multi ægri solo potu aquæ benedictæ, ad quæ, peculiarem semper Iaponij affectionem habuere, varias infirmitates depulere. Alij deportati ad templum & S. Crucis pedes, dicta Dominica oratione, alijsve præstitis pietatis operibus cum vera fide, sanitati restituntur. Nonnunquam etiam contigit ut gentiles, ex Christianorum institutione eisdem remedijs vsi, salutem corporis subito recuperarint, & mox etiam animi, dum cum tota familia ad Christum conuertuntur. Alij etiam nuncupatione votorum, quicquid petiuere, obtinuerunt. Denique Ethnicis, cum vident energumenos (qui in Iaponia non desunt) solo medio reliquiarum, exorcismorum, & orationum siue à Patribus, siue ab alijs Christianis liberari, plurimum comouentur, ut veritatem religionis Christianæ intelligant, & Baptismo suscepto, sequantur.

In insula Sichi accidit incendi domum cuiusdam antiqui Christiani, qui in Oratorio suo affixam habebat imaginem *Æquat. Virg.*
cum

cum puero IESU, & ut erat domus lignea, cooperta straminibus de nocte ab inimico inflammata, tanta ignis vehementia confu-
grauit, ut vix homines flammam euaserint, cumque omnia res
cuncta essent in cineres, dum Dominus domus locum accommodatum
ad nouam domum excitandam, ecce in medio cinerum inuenit
tabulam integram cum omnibus suis ornamentis, & fumo tantum
aliquantulum tinctam. Quo casu tanta consolatione hominum
affectus est, ut statim cum imagine dederit se in viam ad quaerendum
Patrem, & corroboratus in fide, plus beneficio huius miraculi
lucratus est, quam amiserat domus conflagratione.

Vetula quaedam in prouincia Arimensi, cum haberet filiam
pater affectam, totam noctem consumpsit ante imaginem Salu-
toris, in orando Deo pro eius salute: filia vero cum eodem tem-
pore oraret ante imaginem sanctissimæ Matris, quam habebat
affixam in capite lecti, visa est ei imago e loco, in quo erat, disce-
dere, & se prosternere in ipsius pectus: unde cum maximam capere
consolationem, deprehenderetque se morbi angoribus liberam, mox
cepit inclamare matrem, eique rem totam percensuit: manens
tota sana surrexit. Ambæ deinde peregrinatæ ierunt ad Ecclesiam
Scimambaranam, omniaque narrarunt Patri, qui ad nos hoc
emplum describens, in eadem epistola addidit, multos ægros, in
quæ benedictæ sanitati restitutos: atque etiam Evangelij sancti-
citate, quod speciatim contigit duobus puerulis, qui cum essent
in agone, eosque mater multis lacrymis Deo commendaret, & de-
ter, eius rogatu, Evangelium recitaret, & pro illis oraret, am-
secundum fidem eius sanati sunt; ipsaque mater confessæ est, eos
pisi supernaturaliter, virtute S. Evangelij, sanatos. Alia fuit, quæ
Christiana quidem erat, sed more Ethnicarum multis precibus
trigabat idola Chamis & Fotoques, aliisque superstitionibus
addicta. Hæc in infirmitate memor aquæ piacularis, vehementer
petiit eam sibi suppeditari: eamque magna fiducia bibit, cum
mo proposito, si renalesceret, instituendi vitam Christianam
na dignam; Dominus Deus eam exaudivit: conualuit, viuit Chri-
stiane & constanter in sancta fide.

Ethnicus quidam e regno Bungenfi (is qui suis calumniis ap-
regem causam dedit mortis sancti Ioran, & persecutionis excita-
ta in Christianos) decubuit terro quodam morbo, quo os & lin-
gua eius computrescebant, & tandem excidebant, quo & infelix
extinctus est. Hæc mortem omnes Christiani attribuerunt vindictæ
diuinæ, in eum propter medacia & cõuitia in Christianos perulsa
iactata grassanti & in sua religione non parum sunt confirmati.

Alius Ethnicus, cui rex Bungenſis assignarat aream, in qua Ecclesia noſtra fuerat, cum vellet ibi ædificare, monitus eſt à quibuſdam, videret quid ageret, ſteſſiſſe eo loci Eccleſiam, non immunẽ fore ab vltione diuina. Ille nihilominus, contempto conſilio, domum excitauit: Sed vbi eam incolere cæpit, breuiſſimo tempore quinque homines in ea deceſſerunt: quo euentu perterrefactus, aliõ commigravit. Sed paulo poſt, veritus ne ob animi abiectionem à gentilibus haberetur ludibrio, in eam repedauit: & paucis poſt diebus certa quadam orta contentione primogenitus eius filius jugulatus eſt. Sic malo ſuo ſapientior redditus, tandẽ prorfus domum deſeruit. Cui alius gentilis, volens experiri fortunam, nõ multo poſt, ſucceſſit, ſed intra paucos dies lepra percuffus eſt. Quare deinceps vacua omnino remãſit, nullum inueniẽs habitatorem: hocq; exemplo didicere Chriſtiani, in quãto honore deinceps templa habenda ſunt.

In Tacata Bugẽſis regni erat eques Ethnicus Camõdonus, valde deditus cultui idolorũ Chamis & Fotoques, domũq; reſertam habebat idolorũ ſtatuis, multã autẽ pecuniã erogabat in pauperes: huius Dæmõ ſuo modo fauere cepit, nepe obſidẽdo aliquot, & occidẽdo vxorẽ, duos filios, & aliquot alios in domo eius; at miſer ille nõ ceſſabat ab eorum cultu, vt iratos Deos placaret. Aliã vxorẽ duxit, ſororẽ cuiuſdã Chriſtiani, nomine Andrea; Dæmõ redit, mactat tres eius feminas ſeruas, vxorẽ affligit peſſimẽ, indies magis magiſq; lægueſcẽtẽ. Viuebat enim rota quali attonita & perterrefacta terribilium & ſpectris, quæ Dæmõ ei obiectabat. Hic ergo agẽs cũ cõſanguineo ſuo Ethnico, admodum querebatur de ſuo Chamis & Fotoques, quod quo ſtudioſius eũ coieret, hoc peius ab eo remuneraretur. Qui reſpõdit, ſe intellexiſſe, Lucã Chriſtianiũ Tacarẽſem habere efficaciã remedia pro iis, qui à ſpiritibus diuexantur, ſuaſitq; vt de ea re loqueretur cognato ſuo Andrea, qui remediũ facile poſſit à Luca impetrare. Cui ambo iuiſſent, Lucas eis dedit thecã reliquiariã, cõmẽdauitq; Andrea, vt collo infirmẽ appenderet, & pro ea ſimul oraret. Ingreſſi domum, Ethnicus ille periuit thecam experiendũ cauſa adhiberi ſerua; obſeſſa: vbi adhibita eſt, mox dæmon ab ea reſeſſit, & ſana facta eſt. Hanc vim ineſſe reliquiis videns Camõdonus, thecam quoque appendit collo ſua; coniugis, & ſubitõ ſanitati reſtituta eſt. Quo miraculo commoti non dubitarunt ſe aggregare Chriſtiano capti, & ab eodem Luca, poſt auditos aliquot ſermones Catechiſticos, ambo cum tota familia ſanctiſſimis baptiſmi aquis è faucibus dæmonis vindicati ſunt. Et Camõdonus mox Vul-

cano luculento tradidit omnia idola, & chartas supersticioſas
coniuxque eius ita piè affecta fuit erga thecam reliquiarū ſacra-
rum, vt Domino reddere noluerit. Poſtea hæc ipſa femina, cum a-
liquando eandem thecam applicuiſſet tātūm cuidam ſeruꝝ ent-
gumenæ, non tamen è manibus dimiſiſſet, dæmon conſeſtim ſu-
gam capēſſiuit. Paulus verò Camondonus non multo poſt Bun-
gum ad ſalutandos Patres abiit, quibus, vt & aliis Chriſtianiſ, to-
ram hanc hitoriã recensuit, & deinceps valde firmus in fide per-
manſit.

In eodem regno Bungenſi erat quidam Eques honoratus
ſenex, optimi Regis Franciſci olim Secretariuſ, quem Rex ma-
tiſ rationibus vix tandem inducere potuit ad complectendā
Chriſti religionem: & baptiſmum recepit potiùs Regi place-
neceſſitate, quàm pia ſua voluntate. Vnde poſt mortē Regiſ, in-
choata iam perſecutione, rediit ad gētilitioſ ſuoſ rituſ, orationeſ
que & eleemoſyniſ conciliauit ſuum Chamis & Fotoqueſ. Sed
nica filia eiꝝ Chriſtiana inſigni pietate femina cōtinenter inſi-
re cepit, vt reſipiſceret, nec ſinem precandi, licet ille moleſtiſſim-
ferret, faciebat, Deo que illum cōmendandi. Cū verò idem
pex peregrinationiſ cauſa poſtea ſe conferret Meacum, vt religio-
ne voti, idolo Chamis & Fotoqueſ facti, ſe ſolueret, noctu que
dicem rerum, quaſ facere deberet, annotaret, apparuit illi mag-
cum ſplendore beatiſſima Virgo Maria, & quaſi impoſ mentuſ
ctuſ eſt: & famuli rem notanteſ exiſtimarunt eum humani aliquo
paſſum, ſed ille colligentiſ ſe ruruſ eandem cōſpexit, & motu
uanuit ipſe autem vehementer ſe ſenſit commotum & turbatum.
Quare confugit ad preceſ, commendat ſe Deo, ſupplicat humi-
ter, ſi viſum ſit verum & ſalutare, vt dignetur illud confirmare,
ſuaſi voluntateſ declarare. Nocte inſequenti candela iuxta eam
accenſa ruruſ eadem ſpecie Beata Virgo homini ſe viſendā
tulit, & tunc ſenſit cor ſuum emolliri, in eoque accendi debi-
riuſ vitæ ſecundū Chriſtianiſ legēſ inſtituendæ, & rem totā
filiaſ parefecit, quæ ſummo affecta ſolatio, cepit eum cohortari
ad faciendā Confreſſionē Patribuſ, qui iam Bungum peruen-
rant: perſuaſit quoque vt totam hebdomadē in ieiunio tra-
ceret, ſimulque orationi & penitentiæ vacaret: Ante abituſ, ab
huc ieiuniſ capere filiaſ & famuliſ eiꝝ varia offerri viſa, nunc
ſpeciem B. Virginis, nunc Chriſti Domini vel angeli reuerentiſ
idque cōtinenter per multoſ dieſ; ſic vt re ſermonibuſ diuulgatū
multi partim Chriſtiani partim gētilēſ eō confluerint, vt viſi-
nibuſ illiſ fruereſentur. Patreſ animaduertenteſ alienum eſſe a cō-
ſuetu-

suetudine Dei, visa eiusmodi omnibus reddere conspicua, ceperunt de rei veritate addubitare, nec indagare poterant rationem, cur tam crebrò & tam continenter ista apparerent. Quicquid sit, Senex ille seridò conuersus est, crimina sacerdoti detexit, penitentiam fecit, exemploque suo multorum Christianorum animos erexit, qui æstu persecutionis penè exaruerant, & multo magis bonos constabiliuit; ac plurimis autor fuit, vt deserto Ethnicismo, ad Deum eiusque matrem conuolarent. Ac Dominus Deus, qui recentes hos Christianos & gentiles tractat more infantium, ex his apparitionibus magnū collegit fructū, vt dictū est. Nā vno anno post hoc visū Būgi baptismi aquis lustrati sunt plures mille quingentis gentilibus, & duplo plures, qui lapsi erant, in pedes erecti, ac deniq; omnes Christiani fortiores & firmiores in fide euaserūt.

In quodam loco Arimæ, dicto Mie, sexagenaria anus pertinax, ceteris omnibus iam ad Christum ibidem conuersis, cum noller baptizari, obsessa est à Satana; dictisq; suis & factis horrificis cognatos suos valde affixit, quid facerent: obnixè rogabant eam, si quando ad mentem redibat, vt Christiana fieret; nec frustra. Nam semel magna contentione expetebat baptismum, dum autē quidam abeunt vocatum Patrem, Dæmō solito grauius eam torquere cepit, vt non longè videretur abesse à morte. Cū autem Patrem præsidē esset, nec putaret prorogandum baptismum, eo ipso temporis puncto conclusum est esse baptizandā: diuinæque adiuuante gratia non solū ipsa mox sibi reddita est post tactas vndas, verū etiam immundus spiritus ab ea recessit, & paucis post diebus vnā cum consanguineis magna deuotione ad visitandam Ecclesiam agendāque Deo gratias conceksit.

Multa alia de variis Energumenis scripserant Patres, quæ breuitatis causa omitto. Id constat, permultos ex iis, qui se Christianæ religioni aggregarunt, occasione energumenorum primū ad conuersionem permotos fuisse, cū coram viderent eos beneficio catechismi, reliquiarum, & precationum, à Christianis à tam tetra bestia liberari.

His operibus, aliisque pietatis exercitiis, quæ diuina bonitas hoc tempore suggerit suis fidelibus, etiam si Patres delitescāt, nec tantum præstare queant, quantum vellent, mirum in modum proficit & augetur Christianæ religionis status, videnturque Deus colligatas retinere manus Quabacondoni. Nam etsi neque in fidei propagationem, neque in Patrum restitutionem consentire velit, tamen crescit in dies & Christianorum deuotio, & Ethnicorum conuersio, & Patres remanēt in Iaponia cū Collegiis, Se-

minariis, domibusque, de quo non modò Gentiles, sed etiã Christiani obstupescunt. Verùm tot fiunt penitentia & disciplinae que ad profusionem sanguinis, vt mirum nõ sit illas, cum meritis & sanguine Christi redemptoris nostri coniunctas, tam salutaris effectus producere. Certè si Europæi oculis vsurparent diuersiones, quæ fiunt in his regionibus, non dubium, quin stare non possint. Multis enim in locis ne femina quidem est, quãuis nobilitate nullus eques, licet primarius, qui non aut palam aut secretò disciplinam crebrius faciant vsque ad sanguinem. Quod vt particulatim magis intelligatur capita, aliquot adjungam, ex literis diuersorum Patrũ collecta. In epistola cuiusdã Patris, data Arie, sunt hæc verba: Quadragesima tantus fuit deuotionis ardor, vt quoties viginti vel triginta per vias publicas se ad sanguinem affligerent. Die autem Veneris erat plures centum. Omitto eos qui absolute Cõcione de Passione, post salutatione Angelicã in se defauebant, quorum numerus iniri non potest. Nam tunc neque senes licet deuexa ætate, neq; feminae quantũuis illustres & vetulae, nec parvuli sibi pepercerunt, maculas suas leues proprio sanguine diluerunt. Et est inter hos vir octogenarius, qui quotidie disciplinae acleo configit se cruci.

Alius Pater Scimambara in hunc modum scribit: Per Quadragesimam etsi nos delitesceremus tam crebrae erant flagellationes vsque ad profusionem sanguinis, vt necesse fuerit eas temperare, decretumque est, vt tantum fierent noctu, maximè Scimambara, quò multi Ethnici aliunde confluere solent.

Alius Arima ita scribit: Inuenio multos Christianos, è primariis, qui Arimæ degunt, qui exposita vitæ suæ ratione, mihi affirmarunt se, à tempore inchoatæ persecutionis, ad multa opera obstrictos voto, alios vt quotidie vnã faciunt disciplinam, alios vt ad hanc intentionem quotidie recitent vnũ Rosarium. Alii quoq; vt ter quaq; hebdomade ieiunent, & semel disciplinã adhibeant. Multos inuenio paratos ad mortem nobiscum perferendã, si Quabacondonus persecutionem prosequatur.

Domina Maria Arimondoni socrus, femina valde illustris, fæpius hyeme superiore post auditum Sacrum Missæ, in summo frigiditate densisque niuibus nudis pedibus profecta est ad B. Virginis ædem in Chiraoca, ad quem locum, longo itinere à propugnacula disiunctum, non nisi transmissis variis riuulis peruenire potuit. Tota verò Quadragesima ieiunauit nulla vnquam facta collatione vel cænula, & ter quaque hebdomade flagro corpore pusculum crucifixit.

Non minor Christianorum pietas eluxit in faciēda confessio-
ne peccatorum. Tantus enim est confitentium numerus, vt si Pa-
tres continenter eis aures præbere vellent, tamen eorum deside-
rio fieri satis non posset; valde enim afficiuntur ad iterandam sa-
pius confessionem. Si autem commoditas esset audiendi omnes,
non prætermissis iis, qui sunt, obligati saltem semel quoque anno
confiteri, multo frequentiores essent Confessiones, ob singulatē
eorum ad hoc Sacramentum affectionem. Verū, si habenda ra-
tio eorum est, qui saltem semel in anno tenentur confiteri,
frequentationem illam omittere necesse est, maximè cū infirmi,
à quibus vocamur, negligendi non sint. Vnde Pater quidam,
vni ex iis qui dant operam linguæ, alteri P. in subsidium mis-
sus per Quadragesimam, post reditum scripsit hæc verba: Tot
fuerunt Confessiones hac Quadragesima à me auditæ, vt licet
quotidie octo vel nouem horas in hoc labore ponerem, nūquam
tamen potui omnibus satisfacere, qui aduenerant. Ex iis autem,
qui mihi vni audiendi supererant, & audire ob distantia locorū &
temporis angustias non poterā, fuere quadringenti. Id verò im-
primis admiratione dignum est, videre tantā puritatem animorū
in iis, qui ad mensam cælestem accedunt, quod etiā si non faciant
nisi bis vel ter in anno, tamen vix vnus è ducentis inuenitur, qui
peccato carnis se contamineat; & ipsi cū quodā horrore aiūt, esse
intolerabile, eos, qui diuino hoc epulo vtuntur, inquinare se eius-
modi peccatis. Rursum alius P. Arima sic scribit: Patres duo, qui
hic versamur in Ecclesia Arimensi & opidis vicinis, ab octobri
mense vsq; ad Iulium plusquam 5000 hominum confessiones au-
diuimus; & octingentis eoque pluribus sacram Eucharistiā por-
reximus. Et licet eam plures experierint, non tamē solemus his
nouis Christianis statim aditum ad rem tam diuinam patefacere,
nisi prius rectè instituti sint, & probè intelligant huius Sacra-
menti excellentiam.

Alius P. ita scribit: Ab exaōto Octobri, vsque ad præsentē diem
16 Iulii, si ratio numeri habeatur, errata sua apud me plus minùs
quatuor milia hominū expiarunt: tantoque ardore ad ea confi-
tenda feruntur, vt ex iis, qui ex longinquis regionibus veniunt,
vno die aliquando simul quadraginta audiendi fuerint. Ad infir-
mos æquè accersimur, ac si non exularemus. Publicè quoque di-
uerberationes aliàsque pænitentias more consueto faciunt.

Alius trium mensium spacio, circum Nangasachum in opidulis
& villis, bis mille eoque plures Confessiones excepit.

In ditone Omurana P. quidam, à Septuagesimo vsque ad
Festum

festum Apostolorum Petri & Pauli, plusquam tribus millibus ad
res præbuit. Ac denique omnes alii patres, qui degunt in his Re-
sidentiis, biennio hoc, maximo peccatorum numero beneficium
absolutionis impenderunt.

Iam non inferior fructus constitit in hominum conuersione.
Nam ut supra dictum est, his duobus annis amplius duodecim ge-
ntium milia Christianis aquis lustrata sunt. In ditione siquidem
Atimana, quam recēter Dominus Protasius recuperauit, ter-
mille homines, qui supererant, ouili pastoris Christi se aggrega-
runt. In Omurana uero prouincia in opidis, terræ Firandenti-
nitimis, annumeratis iis, qui recēter sedem ibi suam fixerant, be-
nignissimi Sacramento muniti sunt bis mille. Nangasachi, plura
mille. Bungi, mille quingenti, & supra. In Conculcia, quæ est
vna ex insulis Amacusa, quæ ante quatuor annos primū fidei be-
necem aspexit, ex reliquiis gentis, octingenti se sacris aquis ablu-
erunt. In prouincia Meacensi à Patre Organtino eiusque sociis
plures trecentis ad Christum adducti sunt. In variis item mi-
sionibus amplius quàm mille. Ut omittam minorem numerum
in aliis partibus baptizatorum. Iam si vellemus describere con-
uersiones particulares, nunquam finem faceremus, tantū atten-
dam pauucas. Prima, ut dictum est, contigit Bungi, quando oc-
cassione illarum Apparitionum multi mortales veritatem ag-
nouerunt. In ora ditionis Omurana circum Firandum erant lo-
ca quædam, ob inopiam operariorum, valde inculta; nam vnicuique
Pater ibi degens, supra tria milia hominum curæ suæ commissa
habet, eorumque Confessiones excipit. Quare & multi ibi erant
Ethnici, qui nihil cognouerant de nobis. Bonzii interim labora-
bant, non solum ut illis concionarentur, verum etiam ut Christia-
nos, parū adhuc rerū diuinarū gnaros, peruerterēt. Hoc resciscens
Pater eis curandis destinatus, rogauit Dominum Sancium, ut no-
minaret duos, qui suo loco remedium aliquod huic malo affer-
rent; nominauitque duos pios Christianos, eis commendans, ut
sibi catalogum conscriberent omnium gentilium atque etiam Chris-
tianorum in fide nutantium vel languescentium, ut auxilio eis
esse posset. Postea D. Sancius iturus Meacum, isthac transiit, in-
telligensque esse ibi concionatorem sectæ dictæ Icoscius, statim
curauit eum à medio tolli, dicens Officialibus suis, se nullum in
sua ditione habere velle gentilem, seque grauer castigarurum,
qui à suscepta semel fide Christiana recessissent. Quæ verba ran-
tum pondus habuerunt in eorum animis, ut omnes qui se cul-
pæ alicuius reos agnoscerent, aut adhuc gentiles essent, supplices
venerint

venerint ad Patrem & dictos Officiales, rogatum, vt locus esset misericordiae. Ducensque secum Patrem, praedicationis causa, ceterum supra mille, nullo Ethnico amplius superstite, prioris vitae scelera diuinis, aquis demerserunt. Christiani quoque lapsi, surrexere, & iniuncta debita paenitentia à Patre, Deo & Ecclesiae sunt reconciliati.

Idem D. Sancius, ad petitionem P. Rectoris Omurani, praestitit rem admodum salutarem & fructuosam toti Christianitati suae ditionis. Nempe certas leges & quasi capita edidit ab omnibus subditis obseruanda, mandauitque officialibus, vt magno studio illa exequerentur; Sebastiano autem fratri suo potestatem dedit, iudicandi de omnibus erratis, quae contra dicta capita à subditis committerentur; quae ferè omnia pertinent ad obseruationem diuinæ legis, & Ecclesiae sanctae patrocinium. Et certè feliciter omnia, sub Sebastiano, qui totus à Patribus pendebat, successere, usque dum in bellum Corai cum aliis profectus est. Erant enim multae turbationes eius studio consopitae, concubinarij plurimi, legitimi Matrimonij vinculo deuincti, & desertores suis coniugibus restituti, & alia id genus.

Non parum quoque rem Christianam promouit Confraternitas in propugnaculo Omurano instituta, in quam se aggregarunt tria sodalium milia. Habet illa leges quasdam admodum salutare & vtilis. Conueniunt quolibet die Dominico, nunc in aedibus nostris, nunc in aliis locis commodis, & de rebus pijs religiose tractant & colloquuntur. Magnus ex ea re consecutus est fructus. Et si vellemus speciatim referre, quot bona opera facta sint, quotque malis praesens remedium allatum huius cætus beneficio, æquo longius epistola excurreret.

In ipsa Omura contigit, famulum quendam nostrae Domus ministerijs adscriptum, & postea ob delicta quaedam dimissum, investigatione daemone in deliberationem venire de iniiciendo igni in aedes, in quibus Patres causa Quabacondonianæ persecutionis latitabant, ac tandem nemine animaduertente, iniicit. Nec antè ignis à nostris conspectus est, quam tantas accepisset vires vt extinguì amplius non potuerit. itaque breuissimo tempore omnia aedificia nostra, quamuis multa & bona, cum omnibus rebus nostris, quae in iis erant, prorsus conflagrarunt. Et patres non habuerunt locum, quo se reciperent. Qui casus Dominum Sancium eiusque consanguineos vehementer afflixit, maximè quòd tunc cognoscere non potuerit, vnde ignis ille exortus sit.

Peruersus verò adolescens, non contentus hoc facinore,

scate

tentavit & alias domos cum templo, propugnaculo vicinas, incendere, sed hinc patefacta est eius machinatio, (fuit enim à quibusdam Christianis in itu & reditu post ignem iniectum conspectus) statimque, antequam nocere posset, à quibusdam repressa. Dominus autem Sancius incendiarium mox apprehendi mandavit, sed cum ille fugam capesseret, in tumultu illo hominum eum sequentium, miserè fuit globis ferreis traiectus, & mactatus. Dominus Sancius eiusque consanguinei condolentes Patribus, et valde distinerentur operibus à Quabacondono imperatis, commoverunt nobis aedes nostras reedificari. In qua re cum operum suam omnes Christiani magno ardore præstarent intra dies quadraginta omnes sunt absolutæ, & quidem prioribus maiores & meliores.

Cum Pater Visitator in profectioe Meacensi iter haberet per ditionem Isafai, & Riofogi, sua præsentia sermonibusque homines illos valde commovit. Unde cum postea ablegatus esset quidam P. eò, trecenti quinquaginta Christianis mysteriis initiati fuere: inter quos erant totius populi viri principes; ceteri vero omnes ad idem institutum valde affecti relictis sunt, & nisi minister Quabacondoni & Iacuii deterrerentur, iam Christo cum Domino suo colla subiecissent.

In ditione quoque Finsiscu, quæ est Riofogi, multi iam erant ad idem comparati, exemplo eorum, qui iam baptismum percepserant, si Meaco non fuisset allatum edictum, de tollendis Crucibus: imò ex eadem ditione primarius quidam Tonus advenit, qui ante suam profectioem in Corai, perit Sacris aquis expiari; venere & alii multi nobiles, qui voti compotes facti sunt.

In loco quodam Gotanæ terræ fuit vir primarius gentilis, qui multum cogitationibus mentisque terroribus diuexabatur, & licet magnos sumptus faceret, tamen à Bonziis & Magis, illis non liberabatur. Hic ut intellexit, Christianos abominari superstitiones, & nihili facere Leges gentilium, cepit agere cum quibusdam de suscipienda fide Christiana, & licet Dominus eius, propositum illius obsisteret, tamen inuenit modum impetrandi Licentiam. Venit eò Pater cum fratre concionatore; doctrina Christiana tradita est, sacris laticibus capita submisere 82. homines illius loci, in quo antè erant tantum duo Christiani, anus nempe cum vno puerulo, qui omnes instituebat in orando. Anus autem illi, ut primùm Patrem conspexit, ad pedes eius se abiicit cum tanto solatio, ac si vidisset angelum de cælo, & facta confessione, magna voluptate affecta est, quæd omnes eiusdem loci homines

vide

videret ad Christi gregem adiunctos.

In alio loco puer quidam gentilis, dum cum aliis pueris Christianis, perdiscendæ artis scribendi & legendi causa, ad templum, in quo erat Pater, accedit, ita ad Christianam religionem affici capit, ut domum regressus à suis parentibus peteret, ut liceret sibi esse Christiano: quod non solum impetrauit, sed baptizatus, autor fuit utriusque parenti, ut idem facerent. Quorum, partim exemplo partim colloquio, permoti duo, consanguineus alter, alter vicinus, tandem triginta eoque plures illius pueri beneficio, desertis idolis, ad verum Deum baptismo suscepto conuersi sunt.

Alius flagrans cupiditate audiendi doctrinam Christi, sed reformidans suum Tonum, quasi larvatus, ne deprehenderetur, se in cæcum auditorum ingerebat; tantumque breui profecit, ut non solum piaculari lymphâ perfusus sit, sed etiam Patrem à re Christiana alioquin valde alienum in suam sententiam traxerit, deinde etiã matrem, & vxorẽ, eiusque cognatum, & fratres aliquot, sic ut quindecim, vel viginti, sordes animi purissimis aquis nostris absterferint. Multa alia varii Patres scripsere, quæ ne sim longior præmitto.

De missionibus hoc biennio institutis, breuitatis studio, pauca quædam congeram. In prima, quæ iussu Patris Visitatoris ab vno P. & fratre facta est ad visitandos Christianos Amanguccianos, inuentus est eques Christianus paulo ante persecutionem excitatam baptizatus: qui affirmabat, se à tempore suscepti huius sacramenti nullum Patrem vidisse, lectione tamen libellorum quorundam de doctrinâ Christiana, aliisque rebus piis, ita se ad vitam Christianã affectum, ut Patribus paratus sit, nisi obsisteret Quabacondonus, attribuere sedem in præcipuo propugnaculo Morindoni. Idem Meaci effecit, ut alius quidam vir primarius, & diuinis sermonibus aures commodauerit, & veritati, sacris nostris susceptis, locum dederit.

Pater plus minus mensẽ vnũ Amanguccii commoratus, confessiones omnium Christianorum, qui eò ex diuersis partibus confugerunt, audiuit. Magnaque inibi fuisset facta hominum conuersio, si potestas data fuisset, occultè autem quadraginta octo tantum mortalibus beneficium salutaris aquæ præstitum. Sed & alia non parui momenti ibi acciderunt, quæ breuitatis causa omitto.

In altera missione duorum Patrum, duorumque fratrum Iaponensium, ab eodem P. Visitatore Bungum directã, tantus fuit concursus hominum utriusque sexus, confessionis visitandorum

rum

rumque Patrum causa aduolantium, ut toto anno, quo ibi diu
fati sunt, videretur perpetuum esse Iubilæum; neque dici potest
quantus fructus consecutus sit apud omnes, firmos & infirmos
Christianos, etiam apud gentiles ab idolorum cultu ad veri Deum
cultum deductos, totque & tam mirabiles casus inciderunt, ut
propriis annuis opus habere videatur. Iamque totum regnum in
affectum est, ut depulsis persecutionis tenebris citra ullam dubi-
tationem Lucem Euangelicæ veritatis sit aspecturum.

Tertia missio fuit P. Organtini, & fratris Leonis Iaponii, in
terrimo dum Meaci hæserunt. Nam excursionibus suis & solatiis
& ad constantiam erexerunt animos omnium fidelium, qui variis
in locis illarum partium versantur. Frater autem longius pro-
gressus ad regna remotiora, peruenit ad regnum Mino & Quaba-
condoni, ubi magnæ consolationi fuit Christiano gregi, & ducentos gen-
tiles gurgitibus sacris baptismi immerfit: exceptis iis, quos Patrum
immerferat Meaci. In regno autem Mino reperit nobilem equi-
tem, nomine Aloisium Chasuchedonum, (qui fuerat strategus
fili & perquam familiaris) in fide Christiana valde constantem. Quo-
cum vnâ cum Iusto exilio multatus esset à Quabacondono, ob
gratiam à nepote Quabacondoni ob eximiam suam virtutem
ceptus est. Hic nepos est Dominus bonæ partis regni Mino, &
loisium, cui attribuit vectigal annuum, in magno precio habet
vnâ cum cōiuge Catharina æquè pia & Christiana. Et certè vide-
tur Deus illum in hoc amandasse regnum ad solandos & adiu-
vandos Christianos, qui tum ob omnium rerum inopiam, tum
Patrum absentiam, erant in magna desolatione. Nam hæc
eius exemplo tum auxilio sapissime supra modum sunt
focillati; maximè autem Catharinæ vxoris, quæ ut minus occu-
pata, crebrius ad se pauperes euocat, stipem confert, animas
debiles, solatur afflictos, quaque dominica multis egenis prandium
subministrat, aliisque operibus piis cum magna ædificatione
subuenit.

In eodem regno Mino est quidam Eques, nomine Silvester So-
ranotuche, de cuius conuersione & feruore alias scriptum est. Hic
etsi à Quabacondono exulare iussus est, propterea quod filio Na-
bunangæ Gonfongio operam dedisset, (qui & ipse ob discordiam
multas cū eo habitas exul erat) tamen non omnino è gratia Qua-
bacondoni, qui subinde eius mentionem faciebat, exciderat. Ita-
que ab amicis ei consultum est, ut data occasione Meacum veni-
ret, & se illi conspiciendum præberet. Venit autem per id tem-
pus, quo P. Visitator eò aduenerat; cumque Quabacondonum
inter-

fter haberet in Ouari, ille instar exulis, obsoleta & lacera veste amictus, in loco quodam eminentiore se collocavit, vnde videri posset. Quabacondonus locum transiens mox hominem agnouit, ad se vocavit, allocutus est amicè, dicens se condolere eius inopia, mandavitque vt daretur ei equus, se velle eum habere in aula sua, comitaretur in Ouari, vbi constituit, vt ei assignarentur bis mille fascès orizæ, quæ res magnam lætitiã attulit omnibus. Nangasachum deinde veniens cum Quabacondono cum Patribus conuersatus est dies octo, dixitque se cogitare de excitando templo in loco, quem Quabacondonus ei assignarat, vt fecerat in Mino, vbi alias vixerat. Qua occasione Christiani in dicto loco ceperunt respirare, & animos surrigere. Nam ante aduentũ Sylueitri subiecti erant cuidam Domino gentili, qui Ecclesiam nostram conuerterat in fanum idololatri, cum & Christianos grauitè affligebat: & porro grauiora passi fuissent, nisi virtute Cõstantini, de quo in aliis annis scripsimus, seruitute liberati fuissent. Verum omnes egregiè animati ab hoc bono sene, qui eos cõuertit, & baptizauit, in cursu pietatis perseuerabant, & cum patientia magna certaque fiducia diuinum auxilium de cælo præstolabantur. Ac Dominus noster, qui erga hos novos Christianos singularem suam demonstrat prouidentiam, totos solatus est cum hoc nouo Quabacondono, qui (vt antè dictum est) nomen Domini totius Iaponiæ obtinet. Nam cum superioribus diebus in regnum Ouari concederet, secum duxit quendam equitem Christianum, dictum Scioicosmo, antiqua virtute virum, & alium item Christianum, nomine Ichendatacondono, qui aperte huic Domino confessi sunt, se esse & mori velle Christianos: & quoniã Quabacondonus è Iapone profligaret Patres, fortè ipsum grauitè terre, quòd in aula sua versarentur, & si ita sit, petere se potestatem aula excedendi. Sed respondit dictus Dominus, se non impedire, vt Christiano more viuant, nec opus esse, vt ea de causa aula excedant. Et Ichendatangondono, quia erat vir præstanti virtute, addixit octo millia fascium orizæ, alteri verò dedit sexcentos, cuius colloquio plurimum delectabatur ob canitiem hominis, & singularem prudẽtiam. Cum autem vellent augeri eius redditus, Deus inspirauit, vt ei assignaretur ille ipse locus, dictus Fanamaca, in quo viuebat Constantinus cum suprã dictis Christianis. Atque ita liberati sunt à iugo illius gentilis penè intolerabili, & Dominum acceperè tanta virtute præditum, qui potius Patris quàm Domini nomen vsurpabit. Hac re incredibiliter recreati & consolati pauperes illi Christiani, actis Deo gratis, subito idola sua

igni absumpserunt, & Ecclesiam restaurarunt. Et quia hic Eques familiaris noui Quabacondoni Domini Iaponiæ, speramus tempore hinc magna præsidia.

Sunt & aliæ missiones minores institutæ, vt fuit illa fratris iūsdam ablegati in Cicungo, vbi intra paucos dies centum circiter & quinquaginta capita piacularibus aquis tinxit. Verum quia nua ista nimium excrescunt, omisissis missionibus veniam ad Seminarium, vt V. Paternitas intelligat, quid ex institutione alumnorum sit expectandum. Certè magnam omnes de se futura frugem promittunt. Nam, (vt taceam ea quæ alias de iis confectum sunt) hoc biennio, qui literis operam dant, magnos progressus habere in perdiscenda lingua latina, & summo opere affici capere erga illam, sicut nonnulli, iuxta cuiusque inclinationem, etiam alia exercitia, vt pingendi, laminas æreas secandi & incidendi, exprimendas imagines, quas artes & facile assequuntur, & facillime imitantur, vt minimè dubitemus, V. Paternitatem plurimè recreandam, si aliquot eorum opera viderit. Mira quòque facilitate condiscunt digitis pulsare omnis generis instrumenta Musica. Nam post reditum quatuor Dominorum Iaponensium, nunc de Societate nostra sunt, breui tempore artem omnem perfecte assecuti sunt, vt harmoniam eandem efficerent, quam ipsi, qui in Europa multo studio didicerant. Nihilominus videntur nostra Musica, quia assuefactas habent aures ad propriam, videntur dissona; ita nobis illorum. Et imprimis magis afficiuntur sambucam & similia instrumenta, approbantque vsu organorum in diuinis officiis. Feriis natalitiis, cum Rector Seminarium pro consolatione alumnorum & latinæ linguæ exercendæ causa ordinasset, vt actione aliqua Natalitia Christi, mixtis Iaponico idiomate intermediis, præsentaret, id tanta dexteritate & grauitate fecerunt, vt multis excullerint lacrymas. Et qui in Europa huiusmodi viderant, confessi sunt, hos iuvenes Europæis minimè inferioribus in agendo inferioribus. Iaponis res ita placuit, vt videretur sibi in altera vita. Vnde apparet, quanta sit expectatio de iis qui aliter in Seminariis, quorum numerus cum potuerit augeri, (vt ordinatum est) suppeditabit copia operariorum, parochorum, sacerdotum pro Iaponicis Ecclesiis. Vnde non dubitamus sue civitati magnum afferri solatium, quando videret, quam utiliter locata sint summa illa impense in hæc seminaria tam remota. Et, vt que cedant in salutem totius Christianitatis illius, & in proximam nouellorum fidelium ædificationem.

Iam verò post aliquantam Persecutionis quietem & tranquillitatem

tate, de qua haec tenus egimus, ecce noua ex improviso in his par-
 ribus Scimanis oboritur tempestas, eaque priore maior & pericu-
 losior. Nam Quabacondonus, victoriis Iaponicis elatus, non satis
 habuit, ex infimo vitae statu, ad Summum dignitatis conscendisse
 fastigium, sed etiam, instar Nabuchodonosoris, diuersas literas
 dedit ad Reges & Principes vicinos, cum mandatis minarum ple-
 nis, vt se pro Domino agnoscant; ni fecerint, se funditus eos dele-
 turum. Ex hac inaudita arrogancia, & immanitate tyrannica, tum
 alia mala, tum hoc consecutum est: Portus Nangalachanus inde
 ab anno vno gubernatus erat a Christianis, populi totius capitibus,
 his occasione quadam Quabacondonus substituit duos gu-
 bernatores Ethnicos, quorum alter, vt capitali odio insectabatur
 Christianos, ita Quabacondonus suis calumniis impulit, vt mā-
 datet per ipsum & alios euerti Ecclesiam & domos nostras, mate-
 riamque omnem transportari Nangoiam. Hoc mandatum datū
 a Quabacondono vbi cognouimus ex Dominorum Christiano-
 rum literis, in magna cum omnibus Christianis anxietate & affli-
 ctione fuimus, propterea quod nullum remedium, nullum locum
 appellationi relictum videremus. Et quamuis quatuor Lusitani, re-
 intellecta, nomine reliquorum omnium, maturarent iter ad Qua-
 bacondonum, tamen in exitu e portu deprehenderunt, iam Fera-
 saudum nouum gubernatorē gentile cum aliis 150 hominibus a
 Quabacondono missis aduentare, qui paucis diebus, nullo loco
 precibus relicto, omnia nostra penitus euertent. Patres, cū ma-
 gno omnium Christianorum luctu, receperunt se in certas aedes
 Misericordiae, quas in dicto loco Christiani ante paucos annos
 excitauerunt. Quamuis autem Lusitani omnem mouerint lapidē
 apud Gubernatorem, vt executio prorogaretur, donec conuenif-
 sent Quabacondonū, nihil tamē impetrare potuerunt. Hac noua
 oppressione, etsi cuncti in magnum mærorem & timorem cōiecti
 essemus, tamē nō destituit seruos suos Deus variis cōsolationibus.

Prima cōsolatio fuit, quod Quabacondonus ob aegritudinem
 Matris Nangoia rediret Meacum: cuius abitu nō nullū Christia-
 nis accessit refrigerium. Nam quādiu ille erat praesens, Patres cum
 omnibus Christianis in magno versabantur periculo. Eo enim
 ingenio est, vt cui semel malè vult, ei quotidie reddatur insectior,
 neque is est, qui vel rationibus aures accommodet, vel contradi-
 centem toleret. In profectioe autem Meacensi quaedam ei in-
 fausta eueniunt, quibus Deus (vt opinio est Christianorum) ca-
 stigasse eum videtur, ob mala in sanctam Ecclesiam cōmissa. Quo
 enim die sententiam tulit, de euertendis aedibus nostris, Ec-
 clesia-

clesiaque Nangasachensi, mater eius Meaci, non conspecto pro-
filio, extincta est. Qui casus magnum ei dolorem incussit. Alius
casus infaustus fuit, quod Navis, qua vehebatur, impegerit in scopulos, ipseque facto naufragio nudus in eisdem scopulos salu-
vix euaserit. Nauarchus discisso ventre se ipse interemit: Quibus
condono aliis nauibus succursum. Gentiles, uti admodum in
superstitionibus dediti, casum hunc habuerunt pro malo augurio,
quod non parum eum afflixit & conturbauit. Tertius casus fuit
quod multa mala noua nunciarentur ex regno Corai; ut quod Corai-
raiani resumptis animis præualuerint contra Iaponios, immittentes
in eos ingenti classe trecentas naues ceperint, vectores mactantes
& mox octo propugnacula, quæ cuidam Quabacondoni nece-
erant commissa, multis eorum cõtrucidatis, recuperarint. Ad hoc
quod Iaponij magna laborent penuria commeatus, variis modis
affligantur & extinguantur, multi fuga elapsi Iaponem repetentes
omnes verò desperent de felici exitu huius belli. Quæ noua
igno pudore & dolore Quabacondonum affecerunt. Quartus fuit
quod nepotem suum, quem renuntiabat successorem Imperij, re-
uenit à se abalienatum, uti & ipse abalienatus erat ab illo, præ-
terea quod dum ipse, id est antiquus Quabacondonus, in præ-
dicatione Meacensi, Ozacæ, donec matri Meaci parentatum
subsisteret, nouus Quabacondonus salutandi causa Ozacam
quin vicinam non occurrit; quod toti Iaponiæ permirum visum
est, nec dubitauit magnæ discordiæ fore seminarium. Quintus
fuit Quabacondono peregrinus & valde acerbus fuit, quod ex
berrima Campana delubri Midorani, (quod quatuor leucis Meaci
co abest) quæ maximum semper ediderat sonum, ab aliquo
bus, quantumcumque fortiter pulsaretur, nullum sonitum re-
disset; resque fuit certissima. Nam totus ferè populus Meaci
re cognita, eò excucurrit. Aiunt, alias idem accidisse, & esse præ-
gium magnæ vicissitudinis secutura, ac propter infaustum
Coraiani exitum, omnes certò augurantur, imperium Quaba-
condoni breui collapsurum: & certè apparet, ad castigandum illum
Deum voluisse illum occæcari, ut præcipuos quosque viros
regionis amandaret in bellum Coraianum, atque ipse domi
neruo belli destitutus remaneret. Quare magna spes affulget
marios omnes Dominos, non quæ sita eius facultate, postliminè
in status suos redituros, & publicos eius inimicos futuros,
quieturos, donec omnia, quæ hæctenus alta mente reposita
re, perficiant.

Altera Consolatio, quam Deus nobis in hac calamitate imp-

tiuit, hæc fuit, quòd, quo tempore domus nostræ æquata sunt solo, præcipuè que Iaponiæ Principes à patria longè absunt, omnes Christiani maiori quàm vnquam beneuolentia & amore nos sunt persecuti inuisendo nos, & dicendo, etiam si sublata sit ipsis Ecclesia, non tamen sublatam è cordibus ipsorum fidem; se iam probè intelligere, Quabacondoni imperium minari ruinam, postquam bellum inferre ausus est sanctissimæ Dominæ nostræ Virgini Mariæ, cuius Assumptioni Ecclesia erat dedicata. Accedit & illud notatione dignum, quòd multi Domini, qui post discessum Quabacondoni Nangoiæ remanserant, videntes se iam esse paulo liberiores, desiderio quoque spectandæ Navis Lusitanæ allecti, appulerint Nangasachum eo temporis puncto, quo templum nostrum deiciebatur, omnesque nobis condolebant, affirmantes magna iniuria nos affici. Fuit inter eos Findanus Camendonus Nabunangæ gener, qui paulo ante obortam persecutionem Christi legibus subscripserat, & nunc vnus est è potētissimis Iaponiæ Principibus. Bis venit salutarum Patrem Visitatorem, ceterosque Patres, cum summa amoris & reuerentiæ significatione, & qualibet vice duas horas eoque ampliùs nobiscum mansit. Eadem amoris & humanitatis argumenta ostendit erga Navis Prefectum, & reliquos Lusitanos. Vastatione autem Ecclesiæ Christianæ tantum abest vt fuerit animo perturbatus, vt etiam omnibus aulicis suis licet Ethnicis, in domum suam collectis, palam confessus sit se esse Christianum, & quanquam per iniquitatem temporum non posset re ipsa declarare, quod pectori insedisset, se tamè in ditio- ne sua velle magnam instituere hominum conversionem. Vt autè intelligerent, cum grauibus causis adductum, vt nomen Christo daret; capit commemorare omnia quæ in expositione Catechismi audiisset, probans idola Chamis & Fotoques nihil esse, non posse esse Deum nisi vnum: animam nostram esse immortalem; & id genus alia, quibus auditis omnes sunt admirati. Id nobis relatum est a primario quodam eius Aulico optimo Christiano. Idem Dominus magna amicitia coniunctus est Iusto Vcondoro, qui Nangoia scripsit, quantopere commotus & contentus Nangasachum excefferit, se paulatim de nostris rebus tractaturum.

Alius Dominus gentilis magni nominis & auctoritatis apud Iaponios, nempe absolutus regni Ingani Dominus, tempore eiusdem vastationis Nangasachum ingressus, magno desiderio ardebat cognoscendi res Fidei nostræ, tum quòd Nangoiæ multæ de ea inaudisset, tum quòd admiratus esset vitam cuiusdam Christiani, nomine Manzij Sangondoni, cum quo vix trat, eo tēpore quo

exulabat Sanga. Huius pia voluntas, conspecta euerfione rerū
 strarum, nō solum nō elāguit, verū etiam, cū nullam haberet
 nostrorum notitiam, palām per certos homines indicauit, se
 hementer cupere aliquid cognoscere de religionis Christiane
 steriis. Primū dubitauimus, num sincerē vel simulatē nunc
 submisisset, experiundi causa an contra mandatum Quabacondo
 ni auderemus verbum Dei prædicare. Itaque ei responsū est, qd
 res (vti ipse nosset & cerneret) versari in exilio, Ecclesias a Qu
 bacondono euerfi, nō esse iam tempus idoneum, quo tātus Pr
 ceptis auditis sermonibus se exponat præfenti periculo, nec po
 tam secretò fieri, quin emanet mox foras. Ad hæc Dominus
 Quantum, inquit, attinet ad Quabacondonum, vacuus sum
 ni metu, cuique homini incumbit, indagare optimas rationes
 modos perueniendi ad salutem; quare profusū volo vestris sermo
 nibus aures præbere. P. Visitator, post plures tergiversationes,
 dens abesse fraudem, misit ad eum fratrem Vincentium Iaponi
 qui oratione sua ei breui persuasit, vt veller esse Christianus, mo
 & vehemēter vrgeret caput sacrum lauacrum, nec cessauit, donec
 obtinisset. Nos certē ex tanti Domini tantaque bonitate nat
 ræ præditi conuersione, tali tēpore facta, non potuimus non
 ximam percipere voluptatem. Sumam doctrinæ Christianæ, &
 nesque orationes secum ferre voluit, promisitque se aliquādo
 raturum, vt regnum suum vno die Christo eiusque sponsæ Eccl
 sia vinculo fidei coniungatur. Iustus Vcondonus cognita eius
 uersione, vehementer est admiratus, dicebatque magni faciem
 se non ignorare qualis & quantus ille sit, & subitò inuisurum,
 amicitiam cum eo initurum. Et fuit eidem D. commendatum
 inter intimos amicos suos recipere Iustum, qui ei in multis ad
 mento esse posset. Aiebat præterea ille, nulla alia ex re maius do
 na virtutis argumentum se collegisse, quā quòd quo amplius
 agitati sumus a Quabacondono, hoc magis in gentiliū equa
 Christianorum pectoribus existimatio & dignitas Christianæ pro
 fessionis creuerit. Hoc ipso tēpore Iustus iam dictus aduenit Do
 galachum, vbi Nauis Præfectus cæteri que Lusitani omnes magna
 celebritate illum exceperunt, & Quabacondonus, antequam au
 ret Meacū, nō paruo honore aliq; humanitatis officiis eū prole
 cutus est. Nā saepe, post reconciliationē, cum eo diuersis de reb
 consilia inibat. Vnde coniecturam faciebant omnes, illum breuē
 in aulam recipiendum. Sed Iustus, vt homo prudens, nunquā vo
 lebat huius rei mentionem facere, affirmans (vt ipse loquebatur)
 nec animæ nec corpori profuturum, si modò mutaret Scaram

Nā quoad animā, inquebat, nō possem in omnibus rebus Quabacondono sine periculo obsecundare, cum ipse velit omnes suo modo & agere & loqui: Quoad corpus verò, si non me geram similiter aliis, majori periculo me exponerem excidēdi ex eius gratia. Deinde dicebat, humanitus loquendo, vitam Quabacondoni non posse esse diuturnam. Itaq; his aliisque rationibus, quas dabat de rebus Iaponicis, sanctaque eius conuersatione, omnes magnopere recreati sumus.

Tertia cōsolatio a Deo nobis communicata fuit, quòd omnes omnino tum Patres tum reliqui Christiani confidimus, persecutionem istam non longiùs progressuram, idque multis de causis. Prima est, quia cum sit tam infaustus expeditionis Coraiana successus, omnesque desperent vel potius certissimè sciant, Quabacondonum non posse hoc bellum prosequi, videtur presentissimum illius capiti imminere exitium, vel certè tãta rerum omnium in Iaponia perturbatio & confusio, ut neque tempus neque locus ei suppetat de nostris rebus agendi vel cogitandi. Etenim fama infortunati istius praelii efficiet, ut omni existimatione, qua hactenus sese sustentauit, excidat: deinde peruo belli, hoc est, pristinis suis viribus, admirabilique potentia, (omnes enim eius precipui Praefecti eiusque intimi amici in regnum Coraianum profecti sunt) profus destituetur. Deinde cum Iaponii intenti sint in omnem occasionem vindicandi se ab hoc acerbissimo seruitutis iugo, non videntur tam idoneam & opportunam rei bene gerendae praetermissuri facultatem. Accedit, quòd Morindonus ceterique Domini horum nouorum regnorum de Scimo, etsi partem populi sui abduxerint in Corai, expectantes belli exitum, tamen ditiones suas hominibus aliisque rebus bene communitas & cōstitutas reliquerunt, atque uti exercitus in Corai dira vexatur fame, neque spes villa belli producendi affulget; ita minimè probabile est eos diutius ibi cum periculo vitæ permansuros, sed ad sua regna pedem relatuos.

Altera causa cur res meliore loco deinceps futurae videantur est, quòd tam praelara munera Quabacondonus mittat ad Proregem Indiæ, simulque velit obfides in Iapone remanere decem socios Patris Visitatoris. Vnde Gubernator gentilis Nangasachanæ urbis, ille, qui nostra omnia euertit, intelligens gubernatorem Meacensem nomine Quabacondoni ordinasse, ut tot socii remanerent, iussit per quosdam, P. Visitatorem de cetero esse securum: se nullum contra Christianos vel patres mandatum habuisse, nisi ut domus cum Ecclesia è medio tollerentur, & ne

doctrina Christiana amplius divulgaretur. Itaque posse Patres aliis aedibus Nangalachi secundum ordinem datum commo-
ri. Cum ergo Quabacondonus expectet responsum ab hac legatione, non videtur amplius noui aliquid contra nos moliri, idemque videtur iusto aliisque Dominis Christianis.

Tertia causa est, quod, etiamsi haec domus cum Ecclesia Nangalachana essent ornamentum quoddam totius huius Christianismi; tamen, grassante persecutione, Christianis nobisque turba impendebant pericula. Nam cum Quabacondonus haec portum sibi usurpet, quod omnes mercatores Ethnicorum, Dominorum Procuratores confluant, non poteramus nos in Ecclesia aedibusque tam magnificis permanere cetera inuidia eorum, qui nobis male volunt, ut qui facile hinc arripere occasionem poterant, nos accusandi, & in odium trahendi apud Quabacondonum. Nunc vero, cum vident nullum vestigium Ecclesiae vel aedificiorum nostrorum superesse, omnes misericordiam mouentur; putantque nos iam verè esse exules, abiectos & depul-
sos: quare nec occasionem habebunt aliquid dicendi de nobis, quod iracundiam Quabacondoni in nos concitare valeat. His aliisque de causis prorsus diuinæ prouidentiae confidimus, speramusque vel finem fore persecutionis, vel Quabacondonum amplius tot tantaque mala perpetraturum.

Tandem verò harum calamitatum nube depulsa, cum tempus aduenisset è portu nauigandi in Indiam, Pater Visitator prorsus valedicere voluit Patribus fratribusque Arimensibus & Arimianis, cæterisque illarum partium Christianis: cumque mandasset ut in certum diem omnes Patres & fratres conuenirent in Seminarium, ut eorum colloquio per quinque saltem dies fructu-
tur, nobis omnibus ignaris diuino nutu factum est, ut certi Christiani, viri religiosi in regno Bungensi, constituerint in has partes de Scimo transferre ossa vel reliquias S. martyris Ioran, qui ante annos quatuor (vti scriptum est) pro fide Christiana mortem expetierat Bungi. Nam vti pro martyre habebatur ab omnibus delibus; ita indicarunt minimè conuenire, ut corpus eius maneret apud Ethnicos, sed potius apud Christianos, & maxime vbi degerent Patres, ne debita veneratione destitueretur. Quare ex dictis Christianis quidam Eques bene notus impulsus religione, nos concubia clanculum Sanctas reliquias sepulcro exemit, & postea cum duobus aliis fociis arca inclusit, deportauitque ad Seminarium, in quo Rectoris officioungebatur P. Petrus Ramon. Per
opportune autem, & ad maiorem Martyris honorem, Deo in
dispo

disponente accidit, ut duobus vel tribus ante aduentum Patris Visitatoris, & sociorum eius; diebus eò peruenerint. Nam Patres gaudentes de tam oprato tot bonorum conuentu planè constituerunt, omni veneratione, quantam locus tempulque permittebat, Sanctas reliquias recipere. Et quamuis non videretur conueniens, ritu solenni, diuina officia peragere, (ut fieri solet in honorem aliorum martyrum) eo quod Vicarii Christi deesset approbatio: tamen quia notum & manifestum fuit eius martyrium, videbatur cum aliqua lætitiæ & honoris significatione recipiendum. Rex enim ipse, qui eum iussit occidi, confessus est P. Visitatori, se id fecisse, quòd nimis ardens fuerit in munere Euangelii prædicandi, baptizandi, mortuos sepeliendi, aliisque pietatis operibus, quæ Patres ei commendarant, exercendis. Omnibus quoque explorata insignis eius caritas, eximia patientia, animique fortitudo reddita est; cum linea veste indutus, & cruce, qua uti conluerat in suis ministeriis, armatus, morti obuiâ processit. Locus denique, in quo erat humatus, nò erat ignotus, sicut nec modus, quo inde à Christianis (ut dictum est) erat sublatus, & ad Seminarium translatus. Impositum ergo est corpus honoris causa in arcam perbellam, omnesque Patres & fratres, cum Seminarii alumnis, solennes vespers de S. Cruce (erat enim pridianus dies Exaltata S. Crucis) cecinerunt. Insequenti die, post decantatum à P. Visitatore Sacrum Missæ, deportatû est sanctum corpus in processione, tam à nostris, quàm à Seminarii alumnis, qui omnes linea amicti candelam accensam manu gestabant, & psalmos concinebant, & depositû in loco valde decenti & ornato. Quo honore Christiani omnes, qui inibi aderant, & plurimû consolati sunt, & martyrii desiderio vehementer animati.

Hinc P. Visitator concessit Arimam, ut valediceret filio & uxori D. Protasii, aliisque illius vrbs Equitibus Christianis. itaque magnus fuit ibi hominum concursus factus, qui inter extremum Valcica tenerè collacrymarunt, ut Patri & admirationem & consolationem ingentem attulerint. Arima profectus est Amaculam, vbi cum Patribus & fratribus, qui ex Residentiis Insularum Schichi, Fumoto, Zonzura, & Oiano isthuc confluxerant, octo dies diuersatus est; cumque illis aliisque Christianis promississet se breui rediturum, abiit Nangasachum. vbi nunc discessum nauis Lusitanæ expectat. Id nos in hoc discessu solatur, quòd certò speramus eum breui nobis iterum affuturum. Promisit enim se hæc de causa Meacum non transiturum. Fieri que potest, ut rerum Iaponicarum is sit exitus, ut prima quoque nauis redire ad nos possit.

Sub hoc tempore Ioachimus Riufa & Benedictus filius eius gubernator Sachaianus loco Patris ægri constitutus, alii Christiani partium Meacensium, nobilem quendam & venerabilem virum Christianum amandarunt ad Patrem Visitatorem, tum cum suo nomine salutarer, tum ut exponeret, quantum inciderint ob casum Nangasachensem, atque etiam ut impense precarentur, ut immunes sint ab omni periculo. Pater audita petitione, non ignorans quanti interesset, Patrem Organtinum prolatio auxilioque afflictorum Christianorum in illis locis approbante Iusto, consensit, ut idem pater cum P. Franciscoque Iaponiis fratribus illuc proficiscerentur, & iam sunt accincti. Speramus hanc missionem, Deo adjuvante, totum parum salutarem.

Nos verò reliqui omnes inter spem & metum boni vel exitus fluctuamus. Nam cum belli Coraiani res non admodum prospere succedant, & D. Augustinus, & Dominus Protadius, & que Domini Christiani in intimis regni partibus adhuc deperdit, nescimus quid expectare debeamus; anne forte Domini deus, mo propter summam annonæ caritatem, & comitatus inopiam maximam, pedem sint relaturi. Verum cum sciamus omnes minos Christianos esse concordēs, eisque pridem accessisse Innocentium Dominum regni Bungensis, cum suis & Bungensis copiis, ut magna sit omnium potentia, bene speramus. Deo propitio, faustum fore exitum, maximè cum omnis victoriæ de Corai gloria in solos Christianos eorumque virtutem redierit; reliqui verò Domini gentiles magnam suarum copiarum ætatem perperissi sint, alioque deterrimos successus habuerint. De apparet singularis Dei Opt. Max. providentia erga eos, quod pro luis agnoscat. Quod superest, nos ex animo in sancta benedictione V. Paternitati eiusque & omnium carissimorum nostrorum Patrum & fratrum orationibus sanctisque sacrificiis commendamus. Nangasachi, Calendis Octobris, 1592.

FINIS.

ORGAN